

The Project Gutenberg eBook of Skyttes på Munkeboda: Hemliv i Skåne 1830, by Mathilda Malling

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Skyttes på Munkeboda: Hemliv i Skåne 1830

Author: Mathilda Malling

Release date: April 15, 2015 [EBook #48712]

Language: Swedish

Credits: Produced by Ronnie Sahlberg, Jens Sadowski, and the Online Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>. This book was produced from scanned images of public domain material from the Google Print project.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SKYTTES PÅ MUNKEBODA:
HEMLIV I SKÅNE 1830 ***

SKYTTES PÅ MUNKEBODA

SKYTTES PÅ MUNKEBODA

HEMLIV I SKÅNE 1830

AV

MATHILDA MALLING

SJÄTTE UPPLAGAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

HELSINGFORS 1922
HOLGER SCHILDTS TRYCKERI

Far och Mor

*tillägnas tacksamt denna gamla
historia hemma från Västra Göinge
härad*

Förf.

Marssolen sken skarpt och klart på hela det långa vita husets framsida och in genom de något grönaktiga fönstren, som sutto högt upp. I den halvöppna förstugudörren ovanför den höga stentrappan stod Agneta och klippte med ögonen under den nystärkta kråkan, som var på för första gången i år, medan hon lätt rysande i den vasst bitande vårvinden band den stickade hjärtvärmaren över halsringningen. Därpå lyfte hon resolut med bägge händerna upp den tunna shalliklänningen, som med sitt storblommiga mönster på blekt gredelin botten såg ohyggligt urfärd ut — det såg hon först nu i solskenet.

Hon skulle bara ned i köksträdgården och se, om där icke funnos några snödroppar, hon kunde sätta upp på kusin Joachims kammare — det såg så bart ut på byrån med bara den stickade duken och spegeln. Och så ville hon — funderade hon ut, medan hon sprang över de höga, ännu frusna sparrissångarna — hänga de två små litografierna av kronprinsen och general Adlersparre, som knappt syntes över dragkistan därnere — på väggen ovanför hans säng. Det tyckte hon passade för en officer.

Inne i köket framför den öppna spiseln bakade Beata, röd i ansiktet och spänt påpasslig, »fattiga fänrikar» till kaffet. De, som misslyckades och blevo alltför brända, lade hon på ett fat för sig — de kunde bli bra att traktera tvätt-Brita och Färsingens Kerstin med nere i brygghuset.

I folkstugan gingo vävstolarna som vanligt. Hennes nåd, majorskan, tillät inte, att pigorna i otid togos från arbetet. I det hela gjorde hon inte så mycket väsen av kusin Joachim som flickorna. När man inte kom med mera heder, så ...

Men inte visste Agneta eller Beata eller ens själva Karin Maria, var för kusin kom — mamma hade inte funnit det varken passande eller välbetänkt att säga dem orsaken till visiten. Och inte frågade de heller stort efter det — det var nog, att han kom, att någon kom. Där hade de nu gått hela vintern hemma på Munkeboda, och ända sedan lagmannens och prostens julkalaser och födelsedagsutklädningen hos faster Brita tjugondedag jul, hade de inte sett en levande själ utom den tyste baron Stjerne på Marieholm och gamla mamsell Fiken, som hjälpte till med sömnad och täckstickning och annat smått. Hon var nog både snäll och småtrevlig, mamsell Fiken, men nu hade de ju i så många år hört alla hennes historier, att de kunde dem nästan bättre än hon själv, och de enda nya, som kommit till på sista tiden, handlade allesammans om den elake Per Larsson på Bofors, som nyss i fyllan stuckit ihjäl sin svärfar med en kniv. Det kunde då i längden icke vara så muntert att alltid sitta och höra på!

Majorskan satt på sin vanliga plats vid fönstret och stickade gardiner »i vågor». Så mycken ära hade hon dock funnit sig i att visa Joachim, att hon i anledning av dagen hade satt undan stoppkorgen, alltid fylld med uråldriga fina lärftsdukar sedan farföräldrarnas tid, vilka hon letade upp innerst inne i de gamla linneskåpen och roade sig med att reparera. Där stod den nu betäckt av ett filerat överkast på dragkistan under porträtten av kronprinsen och general Adlersparre, vilka Agneta så lömskt spekulerade på att flytta.

Framme vid det ovala salsbordet framför långsoffan stod Karin Maria och ordnade kaffekopparna och satte fram högtidskannen och snipan av drivet silver. Hon hade sett litet tvekande på modern, när hon tog fram dem ur hörnskåpet och vecklade den gamla konstiga kannan — ursprungligen en dryckeskanna från Karolinska tiden, som en uppfinningsrik fru Skytte på den tiden, då kaffet blev modernt, låtit guldsmeden i Kristianstad sätta pip på — ut ur det gamla örngottsvaret, som vanligtvis omslöt den. Men majorskan bara knep ihop munnen och låtsade inte se det. Så tog Karin Maria och satte den på bordet.

Därpå lade hon ett par nya vedträn på brasan och tittade sig belåtet omkring för att ännu en gång skärskåda sina anordningar.

Det långa, av idel smala granbräder hopfogade golvet var så vitskurat, som det kunde bliva, och solskenet gjorde det riktigt bländande. Längs väggarna stodo de blanka, solida mahognymöblerna, stela och nymodiga — på var sin sida om dörren till förstugan ett klaffbord med mycket smal skiva och breda klaffar, så inventiöst inrättade, att de vid högtidliga tillfällen kunde sättas ihop till ett enda långt bord. De tre fönstren hade vita hemvävda långgardiner med knoppfransar — det var ett arbete av husets tre döttrar. I fönsterkarmen vid hennes nåds plats stodo två blommande hyacinter.

Över soffan hängde stora litografier av kungen och drottning Desideria i släta mahognylister. Mitt emellan dem, i en oval förgylld ram, ett porträtt i olja av Hedvig Elisabeth Charlotta, vilket »hon själv», medan hon ännu blott var hertiginna, givit åt mammans moster. Det hade förut haft sin plats inne i förmaket bland familjeporträtten, men då där aldrig eldades mera än två à tre gånger på vintern, hade mamma nu flyttat det in i salen. Hon tyckte om att någon gång emellanåt — åtminstone för mamsell Fiken — berätta historien om sin moster.

I tystnaden inne i matsalen hörde de, hur Agneta torkade sina fötter på granrisruskan i förstugan, innan hon flög uppför loftstrappan.

Beata kom in med de »fattiga fänrikarna» på en tallrik — ljusbruna, aptitliga — och lade dem till det övriga småbrödet i silverkorgen. Karin Maria stal sig till att kasta ännu en blick i den lilla dunkla långspegeln i hörnet, som för resten mest bestod av

ram. Hon rättade på håret och muslinsschaletten, som var fäst med en nål över den uringade värkensklänningen.

— Nu tycker jag han snart kunde vara här! utbrast Beata otåligt.

Agneta skuttade nedför loftstrappan. Hon slog upp dörren mellan de båda klaffborden mitt emot soffan och ropade högljutt in i rummet:

— Mamma! Flickor! Jag ser Ola Mattssons skjutstrilla uppe i backen. Det måste vara Joachim!

Mamma lade ihop stickningen. — Du är så god och kommer ihåg, att du säger kusin Joachim, när du talar med honom, hon såg strängt på sin yngsta dotter. Det var för galet, en sådan affär flickorna gjorde av den pojken! Agneta hade till och med gått och bundit det nya sidenbandet i sitt hår. Där satt nu den röda rosetten högt uppe i frisyren, framför kammen, mellan sidolockarna, som föllo ned över tinningarna, och bara hon rörde på huvudet, fläktade den kokett fram och tillbaka. Ja, själva Karin Maria hade sannerligen farmors pärlnål i schaletten — den, som annars bara kom fram vid de högtidligaste tillfällen! — Och Beata hade konfirmationshjärtat om halsen. Mamma såg det nog, men när det en gång skett, så var det bäst att låtsa, som om man icke märkte något; hon bara snörpte betänksamt på munnen, då hon långsamt och ordentligt lade ihop det vidlyftiga stickarbetet.

Men vad stod nu på? ... Minsann var det inte mamsell Fiken, som gjort sig ärende — naturligtvis bara för att se »fideikommissarien»!

Mamsell Fiken öppnade tapetdörren mellan soffan och dragkistan och stack in ett litet förskrämt huvud med runda ögon och näsa som en fågelnäbb samt tre gråa papiljotter ovanför var tinning.

— Ack, söta hennes nåd lilla, jag ber tusen gånger om ursäkt! ropade hon alldeles konsternerad över att strax i dörren möta majorskans kalla, förvånade ögon. Jag skulle på barndop till klockarens i eftermiddag — därför har jag inte heller tagit upp håret ännu, hon for nervöst ursäktande med handen upp till papiljotterna — och så ville jag ju så gärna be att få låna Karin Marias nya skor, för m i n a, hon satte med ett visst koketteri fram en liten elegant fot i en rödsliten, uttrampad korsbandssko, de ägna sig ju inte precis för kalaser ...

— Så gärna, mamsell Fiken, sade majorskan lika stel som förut. Gå efter skorna, Karin Maria.

— Nu? frågade Karin Maria motvilligt. Hon hörde trillan svänga in på gården.

Majorskan överskådade situationen. Hon sade kyligt och med stor värdighet till mamsell Fiken:

— Vi vänta löjtnant Skytte, min mans brorson, i eftermiddag.

— Jaså, svarade mamsell Fiken bara. Hon hade naturligtvis inte hört det.

Flickorna kastade osäkra blickar på varandra. Nu höll vagnen framför trappan — och pappa, som inte var hemma! Vem skulle gå ut i förstugan och taga emot? ...

Majorskan stod och betänkte sig — nej, hon skulle inte få någon anledning till prat här, den gamla sladdertaskan!

— Mamsell Fiken får ursäkta, sade hon med sitt allra magnifikaste uttryck. Därpå öppnade hon dörren till förstugan och trädde ut — de tre flickorna gjorde sig långa på tåspetsarna och tittade över hennes skuldra.

Där stod han redan ute på stengolvet, högväxt och bredaxlad, i ytterstövlar och vargskinnspäls, med mössan i handen. Det tjocka, bruna håret hängde i en lugg ned i pannan, och det väderbitna, leende ansiktet med de klara, mörkblå ögonen var infattat som i en fin ram av två smala mörka »favoriter».

— Välkommen, min gode Joachim! hälsade majorskan mycket högt, mera med tanke på mamsell Fiken, som också stod och sträckte hals därinne, än på brorsonen, vilken belevat bockade sig, innan han pliktskyldigast blev omfamnad av faster Charlotte.

Inne i salen hälsade han på kusinerna. Han kysste dem alla tre på kinden och undrade på att Agneta verkligen blivit så stor.

— Ja, sade Agneta och fingrade på sitt skärp. Jag fyllde nitton i höstas ...

Karin Maria stod redan med silverkannan i handen. Mamsell Fiken bad ännu en gång om ursäkt för sina papiljotter och blev ombedd att stanna och också dricka en kopp.

Karin Maria, smärt och förnäm med spetsrysch kring de vita, långa händerna, frågade bildat efter faster Anne-Ulla och kusin Lisen, som ju fått vara i Stockholm i vinter, och Beata, ännu het om kinderna efter bakningen, trugade välvilligt småbröd på mamsell Fiken, som redan radat upp en mängd sorter på tefatet. Men Agneta satt bara och såg ned i knäet, ned på sina små smala, av marsvinden illa medfarna, röda handleder — hon kände, att kusin Joachim hela tiden, medan han talade med de andra, förstulet höll ögonen på henne. Hon önskade att hon aldrig hade bundit det röda sidenbandet i sitt hår — ty det var naturligtvis d e t han tittade på ...

Och medan Joachim Skytte artigt konverserade med faster Charlotte och Karin Maria om släktingarna i Stockholm och Kristianstad och lät sig Beatas »fattiga fänrikar» väl smaka, satt han hela tiden och undrade stilla på att han verkligen någonsin hade kunnat glömma, hur kusin Agneta såg ut — ty någon som liknade henne, hade han aldrig sett. Hon var så blond, att håret högst uppe på hjässan under den högröda rosetten nästan skiftade i silvervitt, och de många små lockarna, som från tinningarna föllo ned över kinder och öron, voro mjuka och glänsande som silke. Hennes ansikte var ännu barnsligt mjukt i dragen, hyn frisk och redan — så tidigt på året — en smula solbränd. Och så hade hon — det märkvärdigaste av allt! — ett par

stora bruna ögon, bruna som brun sammet, dunkla och varma, när hon teg, skälmska och frimodiga, när hon talade. De passade så förunderligt väl till den lilla röda munnen, som var på en gång så vek och så trotsig med barnsligt neddragna mungipor.

Uppe på det norra gavelrummet gick Joachim Skytte och packade upp sin koffert. Stuggpigan Bengta hade hjälpt honom att lägga linnen i byrålådorna och hänga kläderna in i garderoben, men nu hade hon blivit avskedad med tack och tillsägelse, att löjtnanten helst ville sörja för resten själv. Det var då alltid nå g o t att taga sig till! I det blandade skenet från den sprakande och flammande björkvedsbrasan samt det enda ensliga talgljuset på byrån hämtade han från botten av den solida läderkofferten upp en efter annan av böckerna och placerade dem omsorgsfullt i den hängande bokhyllan på väggen.

Där var »*Corinne*» och »*La nouvelle Héloïse*», några av Walter Scotts romaner och ett par av Voltaires tragedier vid sidan av »*Die Räuber*» och Ehrensvärds Italienska resa. Därtill några äldre svenska böcker och av modernare »Frithiofs saga», ett par häften av »*Iduna*» och »*Poetisk Kalender*» samt äntligen, flitigt lästa, Victor Hugos första Oder och ballader. Allt i allt en rätt betydlig boksamling för en tjugufemårig artillerilöjtnant, som aldrig gjort sig till med att vara belletrist och aldrig varit utanför landets gränser.

Han genomgick förstrött varje boks titel och strök ofta långsamt med handen över bandet, innan han satte dem på deras plats — på detta tanklöst smekande sätt, varpå den, som verkligen älskar läsning, alltid behandlar böcker. Därpå packade han upp ett gammalmodigt, konstigt inrättat skrivschatull, som förut tillhört en annan Joachim Skytte — det bar på locket initialerna J. S. och året 1788 — öppnade det och ordnade dess innehåll på bordet framför fönstret.

Sedan fanns det, tyvärr, intet mera att göra. Han samlade ihop de få pappersomslagen, som åter sorgfälligt gömdes i kofferten, och gav sig till att spatsera fram och tillbaka i det långa rummet.

Du gode Gud! Här skulle man alltså vara tvungen att stanna hela långa våren och sommaren — vintern också kanske. Och det för en galen nycks, ett övermodigt infalls skull! Vad hade han med överstens käraste att göra? Flickslinkor fanns där nog av i Stockholm, och »röda Lotta» var i hans ögon icke en bit bättre än de andra. Men hon hade nu förgapat sig i honom. — Löjtnant Skytte log ovillkorligt vid minnet av det dråpliga dryckeslaget ute på Stallmästaregården, där han trots överste Stålkulas svartsjuka närvaro vunnit den röda Lottas tillfälliga och rätt passionerade bevågenhet. Och så hade han naturligtvis icke kunnat motstå den övermodiga lusten att spela gubben ett spratt. Yr i huvudet av vin och stulna kyssar, hade han burit tösen i släden, kört ifrån de andra inåt landet, stannat på första bästa gästgivaregård ... stannat där två hela dagar, ända tills översten, rasande som en retad tjur, hade uppsökt dem. Därpå hade så den beryktade duellen utan vittnen följt — ett simpelt slagsmål, vilket han från början gjort allt för att undvika, men som den andre genom att hota med ridpiskan slutligen tvungit honom till. Joachim rynkade pannan i ensamheten, när han tänkte tillbaka därpå — det var förstas motbudande att behöva prygla en gammal man, men stå och taga emot stryk som en skolpojke kunde han ju heller icke finna sig i. Och om han så ändå bara hade kunnat tåga, så hade Stålkula nog för sin egen skull låtit historien tystas ned, men arg och förbittrad på gubben, som han var, hade han icke kunnat motstå lusten att skryta för kamraterna med, hur han i dubbel måtto planterat ett »horn» i sin överordnades panna. Därpå hade kronprinsen och vederbörande fått nys om saken. Av hänsyn till gubben Stålkula, som ju heller inga lagrar skördat på affären, aktade man sig att draga historien inför krigsrätt, men för exemplets och disciplinens skull ansågs det nödvändigt, då saken inom officerskretsar var alltför bekant, att löjtnant Skytte tills vidare blev suspenderad.

Han undrade, om flickorna visste, varför i all världen kusin Joachim, som först nyligen från artilleriet i Kristianstad fått transport till Stockholm, så plötsligt måst lämna huvudstaden, och inte hade någon annan resurs än att taga sin tillflykt till släktens gamla stamgods Munkeboda. Naturligtvis visste de det! Inte hade väl faster Charlotte kunnat tåga med en så intressant historia, och Karin Maria, som ju korresponderade med flickbekanta i Stockholm, hade säkert fått det rapporterat alltsammans. Med tummarna i västfickorna blev han stående mitt på golvet och stirrade under sammandragna ögonbryn rakt in i ljuset — orolig, förargad, förödmjukad, rasande på sig själv och andra. Ända tills han på en gång kom till att småle: han hade plötsligt sett framför sig lilla Agnetas bruna ögon, stora, vidöppna, barnsligt förfärade över kusin Joachims förskräckliga mandater ...

Nästa morgon vaknade han sent, utsövd efter resan och i bättre humör. Medan han klädde sig och ordnade det lockiga håret framför den lilla smala, fuktfläckiga spegeln på byrån, såg han icke längre så mörkt på tillvaron, och när han vid en blick ut genom fönstret fick syn på Karin Maria, som rak och ståtlig i sin rödrutiga värkenskänning, med schal över skuldrorna, barhuvad trots kölden, matade hönsen nedanför kökstrappan, började han efter hand känna sig mer och mer försonligt stämd gentemot utsikten att tillbringa sin tid på Munkeboda.

Han drog ett sista tag i fadermördarna, planterade en guldnål i den höga halsduken, fick fatt i sin brokiga sidennäsduk, som fallit bakom spegeln, och sprang

raskt nedför trapporna.

Inne i salen satt faster Charlotte som vanligt vid mittfönstret mellan hyacinterna. Frukostbordet stod dukat — demonstrativt tomt med blott ett kuvert. Då Joachim bugade sig och, något generad, började ursäkta sig för sin sjusovaresömn, reste majorskan sig och ropade ut i köksdörren:

— Boel, värm ölosten och tag in maten. Nu är löjtnanten nere.

Därpå fördjupade hon sig åter i att taga upp maskor — Joachim tyckte, att han åter blev tio år under hennes ogillande, förebrående tystnad.

Då Boel, röd i ansiktet under hättklädet, kom in med ölost, spickesill och stuvad potatis på en bricka, sade fastern, utan att lyfta ögonen från maskorna:

— Du får ursäkta, käre brorson, våra lantliga seder. Hos oss står frukosten på bordet klockan sju precis.

— Min goda faster Charlotte kan vara säker på, att klockan sju precis skall jag också infinna mig hädanefter.

Majorskan mildrades en smula genom hans artiga undfallenhet. Hon frågade honom nådigt, hur han sovit, och började tala om, hur ledsamt det var att det skulle vara råttor i den blå kammaren, fastän hon sannerligen hade stoppat både kungsljus och gröt med arsenik i hålen ...

Efter frukosten drev Joachim tämligen ensam omkring på gården, som tycktes ligga alldeles utdöd i solskenet. Drängarna voro åt skogen och hämtade hem ved och bakris — man måste skynda att begagna tiden, medan de frusna kärren ännu voro farbara — och i köket gjorde pigorna i ordning till middagen, som för hela hushållet, folket såväl som herrskapet, skulle stå färdig precis klockan halv tolv. Den enda, som ägnade den främmande någon uppmärksamhet, var hans gamla bekanta, stugpiggen Bengta, vilken borta vid köksfönstret satt och malde senap med en kanonkula i en träskål, som hon höll fast mellan knäna under det hon regelmässigt vaggade fram och tillbaka med kroppen. Ända ut på gården hörde han, i det han gick förbi, hennes långsläpiga stämma sjunga visan om jungfrun, som mötte

»ett gångande skepp, som fullt av grevar var»,

medan hon samtidigt i sin besvärliga ställning höll på att vrida huvudet ur led för att se efter honom.

Något uppmuntrad av denna uppmärksamhet — den enda han hittills rönt — fortsatte han sitt tysta men energiska letande efter flickorna, vilka tycktes sjunka i jorden, och fick äntligen, då han på vinst och förlust ämnade träda in i bryggghuset, syn på Beata, vilken från fönstret vid sidan av den tvärdelade bryggghusdörren lutade sig fram ur vävstolen och vänligt nickade till honom.

Inne i det mörka bryggghuset fann han efter något letande klinkan till vävkammardörren och trädde in.

Torvelden glödde friskt i den breda, nästan fyrkantiga järnugnen med en hemsk, något obestämd bataljrelief på framsidan. Solen sken in genom det grönaktiga, smårutiga fönstret, vid vilket Beata satt och nu reste sig från sin väv för att hälsa på kusinen.

— Vad här är trevligt, kunde Joachim, som under den sista halvtimmen känt sig fullkomligt husvill, icke låta bli att säga. Har kusin något emot, att jag slår mig ner en stund?

Beata röjde välvilligt undan spolar och skyttlar från den enda trästolen och bad honom artigt taga plats.

Samtalet gick till att börja med rätt trögt. Dels var Beata litet blyg, och dels var hon rädd för att mamma skulle komma och se, hur lat hon var. Ty inte passade det sig, att hon hela tiden satt och slamrade med väven, då hon skulle underhålla kusin Joachim. Inte förrän han tillfälligtvis kommit att nämna, att han sett faster Charlotte övervaka utläggandet av vävräckorna på blekplatsen — den goda vårsolen skulle nyttjas — kom det riktigt liv i samtalet.

De talade om trakten, som Joachim knappt sett sedan sin barndom, och han frågade efter vilket umgänge det egentligen fanns på orten.

Beata nämnde pliktskyldigast prostens och lagmannens, »men det var så långt borta», hon suckade. — Och så, det kom litet dröjande, liksom tvekande, baron Stjerne på Marieholm.

— Nils Olof Stjerne? frågade Joachim intresserad. Det hade funnits liksom ett slags hemligt förbehåll i hennes röst, vilket tydligen lovade mera och väckte intresse.

— Ja ... Beata satt och gungade med foten på tramporna och vägde skytteln i handen med nedslagna ögon.

— Nå? ... forskade Joachim uppmuntrande. Det var ju klart, att hon hade något att säga, som hon hellre än gärna ville ut med.

— Han kommer hit ofta, fortfor hon i samma ton.

— Såå? ... Kusin Joachims ögon blevo mer och mer avvaktande och frågande.

Beata böjde sig en smula fram i vävstolen och sade med litet lägre stämma, nästan viskande:

— Han är så gott som förlovad med Agneta.

— Nej! utbrast Joachim, icke precis misstrogen, men förbluffad.

Beata nickade blott tvärsäkert bekräftande, i det hon hastigt sköt skottspolen igenom varpen, trampade till och slog i.

Joachim reste sig upp och stödde sig mot vävstolen.

— Men hon är ju endast ett barn, sade han ogillande, mot honom.
— Mamma vill det, fortsatte Beata sina förtroenden, glad över att ha någon att prata med. Men hon hade ändå hellre önskat, att det blivit Karin Maria.
— För det att hon är äldre?
— Ja, naturligtvis ... Och så är hon förståndigare. Mamma är så rädd för, att Agneta inte skall kunna ta gamla friherrinnan på rätta sättet.
Joachim Skytte teg. Han stod och tänkte sig lilla kusin Agneta som den tjocke fyrtioårige Nils Olof Stjernes friherrinna. Omedvetet drog ett uttryck nästan av vedervilja över hans ansikte.

— Men, Beatas stämma sjönk igen, det tjänar i alla fall inte till något, vad mamma vill, för hon får nu aldrig i världen syster Agneta till det.
— Inte? Joachim's intresse var åter väckt. Varför inte, kusin Beata? Sitta som friherrinna på Marieholm, tycker jag just skulle vara något för lilla Agneta — som ser ut som en prinsessa, tillade han långsammare, nästan för sig själv.

Beata svarade icke. Hon satte en ny spole i skytteln och knep ihop läpparna med ett uttryck, som värtaligare än alla ord sade, att hon nog visste mera, men att ingen makt i världen skulle förmå henne att säga det.

— Berätta! envisades Joachim, mer och mer nyfiken.

Beatas fasta beslut vacklade genast.

— Om kusin lovar, att inte säga det — inte för någon! Hon såg allvarligt upp.

— Inte för en levande själ. Så sant mig Gud hjälpe, bedyrade han högtidligt.

Beata var nu icke längre i stånd att hålla på hemligheten längre. Hon böjde sig fram och viskade hastigt:

— Jo, för jag tror alldeles bestämt, att Agneta är kär i en annan.

— I v e m? inföll Joachim energiskt. Vet inte kusin vem det är?

— Ja, se, det vet jag rakt inte, bekände Beata modfälld, och jag kan omöjligt räkna ut det. Men någon måste det vara, ty allt sedan vi dansade tjugonedagen hos faster Brita på Råsnäs, är hon inte densamma mot Stjerne och tål inte att se honom.

En skugga föll över Beatas vita väv. Det knackade muntert på rutan, och Agnetas söta ansikte inramat av yleschalen, som hon höll ihop under hakan, tittade in.

— Säg ingenting, kusin Joachim — för Guds skull, viskade Beata. Flickorna skulle aldrig förlåta mig ...

Agneta slog upp dörren på vid gavel. Hon ryckte schalen från huvud och skuldror och förde bägge händerna upp till håret utan att strax ge akt på Joachim, som stod i skuggan, lutad mot vävstolen.

— Kusin Joachim! ropade hon förvånad, i det hon plötsligt fick ögonen på honom. God morgon, hon neg för honom. Är kusin här?

— Ja, vi ha suttit och filosoferat litet på morgonkvisten, kusin Beata och jag, sade Joachim ogenerat och hälsade.

— Över vad? undrade Agneta nyfiket med sina klara, bruna ögon i hans utan att ännu sänka armarna från koaffyren, som hotade att ramla ned.

— Å ... över giftermål och kvinnor och kärlek och sådant där. Inte sant, kusin Beata? retades han med kusinen, som satt och rynkade ögonbrynen och gjorde hotande hemlighetsfulla miner med ryggen åt Agneta.

— Över kärlek ... återtog Agneta långsamt, liksom ovillkorligt. Jag undrar ...

Hon sade icke mer, rodnade till under Joachim's frågande och oroade blick. Så satte hon sig hastigt ned vid rocken mitt i rummet och började spola den halvspunna spolen färdig. Beatas ögon mötte mystiskt menande, nästan triumferande Joachim's.

— Det är ingenting att undra på, sade Joachim långsamt efter en paus, med ett uttryck, som flickorna, ifall de känt till ordet och förstått det, skulle kallat cyniskt. Nu kallade de det bara överläggset och tyckte till och med, att det klädde honom. Det får nog kusin lära alltsammans i sinom tid — när kusin blir gift.

Agneta såg blygt upp från sin spole. Vad han då såg präktig ut i den bruna klädesrocken, som satt så väl, den höga, brokiga västen och det fina linnet över sidenhalsduken! Hennes blick sjönk ned på de åtsittande eleganta benkläderna och de nätta, blanka stövlarna.

Gud vet, undrade hon ovillkorligt, om han alltid ämnar gå så fin i vardagslag!

Joachim mötte hennes blick, hennes öppna, oförställda beundran smickrade hans fåfänga och satte honom strax i gott humör.

— När man blir gift, upprepade Beata skeptiskt, med djupt föraktlig betoning. Nej, lär man det inte förr, så lär man det minsann inte då!

Joachim brast ut i skratt. Han kunde förstå, att de åsikter, hans kusin av sin moder bibringats angående äktenskapet, icke voro särdeles romantiska. — Man kan ju tänka sig, sade han muntert, välvilligt docerande, att en flicka kan bli gift med en man, hon älskar. Han talade till Beata, men såg på Agneta, som ännu djupare sänkte huvudet över det surrande spinnrockshjulet.

Beata fnyste föraktligt till. — Det händer aldrig, knappt ens i romanböcker.

Den ovilja och cyniska stämning, som nyss, då han hörde det projekterade giftermålet mellan baron Stjerne och lilla Agneta, gripit den unge Skytte, slog på en gång plötsligt om. Han kände sig med ens, gentemot kusin Beatas principiella tvivel, åter besjälad av denna svärmiskt-romantiska tro på den verkliga, äkta, sanna kärlekens allmakt, vilken han funnit uttryckt hos de flesta av sina älsklingsdiktare, och som vid de ungdomliga kamratgillena lärt honom att i så varma och inspirerade ord tolka det intryck, kvinnan, kvinnligheten, »*das ewig weibliche*», så långt han kunde minnas tillbaka, gjort på hans lättrolliga hjärta. Lutad mot vävstolen, med ena

armen bakom nacken och huvudet böjt en smula tillbaka, började han ivrigt och allvarligt utveckla sina teorier, prisa kärlekens lycka och allena saliggörande inflytande på livet. De mörkblå ögonen strålade under den ungdomligt släta, vita pannan, över vilken det bruna håret oredigt föll fram, och den djupa klyftan i hans runda skägglösa haka blev liksom djupare — rörlig och uttrycksfull under hans entusiastiska tal. Beata hade för länge sedan upphört att väva. Hon satt och fingrade på skytteln, med det lilla huvudet tankfullt på sned mot muslinsschaletten, utan att riktigt våga se upp på kusinen, medan Agneta med handen på spinnrockshjulet, lätt framåtböjd, med halvöppen mun och vitt uppspärade ögon följde var rörelse i hans ansikte. Det hade ursprungligen varit Joachims mening att bevisa Beata, att kärlekens lycka också vore tillgänglig i äktenskapet — ja, egentligen hörde hemma där — men efter hand som han talade, kom han, hänförd av sina egna ord, helt och hållet bort från ämnet och talade blott om kärleken i allmänhet, om mannens kärlek till kvinnan, oberoende av band och lagar. Och de namn han nämnde: Julies och S:t Preux' namn, Frithiofs och Ingeborgs namn, hans citat av Eigils jublande utrop hos Oehlenschläger:

24

Jeg h a r min Helga! Hörer det, I Sale ...

allt detta bevisade ju i själva verket ingenting om lyckan i äktenskapet, men flickorna märkte det icke; liksom han själv hade de för länge sedan fullständigt glömt utgångspunkten. Han talade ju som en bok, en dikt, och han talade om kärlek — det var dem nog.

Detta passionerade föredrag om hjärtats rätt hade fullständigt brutit isen, de kände sig nu som gamla bekanta och kallade varandra helt oceremoniöst och förtroligt för »du» och vid namn alldeles som syskon. Med anknytning till den älskade Frithiof, kommo de in på litteraturen — de voro allesammans livligt intresserade av den nya nationella diktningen, men av utländska böcker kände flickorna icke till stort mer än sina gamla franska skolböcker. De »*contes*» och franska tragedier mamma hade, voro i regeln inlåsta och lästes blott högt för språkets skull, i urval och under kontroll. Joachim berättade för dem om de tyska romantikerna och deklamerade stycken av »Don Carlos» och »Die Räuber» — mer för sitt eget nöje än kusinernas, som blott ofullständigt förstodo tyska. Det hade icke brukats på mammas tid; franska hade de däremot, som nästan alla »bättre folks barn» lärt ungefär samtidigt med modersmålet. Då Joachim såg, att de trots all god vilja omöjligt kunde dela hans beundran för Carl Moor och markis Posa, avbröt han sig plötsligt och ropade med livlig entusiasm:

25

— Men så finns det en fransos, som heter Victor Hugo. Han är helt ung, knappt äldre än jag. Ni kan tro, *han* kan skriva.

Och i den gamla vävstugan på Munkeboda, där så många tusentals alnar av linne- och blångarnslärfv vid ljudet av psalmer och sävliga folkvisor mödosamt knogats ihop av fruar och fröknar och pigor, började nu den unge Skytte för sina kusiner deklamera modern europeisk romantisk poesi.

»*Nous parlons des héros, du ciel, des chevaliers ...*»

ljöd det klangfullt och patetiskt ända ut i brygghuset till majorskan, som häpen stannade ett ögonblick, innan hon kom sig för att lyfta upp klinkan. Och då hon öppnade dörren, såg hon bägge sina yngsta flickor sitta med händerna i kors på blanka vardagsförmiddagen, röda om kinderna och med tårar i ögonen, medan kusin Joachim mitt på golvet stod med rynkade ögonbryn och handen tragiskt utsträckt emot henne.

Sannerligen, en ny tid hade runnit upp på Munkeboda! Också där hade seklets tredje årtionde begynt!

Flickorna bodde också uppe på loftet — i gavelrummet mittemot Joachims. Uppe i den stora kammaren mot söder, där det var sol nästan dagen igenom, bodde de alla tre tillsammans. Väggarna voro icke tapetserade som i de andra rummen, utan från farfars tid målade med brokiga, tropiska fantasilandskap på blå bakgrund: mest höga palmer som beskuggade små kaffebruna hyddor, vaktade av idylliska infödingar. Farfar hade själv på lediga stunder målat dem liksom dörrstyckena nere i förstugan.

Rummet var möblerat med gamla, vitlackerade, gustavianska möbler — lantligt klumpiga — som majorskan vid sitt giftermål kasserat i förmaket. I den breda utdragssängen, som var hopskjuten om dagarna, lågo Beata och Agneta, och liggsoffan mittemot, med överdrag av hemvävt, rutigt bomullstyg, hade Karin Maria, som den äldsta, för sin egen del. Framför soffan stod rummets praktmöbel: ett gammalt ovalt bord med mörk marmorskiva och tjocka, buktade ben, som en gång varit förgyllda.

När Joachim gick till och ifrån sitt eget rum, såg han ofta dörren till kusinernas stå öppen. Var gång han kom över det mörka loftet och tittade dit in, bländades han nästan, som om han såg in i själva solen — så ljust var det alltid där inne, nu på vårsidan. Emellertid såg han Karin Maria på taburetten framme vid fönstret sitta och öva sig på harpan, eller Beata uppkrupen i den breda fönsterkarmen sticka tidigt grönt till kanariefåglarna i buren, som hängde mitt i det breda fönstret, vilket med sina många små rutor nästan liknade väggen i ett drivhus. Farfar hade inrättat det så, ty här uppe — mitt i solskenet, föraktande alla övliga målaretraditioner — hade gubben, som var egen i allt, haft sin »atelier».

Joachim kunde ännu tydligt minnas farfar, flickorna hade däremot blott en dunkel hågkomst av honom som en liten vithårig gammal man, böjd i ryggen av gikt, men med ett par klara blå ögon, skälmaktiga och milda, och ett fint rödligt ansikte, skrumpet som ett vinteräpple. Gikten hade farfar fått redan under kriget i Finland anno 88, men det var dock först efter det han som gammal man legat med lantvärnet på Rügen och farit så förfärligt illa, som han börjat gå så hopkrupen. Det var efter den tiden, sedan han äntligen kommit hem till Munkeboda igen, som han slagit sig på att måla. Han gick då sällan utanför gården, utan satt däruppe på gavelrummet i solskenet och komponerade sina fantastiska landskap eller läste ny fransk och tysk poesi — han var en stor beundrare av Ossian och Châteaubriand, och många av tavlorna voro hans egna fantasiillustrationer till »Atala» och »René». Tidningar tålde han på sin ålderdom icke att se — »Grevesmöhlensk litteratur» kallade han dem föraktligt. Vid statsvälningen den 13 mars hade han varit Adlersparres anhängare och — som lantvärnist och skåning av gammal snapphanesläkt — hållit på den danska tronföljden. Han hade en gång varit en ivrig politiker och oppositionsman — Gustav III och hans regemente hade han aldrig kunnat fördraga — men mot slutet av sitt liv förlorade han mer och mer intresset för allt vad som tilldrog sig i riket. Efter det sista tronföljarvalet, då hans gamla livlighet ett ögonblick tycktes blossa upp på nytt, hörde icke ens hans söner honom någonsin yttra någon politisk mening i inhemska frågor. Däremot deltog han alltid med liv och själ i vad som försiggick ute i Europa, och kejsarens fälttåg följde han med stort intresse: de stora bragderna, utförda på avstånd, ägde för hans soldat- och konstnärsfantasi beständigt hela sagans och miraklets tjusning.

Han hade varit mycket svag för sin sonson och namne, lille Joachim. Pojken var född på Munkeboda den 2 december 1805 och med segerhuva; då budskapet från Austerlitz omsider nådde upp till Västra Göinge härad — det var bortåt jultiden — lät gubben farfar hämta upp den sista flaskan av den gamla tokajern, som legat i källaren allt sedan Carl Niklas Skytte kom hem från Wien år 1738. Han klingade högtidligt med sina söner och sin sonhustru — Joachims glada och vackra moder — och sedan han doppat sitt lillfinger i vinet, stack han det i munnen på ungen — var man född med segerhuva på själva Austerlitzdagen, så skulle man få veta om det!

Och Joachim fick veta om det. Den 2 december firades alltid, så länge farfar levde, med särskild högtidlighet, och med sin dristiga, lättroliga, äkta Skytteska fantasi såg gossen sig alltid under hela sin barndom i andanom predestinerad till både marskalksstaven och hertigkronan. Och farfar tog honom aldrig ur hans illusioner — han upplevde icke Waterloo!

När Joachim kom från sin kammare, hade han alltid bra mycket mera lust att spatsera in till flickorna mitt emot än ned till faster Charlotte, men hittills hade han alltid lyckligt besegrat denna frestelse. Inte för det, att det i något annat hus skulle ansetts opassande mellan så nära släktingar, men han visste, att faster Charlotte ansåg det så — när det var h o n o m, det var fråga om.

Faster Charlotte hade aldrig tyckt om Joachim, först och främst för det hon inte själv hade någon son och gossen, såsom ende sonsonen, efter farfaderns testamente skulle ärvva Munkeboda, och sedan för det han var så »étourdi». Historien med överstens Lotta, som hon kände till i alla detaljer, hade naturligtvis inte bidragit att höja honom i hennes gunst — hon ansåg honom nu nästan moraliskt fördärvad.

Flickorna hade alltid mycket att göra: de vävde, broderade, övade sig på klaver och harpa och läste ännu vissa timmar i veckan franska för sin moder, som själv hade fått den gamla gustavianska uppfostran och icke gillade någon annan. Hur gärna Joachim än ville sällskapa med dem, fick han nästan aldrig tillfälle därtill. Sedan faster

Charlotte hört honom deklamera modern poesi i vävstugan, misstrodde hon honom ännu mer än förut.

För det mesta vistades han ute i skog och mark, var intresserad av skogshygget och vårbruket, som nu började. Emellanåt tog han sig en lång ridtur — red, så att skummet stod om hästen, bara för att rida; en gång gjorde han visit i prästgården och en annan gång hos lagman Sköldborgs, men det gjorde han icke om igen, ty lagmanskan och alla döttrarna började strax, den ena mera indiskret än den andra, pumpa honom angående baron Stjernes frieri till Agneta, vilket i hög grad tycktes intressera dem. Till Marieholm for han icke, ehuru det låg närmast Munkeboda — han »kunde inte med friaren», anförtrorde han Beata, och så söp man för resten så förtvivlat där, att ifall han bara en gång skulle försöka att hålla Nils Olof stängen, slutade det förmodligen med att han drack ihjäl sig.

Sanningen var, att han icke kunde fördraga att se Nils Olof Stjernes rödbrusiga ansikte med de lugna, utstående blå ögonen — det irriterade honom, bara han tänkte på det. Han kände gentemot honom en hemlig, oövervinnlig, egentligen alldeles oförnuftig och ogrundad antipati, som vissa ögonblick kunde växa nästan till hat — så olidligt var det honom att tänka på att den tjocke, flegmatiska tölpen en gång skulle ha Agneta, vilken — det svor han på mer än en gång — var den vackraste flicka han kände, trots det hon bara var från skånska landsbygden och därtill hans egen köttsliga kusin, som han kunde minnas, från det hon låg i linda.

Om kvällarna lade Joachim patiens, »*la Blocade de Copenhague*», spelade »Svarte Petter» med flickorna och mamsell Fiken eller bezigue med farbror Niklas, som, när han blev livad vid en toddy, alltid berättade ungefär samma historier från 1814, då han varit med hären i Norge, eller glada ungdomsminnen från sin garnisonstid i Stockholm, där han svärmat för Fredrika Löv och Inga Åberg och alltid roat sig präktigt trots Gustav Adolfs trista regemente. Klockan tio reste sig faster Charlotte, om det så var mitt uti en patiens eller en historia — kände efter, om hörnskåpet och mahognyskänken voro riktigt låsta, gav den av döttrarna, som »hade veckan», sina instruktioner för morgondagen, under det hon lade ihop stickningen och släckte det ena talgljuset vid sin bordända.

— Seså, Skytte, sade hon myndigt, nu är det tid för ungdomen att komma i säng.

Farbror Niklas reste sig — det föll varken honom eller någon annan in att sätta sig upp emot den enväldiga majorskan, som redan stod vid dörren med det andra talgljuset i handen, vid vilket Joachim tände sin vaxstapel för att lysa sig själv och flickorna uppför trappan. Men faster Charlotte stod troget och väntade i den kalla förstugan, tills hon sett ungdomen skiljas åt uppe i den halvmörka loftssvalen, innan hon tog ljuset med sig in i sängkammaren, där det sparsamt släcktes och utbyttes mot en »pråsa». Och den livsglade och äventyrslystne löjtnant Joachim Skytte måste finna sig i att bli körd i säng som en skolpojke klockan tio — han måste finna sig i det, ty här uppe i Västra Göinge härads magraste ödemark hade man sannerligen inga som helst andra resurser för natten än att beskedligt krypa till kojs. Han förbannade faster Charlotte och hela menagen på Munkeboda, läste en smula och sov som en stock till klockan halv sju, då en av flickorna vanligtvis ängsligt knackade på dörren och bad honom för Guds skull skynda sig ner, ty mamma blev ju så ledsen om hon fick vänta med ölosten.

Flickorna hade han snart blivit intim med — i synnerhet Beata, som var så vänlig och munter och hjärtegod. Karin Maria bråddes väl mycket på faster Charlotte — hon var stel och förnäm och »gav sig air», men när man talade med henne, insåg man snart, att hon både var mera tänkande och mera erfaren än systrarna. Hon hade tillbragt ett par vintrar i Stockholm och Kristianstad, och Joachim var från början mycket mera bekant med henne än med de yngre flickorna. Agneta var ju bara barnet, men ... Men hon hade några satans ögon, lilla kusin Agneta!

Allt sedan det första ögonblicket han såg henne, tänkte Joachim mest på Agneta. Hon var så oberäknelig — emellanåt så barnsligt yster, så okonstlat förtroendefull och öppen hjärtigt pratsam, emellanåt åter så skygg och misstänksam, så slutet och stilla, att han kunde bli helt nervös och het om öronen samt gå och undra på »vad han hade gjort henne», eller om hon »hade hört något om honom». Så kunde hon ibland, när han icke såg på henne, sitta och följa honom med sin fientligt allvarliga, undrande, mörka blick, som han kände utan att vilja möta den, ty då — det visste han — slog hon strax ned ögonen, och den lilla veka munnen knep trotsigt ihop sig. Han var då alltid övertygad om, att hon satt och tänkte på historien med översten och den förbannade röda Lotta. Ty naturligtvis hade icke mamsell Fiken, som förmodligen snusat upp alltsammans, kunnat ha tand för tunga, om än faster Charlotte — det märkte han — kunnat det. Men däri tog han nu fel. Flickorna — till och med själva Karin Maria — visste lika litet nu, som då han kom, och ansågo egentligen hans vistelse på Munkeboda blott som ett vanligt, om än något förlängt, släktbesök.

Det var en dag mitt i april — en solig förmiddag med barfrost — som den unge Skytte kom hem från en av sina vilda ridturer. Som vanligt, då han steg uppför trappan, möttes han av ljusstrimman, vilken från flickornas otäta kammardörr brandgul silade sig över loftet, och då han nyss hade sett faster Charlotte i potatiskällaren, sysselsatt med att inspektera potatisen, som »började gro», följde han denna gång sin regelmässigt återkommande ingivelse att »hälsa på flickorna».

Ännu i höga stövlar och sporrar, med ridspöet under armen och mössan i handen, knackade han på dörren.

— Stig in! ropades det genast ogenerat.

Han öppnade dörren och såg Agneta balanserande på fönsterkarmen sticka in några blekgröna stjälgar i buren till kanariefåglarna. Hon blev så förvånad när hon såg honom, att hon höll på att förlora jämvikten.

— Kusin Joachim ...

Hon ville i en fart hoppa ned på golvet men vrickade foten och skulle ha fallit, om han icke raskt sprungit fram och fångat henne i sina armar.

— Men Agneta, hur i all världen bär du dig åt!

Hon hade blivit helt blek och såg förskräckt upp till honom med de stora bruna ögonen rakt under hans. Han var varm och upphettad av den hastiga ritten i den skarpa vårvinden, som han på backarna måst kämpa sig fram emot, en smula bländad, liksom förvirrad av det rika solljuset — nästan utan att veta vad han gjorde, tryckte han lilla Agneta fastare intill sig och släppte henne icke igen. Deras ögon möttes i en lång, leende blick.

— Gör det ont, kusin Agneta? mumlade han.

Och med en förvirrad, svindlande känsla — utan att kunna göra sig reda för varifrån den kom — viskade Agneta, att hon »trodde nog», att det gjorde ont — i foten ...

— Sätt dig ned! Han satte henne varligt men bestämt ned i soffan, och innan hon kunde ana, vad han ämnade göra, böjde han ett knä framför henne och löste hastigt korsbandsskon från foten.

— Men kusin Joachim ... Hon rodnade, men lät honom hållas — en smula generad, men ännu mera nyfiken, leende böjd fram över honom.

— Om man frotterar den en smula, så går det över, han gned försiktigt den lilla varma foten i den hemstickade bomullsstrumpan mellan sina händer. Han såg upp och deras ögon möttes igen.

Så böjde han sig djupt ned och gjorde, vad han naturligtvis aldrig skulle ha gjort — han lutade sin kind mot vristen och kysste den.

Det hördes springande steg i trappan. Agneta, röd som blod om kinderna och ända ned på halsen, satte foten hårt mot golvet, och Joachim sprang upp.

Det var bara Beata. Hon kom in med det stora förklädet fullt av matäpplen, en skål och ett par silverknivar i handen.

— Nej, se kusin Joachim! sade hon litet handfallen, men ändå inte så värst förvånad.

— Ja, dörren stod öppen, och då jag såg Agneta hålla på att falla ned från fönsterkarmen ... förklarade han en smula osammanhängande och inte fullt sanningsenligt.

Beata hörde inte på. Hon ville passa på att få Agneta till att hjälpa sig med att skala äpplena till tårtan, medan mamma inspekterade potatiskällaren. Om kusin Joachim ville underhålla dem — så mycket bättre!

Därpå slog de sig allesammans ned omkring praktbordet med marmorskivan. De röda skalen hopade sig i smala ringlar framför flickornas platser, och de kluvna äpplena blevo rödbruna i skålen, medan de pratade.

Mamma var så noga med att få den där äppeltårtan färdig i dag, då det bakades, och stora ugnen ändå var uppvärmd, ty krigsrådet Fagerhjelm hade, på hemväg till Kristianstad, annonserat sig med hela sin familj till i övermorgon.

— Jag visste det nog, Beata samlade med bägge händerna ihop skalen, som lågo kringsspridda på hela bordet. Jag visste det! Karin Maria tappade kammen, när hon kammade sig i morgse, och skatorna ha skrattat hela dagen. Det betyder alltid, att det kommer främmande.

— Tusan hakar! skrattade kusin Joachim och sträckte välbehagligt benen i ryttarstövlarna ifrån sig. Då få de inte ofta öppna munnen, era stackars skator.

— Och tänk så väl, att den dumma kalkonhönan nästan höll på att dränka sig i drankasluffen i dag och bröt benen, annars hade mamma visst aldrig nänts att bestå den åt farbror Fagerhjelm!

— Jag tycker inte, jag har hört talas om honom förr, inföll Joachim betänksamt. Han bodde inte i Kristianstad på min tid.

— Nej, det är också bara helt kort tid sedan han flyttade dit, men mamma är syssling med frun. Han är från Småland, tillade Beata med den litet medlidsamma, nästan föraktliga betoning, varmed en genuin göing talar om smålänningar.

— Och Susen har varit i pension i Växjö och talar uppländska, pladdrade Beata vidare.

— Fröken Fagerhjelm! parodierade Agneta skälmskt med ett rätt vällyckat försök att säga hårda r.

— Och tänk, det gör inte ens kusin Joachim, som har varit så länge i Stockholm! Beata såg bort på honom med erkännande beundran.

— Det gör ingen skåning, som har aktning för sig själv, svarade Joachim tvärsäkert.

Agneta började nu fullständigt återvinna sin fattning. Hon lade bägge armarna i de korta, rödrutiga värkensärmarna på bordet och böjde sig skålmaktigt fram:

— När nu kusin Joachim får se Susen ... Hon erfor ett retande, hittills okänt nöje i att »bry» Joachim.

— Min Susen, min Susen — admirabel! *Quelle figure!* härmade Beata uppsluppen krigsrådet och vred ett par inbillade mustascher uppåt. Krigsrådet hade harskår och

bar skägg.

— Och så beundrad hon är! fortfor Agneta i samma ton. Hon har redan varit förlovad med tolv gradpasserare!

Joachim skrattade högt och böjde sig fram för att riktigt se in i Agnetas skälmaktigt segervissa, retsamt leende bruna ögon. — Och så unnar kusin Agneta mig att bli den trettonde! sade han med låtsat förebrående, med ögonen i hennes.

— Nej, den f ö r s t e löjtnanten! svarade Agneta med en liten mockant komplimang. Hennes ögon fingo plötsligt omedvetet ett uttryck av övermod och jublande triumf, i det hon rätade på sig och kastade nacken en smula tillbaka. Nu är det tid, att Susen begynner på ett nytt dussin, dussin!

— Agneta! Agneta! varnade Beata ogillande, i det hon reste sig upp och med fatet på armen beredde sig att gå.

Men Joachim skrattade med full hals — han tyckte, att han för var dag mer och mer »upptäckte» sina kusiner.

Agneta hade också rest sig upp från sin plats i soffan och gjorde sig med en viss nervös brådska i ordning att genast följa systemen. Joachim höll artigt dörren öppen för Beata, som med det rågade fatet i båda händerna redan var ute på loftet. När Agneta gick förbi, böjde han sig fram emot henne.

— Hur går det med foten, Agneta?

Och hon, som nyss varit så skalkaktigt säker och leende munter, gled förbi honom röd som blod ända upp till hårfästet och med en skygg, halvt förtrytsam, halvt bedjande blick ur sina nu nästan svarta ögon.

Förstugudörren där nere öppnades raskt utifrån.

— Mamma! viskade Beata, redan halvvägs nere, dämpat varnande upp genom trappans halvmörker.

Fram emot aftonen dagen innan gästerna väntades, just då pigorna höllo på att städa gästrummen, medan dottrarna själva under majorskans överinseende bäddade sängarna, så att hon kunde vara riktigt säker på att bolster och linnelakan fördelades på rätta sättet, och att de bästa örngottskuddarna med äkta spetsar och de blå sidentäckena från hennes bröllop tillräckligt omsorgsfullt och ostentativt placerades på de sängar, hon bestämt dem för, körde en chäs med två främmande herrar in på gården. Agneta såg dem först genom stora gästrumsfönstret, och utan att varsko någon eller säga ett ord, smög hon sig i samma ögonblick ut ur rummet och skyndade sig hals över huvud upp på vinden.

Litet efter kom köksan springande in och bad, att hennes nåd för guds skull strax ville komma, för baronen från Marieholm och en annan herre stodo redan i förstun.

Majorskan gav hastigt ett par order, skickade bud på majoren och löjtnant Skytte, samt försvann skyndsamt in i förmaket, som av sparsamhetsskäl tyvärr ännu icke blivit eldat.

Då hon småleende och fryntlig med nyaste hårklädseln på huvudet, som likväl i brådskan kommit en smula på sned, trädde in i salen, fann hon redan herrarna där före sig, vilka raka och högtidliga stodo borta vid det ena klaffbordet med ryggen emot henne och ansträngt betraktade ett ytterst otydligt kopparstick över slaget vid Breitenfeld högt uppe på väggen.

Det började strax krusas och komplimenteras, och majorskan bad så många gånger om ursäkt, för det att ingen hade varit tillreds att taga emot herrarna.

Baronen förklarade ytterst omständligt, att han och hans vän ett par dagars tid varit i Kristianstad för att söka tinga på en smula foder åt kreaturen — som vanligt fram på vårsidan, hade naturligtvis hans eget tagit slut. Nu tillät han sig att göra en titt inom på Munkeboda och kanske — ifall det icke alltför mycket besvärade herrskapet — stanna där aftonen över.

Majorskan förklarade artigt, att det naturligtvis icke kunde vara frågan om besvär då det gällde så kärt främmande, och vred redan i tankarna beslutsamt av nacken på tre av sina bästa tupper, medan hon med detsamma gjorde ett hastigt överslag över, hur mycket det kunde tagas ifrån kalasmaten till i morgon afton, utan att subtraktionen märktes.

Nu kom majoren in, i nystärkta fadermördare och på förhand i gott lynne vid utsikten till ett parti whist och en extra stark romtoddy på kvällskvisten.

Medan majorskan åter försvann för att skyndsamt ge order om eldning i kontoret — förmaket kunde det ändå inte tjäna något till att tänka på — började de tre herrarna tala om foderbristen och nattfrostens och svårigheten att få gott utsäde.

Baron Nils Olof Stjerne till Marieholm — »friaren», som Joachim kallade honom — var en storväxt, starkt byggd herre på ungefär fyrtio år, blond, fyllig och rödbrusig, med hög kal panna och stora, utstående blå ögon. Han ansågs i allmänhet för att se bra ut, ansiktet i sin helhet påminde något om de vanliga Gustav Adolfsporträtten, men det tunga, dästa och en smula stillastående melankoliska i hela hans uttryck missklädde honom. Emellertid var han ingalunda i nå g o t avseende — om man också ej tog i betraktande hans rang och Stjernesläktens anseende — omöjlig som man till även en så ung och vacker flicka som Agneta Skytte.

Det var också med en obehaglig känsla av att icke egentligen ha något som helst rimligt skäl till sin oövervinnliga motvilja för honom och det projekterade partiet, som Joachim, då han trädde in i rummet, hälsade på baronen. Han hade under sin Kristianstadstid träffat honom flera gånger, och då närmast tyckt riktigt bra om honom som en hederlig och oförarglig om än något tystlåten sällskapskarl. Varför i all världen skall det tjocka odjuret ha kastat sina ögon just på Agneta, tänkte Joachim, åter gripnen av denna besynnerligt nervösa vedervilja för faster Charlottes älsklingsprojekt, som strax vid Beatas första ord därom fattat honom, i det han på samma gång hjärtligt skakade hand med friaren och frågade, hur han mådde i det förbannade aprilvädret.

Bredvid baron Stjerne satt hans gode vän och permanente sällskapsbroder Figge Wallqvist. Han var en herre på nära sextio år nu, liten, mager och skinntorr, med ovanligt väl bibehållet mörkt hår och en stor romersk näsa, som åt hela hans ansikte gav något visst förnämt pretentiöst. Förmodligen stod denna ytterst aristokratiska näsa i förbindelse med hans anspråk att räkna nära släkt med en av Sveriges kungar. Figge Wallqvist gick nämligen med tämligen stor säkerhet och gällde för att vara en sonson av Fredrik av Hessen. Utom näsan och namnet Fredrik hade han också från sin furstlige farfader ärvt en viss smidig slughet och skrävlande, grovkornig gemytlighet, som gjorde honom till en gunstling i herrsällskap. Denne illegitime konungaättling svärmade och levde för, vad han efter ett par stora toddar högtidligt plögade kalla »legitimitetens idé» och »blodets rätt». Och som han lärde, så levde Figge Wallqvist. Han hade på sin tid under statsvälvingen och de följande oroligheterna hållit strängt på den legitime Gustav IV Adolf, och sedermera — också av rent svärmeri för legitimitetens idé — som frivillig under Bernadotte deltagit i de allierades fälttåg mot den »korsikanske usurpatorn», såsom han alltid kallade fransmännens kejsare. Han hade varit med om intåget i Paris och haft den stora glädjen att se Vendômekolonnen störtas. Utom dessa nämnda yttre och inre furstliga egenskaper hade stackars Figge emellertid ingenting vidare ärvt efter sin

glorvördige farfader utan levde nu mest på sina vänner, vilka till tack för hans kända gemytlighet och rikliga förråd av fruntimmers- och andra historier, både månader och år underhöll honom som sällskapsherre. Sitt egentliga huvudkvarter hade han emellertid på senare tider på Marieholm, där Nils Olof Stjerne, ensam och trött av sin moders, änkefrierherrinnans, despotiska regemente, fann en viss tröst i gamle Figges sympati och stora livserfarenhet.

Karin Maria kom in och neg världsvant för de bägge herrarna, i det hon samtidigt lät pappa veta, att det nu var i ordning och eldat på kontoret, ifall herrarna ville ta sig ett parti innan supén.

Baron Stjerne hade sett så väntansfull ut, då dörren öppnades. När det blott var Karin Maria, som visade sig, vände han ett ögonblick, liksom besviken, bort huvudet. Det var så länge, hela långa sex veckor, sedan han varit på Munkeboda, och under hela denna tid hade han ej en enda gång sett Agneta. Figge, vilken som sagt hade rykte om sig att förstå sig på kvinnor, hade nämligen livligt rått honom att hålla sig borta en tid och »låta tiden och saknaden verka».

Efter att ha växlat några hövlighetsfraser med äldsta fröken, utvandrade herrarna lydigt till kontoret — i Karin Marias stämma hade nämligen legat en dold order, som de allesammans förstodo. Blott Joachim stannade kvar.

— Skall kusin inte också gå? frågade Karin Maria litet otåligt. Hon stod och väntade på att få börja med dukningen, som i afton ålåg henne.

— Jo ... Var är ... han höll på att säga Agneta, men ändrade sig instinktivt, då han mötte Karin Marias inkvisitoriska blick, och frågade i stället: Var är Beata?

— Uppe och gör sig i ordning, svarade Karin Maria kort. Och därpå litet spotskt, då Joachim ännu dröjde:

— Vet k u s i n kanske, var Agneta är? Hon står nämligen inte till att finna.

— Nej! Joachim skrattade till, plötsligt i gott humör, liksom lättad av att veta, att hon åtminstone icke stod och gjorde toalett för »friaren». Men, om du vill, kusin, skall jag göra mitt bästa för att finna henne.

Han mötte mamsell Fiken i förstugan — hon hade som vanligt luktat främmande — gav henne kort besked om, var hon kunde finna Karin Maria, och sprang raskt upp för loftstrappan.

Ett ögonblick stannade han och lyssnade, om han ej skulle höra röster från flickornas rum — men nej, det lät verkligen, som om Beata vore allena. Därpå öppnade han på vinst och förlust, driven liksom av instinkt, dörren till den så kallade »yttre handkammaren», varest majorskan förvarade en del gammalt skräp och ställde undan saker, som icke brukades.

Det första han fick syn på därinne i den bleka, kalla vårskymningen, var också mycket riktigt Agneta, uppkrupen i en gammal släde från 1700-talet, målad, och framtill uppåtböjd som en snäcka. Hon hade svept in sig i en skinnfäll och fördrev tiden med att studera en gammal trasig bok, hon tillfälligtvis funnit däruppe. När hon fick se kusin Joachim, rodnade hon starkt och beredde sig genast att lämna sin tillflyktsort.

Han klev över några gamla lårar, som stängde passagen, stötte i förbifarten med huvudet till ett par talgljus — de hängde radvis under loftet i långa snören, uppträdde på vekarna, för att blekas — och nådde äntligen fram till den sålunda barrikaderade kusinen.

— Men, Agneta, han dämpade ovillkorligt stämman, i det han utan vidare slog sig ned på kanten av släden, som hon ännu ej hunnit lämna. Du sitter ju och blir dödligt förkyld häruppe.

— Neej, sade Agneta dröjande. Trots fällen frös hon så att hon huttrade i sin tunna klänning och sina bara armar. Jag ... jag skulle bara söka något häruppe ...

— Nu äro de inne i kontoret och kommer inte in före supén. Joachim såg menande på henne i det han dristigt gick rakt på saken.

Agneta knep ihop läpparna och såg ned. Hon rörde sig inte i släden.

— Agneta! Joachim lutade sig fram och hans stämma ljöd ännu mera dämpat. När du nu rakt inte vill ha honom, så ...

— Jag k a n inte, mumlade Agneta passionerat, utan att se på kusinen. Jag tar gift eller springer till skogs, om mamma tvingar mig.

— Ingen skall tvinga dig, viskade han upprörd och fick i halvmörkret fatt i hennes hand, som han, utan att riktigt veta vad han gjorde, våldsamt klämde i sin. Hur kan du tro, att någon skulle kunna v å g a?

— Om han bara hade velat ha någon av de andra, viskade Agneta modlöst. Mamma vill det så förfärligt gärna. På hennes födelsedag till sommaren har hon sagt, att det skall eklateras.

— Aldrig, utbrast Joachim häftigt, aldrig, så länge jag lever, skall Nils Olof Stjerne få dig. Och då Agneta nu med en plötslig känsla av lättnad över att ha någon att förtro sig till och i hjälplös tillit till hans beskydd, bävande under den blott halvt förstådda lidelsen i hans ton och ord, på en gång förlorade all självbehärskning och snyftade högt med ansiktet nere mot skinnfällerna, böjde han sig fram över henne, tröstande, ömt, och deras ögon möttes inne i slädens mörker.

— Jag svär dig, Agneta, att om du någonsin behöver ... behöver ... du förstår ... Han viskade otydligt, förvirrat, med en stämma, som stockade sig. Du åtminstone skall få den lyckan att följa ditt hjärtas röst.

Beatas förtroende angående »den andre» spökade ännu stundom, om än svagt, i huvudet på Joachim. Hans sunda förnuft sade honom nämligen, att den nogräknade,

romantiska och därtill litet satiriskt anlagda Agneta icke så lätt hade kunnat finna någon passabel flamma i denna öken. Men emellanåt, då han kände sig upplagd för melankoli, dröjde hans tankar bland annat också vid denne mystiske »fridstörare», som han då fann för gott att kalla honom.

Agneta tyckte inte riktigt sentera kusinens ädelmod, hon bara böjde huvudet djupare ned. Joachim betraktade henne först förvånad och därpå ... Plötsligt såg han — vågade han se — nå g o t a n n a t i hennes djupa rodnad.

— Eller ... eller ... Skulle Beata ha misstagit sig? Det är inte för du föredrar en annan, som ...? frågade han hastigt, ännu halvt svartsjuk, trots allt sunt förnuft.

— Jag, mumlade Agneta förvirrad, föredraga en annan? Vad i all världen skulle det då vara för en?

— Ja, du har rätt, ropade Joachim plötsligt övermodigt. Vad skulle det då vara för en? H ä r !

I samma sekund möttes deras blickar: Agnetas brydd, men skälmsk och en smula öm, Joachims ... ja, i det ögonblick Joachim såg in i sin kusins oskyldiga ögon och läste deras uttryck, kom han till att småle — ännu mera skälmskt än hon, som nu bet sig i läppen och långsamt vände bort huvudet, ännu ömmare och en liten smula förläget.

Agneta gav plötsligt till ett lätt rop — hennes ögon stodo fästa på handkammardörren, som med spöklik ljudlöshet öppnades utifrån. Gudskelov, det var bara Beata!

— Är ni här? sade Beata. Hennes röst var låg men ytterligt förvånad. Jag kunde rakt inte begripa, vad det var, som tisslade och tasslade här uppe på loftet.

Joachim vände sig nu också om, utan att släppa Agnetas hand, som han höll fast under fallen.

— Agneta sitter och är rädd för friaren, viskade han med en undertryckt, jublande, pojkkaktig uppsluppenhet, som stötte Beata, men, märkvärdigt nog, inte Agneta det allra ringaste.

— Att kusin kan skämta, förebrådde den sympatiserande Beata indignerad. Stjerne själv går väl någorlunda an, fastän han är rysligt tjock och förfärligt tråkig, men kusin skulle bara se gamla friherrinnan!

Agneta hade sakta dragit sin hand ur Joachims. Hon vecklade sig nu ut ur skinnfällan och stod litet obeslutsam utan att våga se upp på honom och utan att kunna komma förbi. Han såg det och reste sig genast.

— Men du får i alla fall in och snygga dig litet, återtog den praktiska Beata. Så rufsigt ditt hår är! Och mamma förlåter dig aldrig, om du icke tar åtminstone violetten på.

»Violetten» var ett familjesmeknamn på Agnetas urfällda shalliklänning. Beata själv ståtade i en storfasonerad röd köpetygsklänning och doftade av eau de lavande.

— Ja, jag får väl det, sade Agneta ovanligt undfallande, i det hon stilla gick förbi kusin Joachim utan att se upp på honom.

När den unge Skytte efter detta intermezzo äntligen kom in till herrarna på kontoret mottogs han med förebråelser från farbror Niklas över att ha undandragit sig fjärdemanskapet. Gamle Figge böjde sig fram för att ta hem ett stick och sade släpande, redan litet lallande på rösten, i det han såg upp med sina rödkantade ögon:

— Inte så sträng, bror Niklas! ... Man är ung, man är kavaljer! Inte sant, herr löjtnant? Man har inte tre vackra kusiner för intet ...

— Prat! avbröt gubben Niklas, som satt med otur, förargad.

Men Figge Wallqvist lät sig inte bekomma. Han stack Skyttens knekt med sin kung och sade i samma ton som förut:

— V e m av de tre gracerna — om man får vara så indiskret att fråga — är det nu löjtnanten har unnat sitt äpple? Och då Joachim stående vid spelbordet, bibehöll en föraktlig och indignerad tystnad, fortfor han: Eller är det kanske någon nymf i de lägre regionerna? ... Förnuftigt, min son, mycket förnuftigt! Där uppnår man i regeln det ... det, som skall uppnås ... med betydligt mindre tidspillan.

— Skytte är heller inte känd för att spilla tiden i dylika saker, inföll Nils Olof Stjerne ovanligt livad, med en genomskinlig allusion på det ödesdigra Stockholmsäventyret.

De skrattade allesammans högljutt och med en behaglig känsla av kamratskap och ömsesidig världsmannaaktig förtrolighet. Joachim kände sig plötsligt oändligt uppstyldad och dum, som nyss kunnat på allvar förarga sig över gubben Figge.

Han tackade för rådet i lika gott humör som det blivit givet, drack brorskål med gubben, som proponerade, och då samtalet visade tendens att övergå till politiken, bidrog han ivrigt att leda det in i denna fåra.

Gubben Figge kom med ett par rätt vassa utfall mot den härskande dynastien, som aldrig — oaktat det gemensamma fältttåget mot den »korsikanske usurpatorn» — på grund av sin brist på legitimitet riktigt förstått att vinna hans bevågenhet. Joachim, som naturligtvis, i likhet med den övriga ungdomen, icke brydde sig stort om kungen men däremot uppriktigt såg landets hopp i kronprinsen, tog ivrigt till orda och försvarade varmt den »i frihet borna kraften och dugligheten». Gamle Figge skakade på huvudet och spottade föraktligt ut den ena bussen efter den andra.

— Prat! sade han. Det hjälper ta mig fan inte någon att vara »boren i frihet», det kan var oäkta unge i socknen pråla med. Nej, vad det kommer an på i en sådan ställning är auktoritet — den legitima auktoriteten. Det är den hemlighetsfulla och odisputabla rätt b l o d e t ger, som det kommer an på.

— Rätt! Rätt! ropade Joachim hetsigt. Man födes nu för tiden varken till rätt eller makt — den, som har kraft därtill, erövrar det alltsammans.

Nils Olof Stjernes annars så tröga blod började också komma i svallning. Han kände sig kränkt på det ordnade samfundets, på ridderskapets och adelns vägnar.

— Han är ju jakobin, fullblodsjakobin! ropade han argt, med blicken vädjande till sin blivande svärfar.

Gamle Niklas Skytte satt och knäppte betänksamt mot locket på sin snusdosa. Vid brorsonens djärva ord kunde han icke hjälpa, att han kände släktens heta, upproriska snapphaneblod liksom rinna livligare i ådrorna. Han ville icke stöta Stjerne, som naturligtvis, naturligtvis, hade rätt, men ... Han klappade nästan smeksamt Joachim på skuldran med denna hemliga släktsympati, vilken liksom magnetiskt meddelas och uppfattas, och utan att låtsa om baronens indignation, sade han godmodigt lugnande, med ett försök att vända det hela i skämt:

— Ja, visst är han jakobin, det ligger ju i släkten. Det har jag själv varit, så det förslog, år 89 för fyrtio år sedan, och det var också gubben far min på sin tid 1772. Han lärde nu för resten aldrig att förlika sig med dem, som makten hade. Men annars så ... han tog sig en pris. Det går nog över. Det brukar alltid gå över.

— Inte hos m i g! svor Joachim, nu het på allvar. Nog vet jag, att vi nu i Svea rike sitta upp till öronen i hyckleri och gemen feghet, men ...

— Håll! Håll, unge vän! Gubben Figge reste sig högtidligt upp, och utan att någon egentligen visste, hur det gick till, voro de plötsligt mitt inne i ett politiskt kannstöperi, i vilket allt ständernas kiv och skrävel under 20-talets oroliga riksdagar gick igen en miniature.

Supén, som, tack vare besväret att fånga och plocka tupparna, serverades alltför sent, var inte särdeles trevlig. Dels voro herrarna, med undantag av Joachim, som disputerat mera än han druckit, och Stjerne, som tålde ett oxhuvud, något väl tunga i huvudet av den rikliga förplägningen på kontoret, dels var majorskan i dåligt lynne över att det så dragit ut på tiden. Flickorna voro stillsamma och högtidliga — friarens närvaro verkade alltid deprimerande på dem. De höllo sig tätt tillsammans i en klunga, och varken Nils Olof Stjerne, som dock hela aftonen uppriktigt och otåligt längtat att få se en skymt av den utvalda, eller Joachim, som med svartsjuk påpasslighet höll ögonen på honom, kunde komma åt att yttra ett ord till Agneta. Hon satt vid bordet mellan Beata och Karin Maria och slog knappt upp ögonen en enda gång under hela aftonen.

Majorskan var långt ifrån missnöjd med sin dotters hållning. Det tillhörde en flicka att vara »retirée» i dylika saker, och dessutom ansåg hon det rent av för god politik så länge icke partiet definitivt var eklaterat.

Tidigt nästa morgon körde friaren och gubben Wallqvist hem. En lam inbjudning — med hänsyn till den bedårande fröken Susen, som väntades, ansåg majorskan det icke riktigt klokt att göra den särdeles presserande — att stanna dagen över, blev artigt avslagen. Stjerne försökte ännu en gång komma åt att möta Agnetas blick, men lyckades icke. I den mulna aprilmorgonen stod hon och neg för honom på trappan med envist nedslagna ögon, medan han modlös och i dåligt lynne grep tömmarna och smackade på vallacken.

Klockan sex på eftermiddagen — just då Joachim mitt på gårdsplatsen i en lång lina motionerade unghingsten Ajax, som, instängd hela dagen, vild av friska luften och yr av att oupphörligt blott springa i cirkel, nästan höll på att falla i sken — körde krigsrådet Fagerhjelm's gamla gullackerade heltäckare in genom grindarna. Joachim hade så tillräckligt nog att göra med att lugna Ajax, som — med näsborrharna nedåt, stramt hållen tillbaka — stod och skrapade med frambenen och frustade, att han var tvungen att överlåta åt farbror Niklas att hjälpa damerna ur ekipaget. Först när de efter mycket högröstat tal på trappan och i förstugan och många ursäkter, för att de »så här utan krus mitt på blanka vardan kommo och hemsökte herrskapet», väl blivit installerade i det nu äntligen uppvärmda förmaket, vågade Joachim sig upp för trappan till sitt rum, där han — med tanke på de tolv beundrande gradpasserarna — gjorde en ytterst omsorgsfull toalett med sina allra bästa kläder och en soupçon välluktande pomada i tupén.

När han äntligen var färdig och gick igenom salen, höll Beata, biträdd av Agneta och mamsell Fiken, redan på att duka fram supén på de nu inventiöst sammanfogade tvillingklaffborden, svagt belysta av en ensam kökspråsa på skänken. Tapetdörren till köket stod på vid gavel, och en aptitlig lukt av den halvdränkta kalkonen slog emot honom jämte det förvirrade skramlet av grytor och pannor, som lyftes av och på, samt mitt igenom alltsammans det gnisslande ljudet av knivar, som skurades med järnfilspån. Agneta med famnen full av tallrikar kastade en hastig, skygg, liksom ironiskt fientlig blick på hans omsorgsfulla toalett, i det han gick förbi. Beata hade också ögonen med sig och kunde inte hindra sig från att med en menande blick knuffa systemen i sidan.

Inne i förmaket, högtidligt halvmörkt under de fyra tända glaslampetterna — två på var långvägg — underhöll faster Charlotte borta i soffan två magra fruar i höga hårklädslar med många konstgjorda blommor och löslockar nedåt kinderna. En ung — eller åtminstone yngre — flicka i urringad, ljusblå bombasinskläddning och spetsnäsduk mellan två fingrar »talade hemligheter» med Karin Maria i hörnkanapéen, medan unge Fritz Fagerhjelm, som annars egentligen »låg» i Lund, under mycket skämt försökte att lura ut, vad de sade. Inifrån majorens kontor hördes redan brickorna slamra mot brädspelsbordet.

Med vederbörlig högtidlighet blev löjtnant Skytte föreställd för krigsrådinnan och hennes syster, kaptenskan Ekebeck — yngre och något fylligare än den andra — samt fick äntligen efter åtskilliga bildade fraser, som ceremoniellet ovillkorligen fordrade, lov att vända sig till fröken Susen.

Joachim svor strax på, att hon var — ta mig tusan — inte så illa, fröken Susen! Hon var mager, det hörde ögonskenligen till familjen, men hon hade humör. Hon skulle strax »hälsa löjtnanten så ofantligt» från en massa gemensamma bekanta i Småland och brukade därunder sina stora blå ögon så väl, att Joachim, plötsligt uppspelt och i gott humör, gratulerade Kristianstadsborna till en ny ackquisition, som därtill var så »entreprenant». När Agneta efter en stund, med en menande blick på sin moder, kom in och neg för att anmäla supén, fann hon redan kusin Joachim i en sentimental position lutad över fröken Susens kanapé, där han stod och viskade komplimanger, blandade med dunkla ord om olyckan att vara en främling och därför oförstådd, medan Karin Maria, indignerad över denna opassande, brådstörtade kurtis, broderade som för livet vid sin stramaljbåge utan att vidare bekymra sig om unge Fritz, vilken modlös satt bredvid och tuggade på sina naglar.

Majorskan reste sig upp och bad herrskapet hålla till godo med en enkel smörgås. Man fick genom hennes sökt anspråkslösa ton intrycket av, att det hon bjöd på icke kunde uppvägas med guld. Majoren och krigsrådet, bägge litet rödare i ansiktet än vanligt, kommo ut ifrån kontoret och Joachim blev på nytt presenterad.

— Vid min ära och min förmögenhet! Krigsrådet sköt ut magen och klingade med ett par gamla napoleondorer, som han alltid bar i västfickan, medan han i en rund båge beundrande förde Agneta ut ifrån sig. Du kan, min själ, vara stolt över yngsta stumpan, min hedersbror!

Agneta rodnade, med huvudet hjälplöst på sned och kramade förläget med den hand, hon hade fri, i sin korta shallikläddning. Hon kände, att alla sågo på henne.

— Är vi för stor till att ge gamla farbror en kyss? fortfor den bedagade kavaljeren galant högröstat. Och utan att vänta på svar, slog han armen om livet på den unga flickan och kysste henne.

Joachim hade liksom de andra vid krigsrådets komplimang vänt sig om och sett på Agneta — hon var förtjusande i sin friska, barnsligt omedvetna grace med de flickaktigt sluttande skuldrorna och den mjuka nacken lätt böjd, bländvit under ljusskenet. Han hade plötsligt alldeles glömt bort fröken Susen, och när den »gamle libertinen» — som han hädanefter för sig själv kallade det galanta krigsrådet — utan vidare kysste henne, rynkade han ovillkorligt pannan, upprörd och harmsen över att hon — Agneta — verkligen kunde finna sig i en sådan oförskämdhet.

— Om min nådiga kusin tillåter, krigsrådet bugade sig för majorskan, som värdigt nedlåtande lade två fingrar på hans arm, medan farbror Niklas välvilligt rundade sina armar för de bägge magra systrarna i soffan, och Susen, då löjtnanten icke tycktes vilja göra min av att eskortera henne, smeksamt lade armen om livet på den ännu trumpna Karin Maria.

Där bugades och krusades, medan den husliga Beata, röd och varm, bjöd tallrikar till smörgåsbordet och majorskan persvaderade. Agneta — med en obestämd motvilja för att vara tillsammans med de andra — gjorde sig ärende att stanna i förmaket genom att lägga divansmattan till rätta och flytta på stolarna, som kommit i ordning.

— Agneta, mumlade Joachim bredvid henne.

Det var något i hans stämma, på en gång fordrande och ödmjukt bedjande, som plötsligt gjorde henne rebellisk.

— Kusin Joachim! spratt hon till förvånad, liksom om hon förut alldeles icke märkt honom i rummet. Men ... hon såg sig om, var har du gjort av Susen?

— Agneta! Han sträckte ut sin hand efter hennes men tordes plötsligt inte taga den. Agneta drog sig litet tillbaka och såg mörkt, oförsonligt på honom.

— Jag sade dig ju, att du strax skulle bli förtjust i Susen — hon är så perfektionerad

...

— Åt helvete med Susen! utbrast han plötsligt otåligt, lågt men energiskt och tog resolut fatt i den lilla handen, som han drog intill sig i ett fast tag. Du ... han såg ned och harklade sig. Om du ännu en gång låter den gamla brännvinskaggen taga sig friheter, vrider jag om halsen på honom!

Agneta satte upp ett par stora, oskyldiga ögon:

— Men Joachim ... en sådan rar gammal farbror! ...

Men hennes ögon hade varit alltför oskyldiga — de narrade honom icke! Utan att släppa henne med blicken, som nu var oförställt öm och munter, halvt frågande — liksom han ville, men icke tordes be om mera — förde han handen sakta upp till sina läppar.

— Lilla Agneta, mumlade han.

Efter maten, då de alla utom majorskan och krigsråddinnan, som »togo ut» en ny stickning, spelade kort om pepparnötter och brända mandlar, var Agneta så uppsluppen, att Karin Maria mer än en gång varnande blinkade till henne och försökte rycka henne i kjolen under bordet. Joachim såg nu, att hon förstod att bruka sina ögon lika väl som någonsin fröken Susen och hon hade ett sätt att låta unge Fritz, då han vann, få kyssa hennes händer — vilka hon likväl regelbundet i yttersta ögonblicket drog till sig igen — som gjorde honom både kall och varm, där han satt mellan kaptenskan Ekebeck och fröken Susen. Och det allra värsta var att det klädde henne, detta övermodiga, barnsligt utmanande koketteri med alltför tydlig adress. Trots sin förargelse och oro kunde Joachim inte låta bli att småle, medan han å sin sida ivrigt ägnade sig åt fröken Susen, som med händerna på ryggen och ansiktet rakt under hans oupphörligt lät honom gissa udda och jämnt på nötkärnor, vilka de så tillsammans åto upp under många viskningar och halvkvävda skratt, under starkt ogillande av den artiga men indignerade Karin Maria.

Efteråt gissades det charader. Moster Netten, som alla flickorna kallade kaptenskan och vilken Joachim under kurtisen vid kortspelet lärt sig att respektera som ett gladlynt och tolerant förkläde, gick i spetsen — hon var outröttlig i att finna på rim.

»Mitt första är ett trä,
mitt andra är ett vatten,
mitt hela är ett få
från sporrarna till hatten!»

läste hon upp från det halva ark skrivpapper, som majorskan frikostigt bestått till detta nöje.

Joachim och fröken Susen stucko huvudena ihop och kommo med de mest äventyrliga tydningsförslag — ingen kunde gissa charaden.

— Men *mon Dieu!* ropade kaptenskan och viftade sig graciöst med papperet — den varma punschen och pepparnötterna hade efter hand kommit temperaturen att stiga i det nyeldade förmaket, kan verkligen ingen av er komma underfund med det? ... Det är naturligtvis min man! Eke-bäck. Det är då klart som dagen. Löjtnanten känner ju honom?

Hon satte sina runda blå ögon, omisskännligt lika systerdotterns, på honom med ett så lustigt uttryck av okonstlad förvåning, att Joachim strax brast ut i skratt och nästan kom att undra över, att han icke genast på en så träffande beskrivning igenkände den hederlige kaptenen.

Men alla tre flickorna Skytte voro chockerade. De sutto och sågo ned i knäet, och Beata viskade till unge Fritz, att hon inte kunde begripa moster Netten.

— Hon menar ingenting ont, tröstade henne unge Fritz. Men när hon var ung, var det bara god ton att inte vara hjärtnupen, när man talade om äkta hälften.

— Mamma skulle aldrig säga något sådant om pappa, försäkrade Beata, ännu indignerad.

— Nej ... Fritz betänkte sig litet och såg ut, som om han just icke tyckte, att det var något så stort företräde hos majorskan. Men tant Skytte är ju också så ovanligt seriös!

Det drog ut på kvällen, men ingen ville gå och lägga sig: det var så sällan man såg någon ungdom på Munkeboda. Karin Maria fick kusin Joachim att hämta ned harpan ifrån gavelrummet och sjöng ett par bitar av Geijer, som voro alldeles nya, samt den beundrade »Hulda Rosa» och »Blommorna».

De sutto alla högtidliga, nästan andäktiga längs väggarna och hörde på, plötsligt

liksom matta av allt skratt och prat. Faster Charlotte flyttade sig högre upp i sitt soffhörn och såg sig myndigt omkring, stolt över äldsta dottern. Dörren till »kontoret» öppnades ljudlöst, och genom röken från långpiporna, vilken som en bölja slog in i förmaket, skymtades två framsträckta röda ansikten.

Joachim hade omärkligt ömsat plats och satt nu bakom Agneta. Utan att tänka på det hade han lagt handen över ryggstödet på hennes stol, och plötsligt kände han, hur hennes nacke omedvetet sjönk ned däremot. Han rörde sig icke, satt stilla som en mus, medan hennes mjuka nacke förtroendefullt, han tyckte nästan smeksamt, fortfor att vila mot hans hand.

Hennes runda, vita skuldror blevo i halvdunklet, mot det blå möbelöverdraget ännu vitare — hade det varit fröken Susen eller en annan flicka, vilken som helst, hade han icke tvekat en minut att trycka sina läppar däremot: det hade blott varit ett gängse tillfällighetsgalanteri, alldeles i sin ordning. Men hur det nu kom sig — när det var Agneta, så nändes han icke. Kanske mest av fruktan för att någon kunde se det och komma med en eller annan skämtsam eller ekivok anmärkning, vilken — det kände han plötsligt med stor bestämdhet — i detta ögonblick skulle vara honom i hög grad emot. Den enda smekning — om det ens kunde kallas så — han tillät sig gentemot sin kusin var att, i det han lutade sig över henne, lätt trycka sin kind mot hennes mjuka hår.

— Lilla Agneta, mumlade han ännu en gång. Detta fattiga och enkla smekord var det enda, som nu föll honom in — han, som annars brukade ha så många uttrycksfulla och tillbedjande adjektiv i beredskap för det täcka könet.

Agneta hörde det och, plötsligt medveten om hans närhet, reste hon hastigt upp det bakåtlutade huvudet och satt under den övriga sången rak som ett ljus, blott en liten smula framåtböjd under hans blick, som hon kände.

Karin Maria slutade med ett par långa, dallrande ackord. Joachim reste sig upp bakom Agnetas stol och sade — med en röst som hon icke riktigt kände igen — hastigt, energiskt, snubblande över orden:

— Nu ska vi dansa!

Ingen kom sig för att göra någon invändning. Kaptenskan Ekebeck satte sig genast, oombedd, liksom på kommando, till klaveret. Utan att bjuda upp, tog Joachim i den allmänna förvirringen, medan de andra røjde undan bord och stolar från golvet, Agneta i sina armar och dansade ut. Det var den från Tyskland importerade valsen, som nu på senare tider blivit högst modern, även här i landsbygden.

Agneta dansade viljelöst efter musiken, som liksom vaggade henne fram. Hennes strålande bruna ögon vilade leende i kusin Joachims varma blå. Så länge de dansade, kände de sig liksom allena med varandra — det var icke längre frågan om tvång, blygsel, fruktan eller förställning emellan dem.

Valsen slutade. Joachim drog Agneta, som plötsligt vacklade till, närmare intill sig och bemödade sig själv att stå stadigt på fötterna. Han kände sig plötsligt så yr i huvudet, som om han ensam tömt en hel flaska champagne.

— Tack! Tack! mumlade han och klämde häftigt hennes händer i sina utan att egentligen veta, vad han sade eller gjorde.

Fröken Susen var stött. Hon kunde inte begripa, varför den ende kavaljeren — naturligtvis räknade hon inte unge Fritz för något — plötsligt hade hittat på att dansa med »den ungen», i stället för att, som skick och bruk och den simplaste artighet fordrade, bjuda upp henne. Hon satt stram med armbågarna tryckta intill sidorna och näsduken förnämt mellan två fingrar, medan unge Fritz litet tölpigt bjöd upp Karin Maria och Beata godlynt lät svänga sig av farbror Fagerhjelm, som lade huvudet på sned, när han dansade och gjorde många konstiga och överflödiga krumbukter med benen. I salsdörren stod mamsell Fiken i sin nya svarta bombasinsklänning och vaggade fram och tillbaka med händerna på höfterna i takt efter musiken, medan majoren från dörren mitt emot gjorde fåfänga försök att kryssa över golvet, som, hur det nu var, alltid var fullt av de dansande, i det han oupphörligt vänligt nickade till henne och alltemellanåt uppmuntrande ropade: — Nu ska vi, mamsell Fiken — nu är det vi, som ska till ...

I detsamma de stannade, hade Agneta uppfångat sin moders kyligt förvånade och förtörnade blick — hon förstod strax, vad som var i vägen och blev dödligt rädd. — Susen! ... viskade hon, ännu kippande efter andan, och såg bönfällande upp på Joachim. Susen s i t t e r!

Joachim var så glad, att han kunde ha skrattat högt. Han tryckte Agnetas händer, som ännu hjälplösa vilade i hans, och gick artigt fram till fröken Susen.

— Det är då inte för min skull, som löjtnant Skytte så hastigt lämnar sin dam, pikade fröken Susen sötsurt.

— Men fröken! Joachim gjorde sina ögon så förebrående han möjligtvis kunde och lade handen känslofullt på hjärtat. Naturligtvis är jag förberedd på att fröken missuppfattar mig. Vi hade spelat filippin, min kusin och jag, tillade han resolut, så högt, att damerna i soffan också kunde höra honom.

Fröken Susen var icke svår att försona; hon föreslog ämabelt, att löjtnanten och hon skulle lära flickorna att dansa polka: — Det är det enda, vi nu gitta dansa i Kristianstad, förklarade hon överlägset.

Beata var strax ofantligt intresserad; den beskedliga kaptenskan spelade vidare och de började alla — också mamsell Fiken — att »lära stegen», vilka fröken Susen med den ljusblå kjolen graciöst upplyft framtill — så högt, att de broderade strumpebanden skymtades — välvilligt med stor energi förevisade.

Blott Agneta var icke med. Hon hade strax efter valsen smugit sig ut i förstugan och satte sig i halvmörkret på loftstrappan utan att märka kölden.

Joachim hade sett henne försvinna, och anande orsaken, plötsligt nervös, behärskad av otålig längtan att se henne igen, gick han — då alla som bäst voro upptagna av polkan — efter henne.

— Agneta! viskade han dämpat. Han kunde icke strax få syn på henne i det svaga, flämtande ljuset av den ensliga, osande tranlampan på förstugubordet.

Hon svarade icke, men reste sig hastigt upp, stödd mot ledstången.

I nästa ögonblick var han vid hennes sida, och plötsligt — ingen av dem kunde någonsin säga, hur det egentligen gick till — låg hon i hans armar, tätt, varmt med kinden mot hans bröst.

— Agneta, min egen, min käraste, viskade han lycklig innerligt ned emot henne.

Hon svarade icke, men i halvmörkret såg hon upp på honom, ömt, en smula skyggt och liksom nyfiket. Han förstod, att lilla Agneta på denna enda dag, i den plötsliga strålvärmen av en häftig och äntligen fullt medveten kärlek, vuxit till kvinna i hans armar. Och den heta, nästan brutala passion, som förut i dansen gjort honom blind för allt, som försiggick omkring dem, okänslig för allt annat utom för henne, smälte — här ute i tystnaden och ensamheten — en sekund i blid ömhet och ängsligt skälvande innerlighet.

Det var blott ett ögonblick. En dörr gick upp där inne — bullret av dansen och rösterna hördes. — Agneta ryckte sig darrande ur hans famn och flög ljudlöst uppför loftstrappan.

Tidigt nästa morgon, medan gästerna ännu sovo och det högtidliga kaffe- och frukostbordet dukades vid brasan inne i salen, såg Joachim, då han gick nedför trappan, Agneta med schal över skuldrorna stå borta vid förstugufönstret och knyta sin kråka.

Det klack till i honom, han hade icke växlat ett ord med henne, sedan han i går afton det korta ögonblicket i trappans halvmörker hållit henne i sina armar. Då hon efter en stund kommit ned igen — just som sällskapet beredde sig att bryta upp — hade han icke en sekund varit i stånd att fånga hennes blick, och hon hade blott mitt ibland alla de andra sagt honom ett flyktigt och nästan ohörbart godnatt.

Han närmade sig henne tvekande — hon stod med nedslagna ögon och låtsade liksom icke märka honom ...

— Skall du ut? ... så tidigt ... var allt vad han, underligt förvirrad, kunde hitta på att säga.

Hon slog icke upp ögonen, medan hon drog på sig sina hemstickade blå bälgvantar.

— Ja, jag skall innan frukosten skynda mig bort till Nils Måns' Gunilla och tinga henne till fårklippningen, har mamma sagt.

Joachim öppnade förstugudörren, och utan att säga något vidare tog han sin hatt och följde med henne.

De gingo och tego. Solskenet glittrade på de ljusgröna åkrarna och skogen, som svagt började skifta i rödbrunt. Tjälén var icke ur jorden ännu, och de djupa hjulspåren på vägen voro nu på morgonen täckta av spröd, vit is, vilken krossades som tunt glas under deras fötter.

De fortforo att gå tysta bredvid varandra. Plötsligt, liksom driven av en ingivelse, böjde Joachim sig hastigt fram och såg in under kråkan, in i Agnetas ansikte. Hon hade ögonen fulla av stora tårar, färdiga att falla.

— Men Agneta, viskade han. Varför i all världen ...? Han tog hennes hand, som slappt hängde nedåt kjolen, i sin och böjde sig fram.

— Agneta, varför i herrans namn går du och gråter? frågade han ännu en gång mer bestämt, oroligt.

— För det ... för det ... snyftade hon, för det, att kusin Joachim inte säger ett enda ord till mig.

— Men Agneta, började Joachim varmt, jag går ju här och är så glad bara för det jag får lov att gå bredvid dig, sötaste, här tryckte han ömt den lilla handen i bälgvanten, gå bredvid dig och tiga. Vad skulle jag då kunna säga, som vore gott nog?

Agneta teg bakom sin vita, styvstärkta kråka. Av hela hennes profil såg han bara hårlockarna framtill och näsan, en liten rund, dunig nästipp, som såg trotsig ut.

Och med den märkliga rapport det är mellan två, som älska varandra, gissade han, vad det var hon tänkte på.

— Du vill ... du vill, att jag skall säga ... det jag icke fick sagt i går ...?

Agneta rätade en smula på sig, trotsigt, liksom för att tillkännage, att nu kunde det vara detsamma. Men Joachim lät icke narra sig av denna låtsade likgiltighet; leende böjde han sig fram och drog hennes arm in under sin.

— Min käraste flicka, det är ju sagt alltsammans »i en kyss», höll han på att tillägga men kom så med ens ihåg, att han aldrig riktigt hade kysst henne — aldrig utom hennes kind och vrist och hand. Han smålog, stannade och i det han lyfte hennes hand, som han tryckte mot sina ögon, mumlade han gång på gång, lågt och obehärskat:

— Jag älskar dig ... Men jag älskar dig ju ...

Hon vände ansiktet upp emot honom, rodnande, med lätt skälvande läppar. Blicken vilade i hans, varm, tillbedjande öm, oförställt hängivet.

Så lade han armen fast om hennes skuldror, böjde sig ned och tryckte sina läppar mot hennes fina kind — frisk, litet fuktig, i den kyliga aprilmorgonen — och mot hennes mjuka, halvöppna läppar, som blygt slöto sig under hans långa kyss.

Det föll ingen av dem in att vara så försiktig att först se sig omkring, om de verkligen voro allena. Det behövdes heller icke: på den steniga, knaggliga, frusna vägen, som oregelbunden snodde sig högre och högre upp mellan ljunghäcken och åkerlappar, fanns det så tidigt på morgonen icke en själ.

— Och du bryr dig verkligen om mig, arme, syndige satan? frågade Joachim ödmjukt, men fullkomligt överflödigt, bara för att höra henne ännu en gång bekräfta det.

— Jag kommer aldrig att bry mig om någon annan, aldrig i världen, mumlade Agneta lidelsefullt, i det hon, plötsligt liksom rädd för sin egen häftighet, slöt de strålände bruna ögonen.

— Och Stjerne? frågade han övermodigt, retsamt triumferande. Men i nästa sekund ångrade han bittert, att han nämnt detta namn. Över Agnetas ansikte gled ett så plågsamt uttryck av leda och skrämsel, att hon ett ögonblick nästan blev oigenkännlig.

— Men Agneta, Agneta, viskade han varmt. Du är då väl inte rädd? Vad skulle han väl kunna göra dig — nu?

— Mamma, viskade hon med plötslig förtvivlan. Du vet inte, hur rysligt bestämd mamma är, när hon en gång har givit sitt ord.

— Och du kunde verkligen tänka på att ge efter för henne? ropade han häftigt.
Agneta såg upp. — Nej, sade hon lågt men så tydligt, att det lät nästan skarpt. Nej — aldrig.

— Tror du inte, det blir bäst, återtog han tvekande efter en kort paus, att jag rider över och själv talar med Stjerne, innan faster Charlotte ... Vi behöva ju inte säga detta s t r a x till faster Charlotte, tillade han lägre, halvt övertalande.

— Åjo, utbrast Agneta lättad, tala först med Stjerne. När du säger honom, att jag inte vill, att jag rakt inte kan ... inte kan tänka mig ... så måste han naturligtvis uppge det. Hon såg ängsligt på honom. Tror du inte?

— Säg mig, Agneta, Joachim stannade mitt på backen och såg henne allvarligt in i ögonen. Är du säker på, att han bryr sig om dig — dig själv, din kärlek, menar jag? Har han någonsin direkt antytt, talat med dig om sina känslor?

Agneta teg litet, så sade hon dämpat:

— Ja.

— Du säger det så underligt, Agneta, utbrast han plötsligt orolig, mottaglig för var skiftning i hennes stämma.

— Ja, för det ... för det ... Jag kan inte fördraga att tänka på det, utbrast hon häftigt.

— Säg mig nu allt, yrkade han lika häftigt, nästan ängsligt. Berätta alltsammans.

— Å, det är inte mycket att berätta. Nästan instinktivt försökte hon att behärska sin stämma och liksom utplåna intrycket av sina egna ord. Det var på balen på Råsnäs nu i julas. De hade druckit mycket, och så den allra sista dansen, så kom han och bjöd upp mig. Jag tordes förstås inte neka ...

— Var han full? frågade Joachim rakt på saken. Det kan jag inte tro, han tål ju allt, den karlen.

— Jag vet inte precis, om han var full, sade Agneta betänksamt, men nykter var han då heller inte, fast han förde mig mycket säkrare än många andra, jag hade dansat med.

Joachim grep Agneta fastare om handleden. För första gången gick det plötsligt upp för honom, att detta — att en ung flicka, som det allmänt brukades, skulle vara tvungen att dansa med den förste bäste halvdruckne kavaljer, som det behagade att bjuda upp henne, och vem var inte halv- eller heldrucken på en julbal? — att detta egentligen var ett högst upprörande oskick.

— Och hela tiden vi dansade, fortfor Agneta med lägre röst, en smula ansträngt, liksom plågad eller generad av minnet, såg han på mig. Och plötsligt, utan att jag kunde ana, eller hindra det, böjde han sig ned och viskade ... något ... och, här blev hon röd som blod, och han tog fatt i mitt öra, som om han ville bita mig ...

— En sådan rå ... Joachim svor till. Vad sade han?

— Å, jag minns inte så noga. Agneta tittade generad ned i marken, förskräckt och ändå smickrad över att han kunde taga sig det så nära. Jag blev ju alldeles ifrån mig, så förbluffad och förfärad som jag blev. Något om att jag var så söt, att han rakt på fläcken kunde äta upp mig ... Det var kanske inte så farligt, han var naturligtvis drucken ... Men han skrämde mig — å, så han s k r ä m d e mig! Bara hans ögon ... Annars är han ju alltid så snäll och artig ...

— Han är en rå, liderlig sälle, det är, vad han är, utbrast Joachim blek av raseri över att hans fina lilla Agneta alldeles hjälplös hade varit utsatt för en så oförsämt brutal kärleksförklaring, att en kavaljer knappt kunde bjuda en gattös en sådan. Ty av hennes avbrutna och generade berättelse förstod han med sin erfarenhet betydligt mera, än hon i sin oskuld hade begripit eller ens anat. För karlens heders skull måste jag antaga, att han varit full, annars vore ett sådant beteende mot en ärbal flicka av stånd mer än oförlåtligt. Men du kan lita på, att jag skall tvinga den tölpen att be både dig och mig om ursäkt.

— Nej, ropade Agneta plötsligt dödligt rädd för att ha framkallat en skandal eller en träta. Du får inte nämna den dumma historien för honom. Jag förbjuder dig det, jag går i sjön av skam, om han får veta, att jag minns den och ändå träffar tillsammans med honom precis som vanligt. Men vad skulle jag väl göra? hon vände sig emot honom. Inte kunde jag säga något till mamma, det skändes jag för. Och så friade han ju till mig strax efter, slutade hon litet osammanhängande.

— Du tror kanske det var för d e n skull? frågade Joachim spotskt. För att reparera sin näsvishet ...

— Nej, sade Agneta ärligt. Jag tror verkligen, att han ... att han ... är kär i mig, kom det med stor bestämdhet. Och då Joachim icke svarade, tillade hon blygt, litet snusförnuftigt:

— Det kan man alltid märka. Jag menar, det kan man alltid känna på sig, när en karl ...

Hon tvärtystnade, stött över Joachims leende blick, och slog nacken tillbaka.

— Du tror naturligtvis, att ingen någonsin har brytt sig om mig! sade hon förtrytsamt, med en viss air.

— Gud skall veta, att jag tror raka motsatsen. Jag, han tog henne försonande i sina armar och viskade, jag som själv är så rent tokig i dig.

Agneta hade fullständigt glömt budskapet till Nils Måns' Gunilla angående färklippningen, och upptäckte plötsligt till sin förskräckelse, att de för länge sedan gått förbi stigen, som över ljungheden ledde till stugan. Hon drog sig hastigt, nästan tvärt ur hans armar:

— För guds skull, kusin Joachim, utbrast hon bekymrad och fick med ens mycket

bråttom. För all del skynda dig hem, så att du är hemma före mig. Vad i all världen skall mamma och Fagerhjelmarna säga! Och Susen ... kunde hon inte låta bli att tillkasta honom, i det hon vände sig om.

— Du är då också den eländigaste rädda stackare, mumlade han, motvillig att redan lämna henne.

— R ä d d ? Agneta kastade huvudet tillbaka och satte trotsigt sina praktfulla bruna ögon i honom. Du skall få se, om jag är rädd, när det en gång gäller!

Samma eftermiddag, då krigsrådets äntligen tagit avsked och lyckligt och väl voro på väg till Kristianstad, red Joachim över till Marieholm. Förbittringen från morgonen hade hela dagen hållit sig lika frisk, och han hade ingen ro på sig, förrän han fått tala med Stjerne.

När han red in på den stenlagda, kringbyggda gården med det friherrliga vapnet uthugget i sandsten över stora porten, fängslades hans ögon strax av den besynnerligaste uppenbarelse han tyckte sig någonsin ha sett. Det var ett litet fruntimmer, som stod högst uppe på huvudtrappan mitt emot inkörsporten, stödd mot det solida sandstensracket. Hon hade över skuldrorna en gammal vadderad sidensalopp, ur vilken bomullstussarna här och var stucko fram, och på huvudet — litet långlagt, med en vass, krokig näsa mellan ett par skarpa ögon — satt en hög, cylinderformig hatt med stor, ytterst illa åtgången panache, vilken måste vara minst femton år gammal. I ena handen höll hon en lång promenadkäpp, sådan man brukat under rokokotiden, och med den andra hade hon samlat kjolarna upp omkring sig, så att fötterna i höga träskostövlar syntes. Joachim hade naturligtvis hört tillräckligt om henne, för att icke ens ett ögonblick vara i tvivel om, att hon var den i hela Göinge härad vitt omtalade friherrinnan Malvina Stjerne.

Hon stod och talade, strängt, tycktes det, till en stackars sate till torpare, som med hatten i hand höll sig nedanför trappan. Då Joachim red fram på gården, tog hon upp en gammaldags lornjett i form av en sax, juvelbesatt, och höll den framför ögonen.

— Vem är han? frågade hon myndigt.

Joachim tog artigt av hatten och bugade sig i sadeln. — Löjtnant Skytte från Munkeboda, svarade han belevat, till min nådiga friherrinnas tjänst.

— Nå, den unge Skytten ... hon mönstrade honom alltjämt lika ogenerat. Inte illa, inte illa, på min ära. Och han känner alltså mig?

Joachim kunde inte låta bli att småle, när han galant svarade:

— Det finns icke en i hela Skåne, som icke känner friherrinnan.

Det for hastigt ett leende över hennes lilla brunhyade fågelansikte under cylindern. — Det gläder mig, nickade hon. Så skall det låta!

Joachim såg genast, att hon mycket väl uppfattat ironien i hans svar men icke alls tog sig den det ringaste när. Det bragte honom en smula ur fattningen.

Med en rörelse av handen befallde nu friherrinnan torparen att taga emot hästen, och Joachim steg långsamt uppför trappan.

— Det är naturligtvis min son löjtnanten söker? frågade hon i mera hövlig ton, än hon förut begagnat.

— Ja ... han böjde sig artigt och kysste hennes lilla hand, benig och kall som en fågelklo.

— Han kommer strax, jag såg honom nyss i stallet, då jag gick förbi. Friherrinnan sköt själv upp den tunga ekdörren, medan hon talade, och bjöd sin gäst träda innanför.

I förstugan möttes de av en betjänt, som friherrinnan emellertid ögonblickligen skickade bort att söka efter herr baronen. Hon sparkade sedan med en färdighet, som vittnade om stor övning, de tunga träskostövlarna av fötterna och släppte ned sina kjolar samt började — som Joachim efteråt sade, när han beskrev scenen — »mera se ut som en människa».

Inne i salen, vilken var långsträckt som ett galleri med gamla vita och förgyllda rokokomöbler, bjöd värdinnan sin gäst taga plats och satte sig själv strax ned att parfilera guldtråd: ett arbete som varit modernt i hennes första ungdom, och som illasinnade människor påstodo vara det enda handarbete, hon förstod sig på att göra. Det sades även, och det troddes allmänt, att friherrinnan Malvina Stjerne, född Lejonklo, aldrig hade lärt att läsa eller skriva. Denna okunnighet, som hon emellertid trots sin »rättframhet» gjorde allt för att dölja, tillskrevs dels hennes föräldrars originalitet och förvirrade uppfattning av Rousseaus uppfostringsprinciper, dels hennes egen sjuklighet under uppväxtåldern, vilken gjort denna metod möjlig och försvarlig. Faktiskt var emellertid, att ingen, oaktat hennes vidsträckta och invecklade affärer, kunde berömma sig av att äga ett skrivet ord av hennes hand eller någonsin sett henne läsa i en bok. Men hon var på färd bittida och sent, ridande på sin lilla ryska klippare, från hemman till hemman, från torp till torp, på hela den stora egendomen, som hon vid tjugufyra års ålder efter mannens död mottagit skuldsatt och utsugen, och vilken nu, efter nära fyrtio år under hennes administration, trots krig, statsvälvning och dynastiskifte, finanskriser och extra skatteutskrivningar, bar sig som ingen annan gård i hela Västra Göinge härad. Sonen behandlade hon beständigt som en omyndig. Nu då Joachim såg modern, kunde han mycket väl fatta, hur Nils Olof oaktat sitt verkligen goda förstånd och sina jämförelsevis goda kunskaper blivit sådan han var: slö, melankolisk och osjälvständig. Hon hade, ända sedan han var årsgammal, kuvat hans vilja och bundit hans händer.

— Nå, hur står det till där borta hos Skyttens? Friherrinnan umgicks numera icke med någon och for aldrig bort, men hon var nyfiken som en undantagsgumma och visste allt, som passerade inom många socknars omkrets. Växer hon till sig, min lilla svärdotter?

Joachim såg stadigt på henne. — Menar friherrinnan min kusin, fröken Agneta

Skytte?

— Ja, naturligtvis, hon såg upp. Den lilla minsta med de stora bruna ögonen och det vita håret, som son min, draget omkring munnen blev plötsligt bittert, halvt ironiskt, nödvändigt vill göra till fru på Marieholm efter mig.

— Det gör mig ont att säga det, Joachims röst var mycket hövlig, och han fortfor att se friherrinnan stadigt in i ögonen, men jag tror inte, det blir av.

— Inte det? sade friherrinnan kallt och mötte lika stadigt hans blick. Har det kanske kommit någon fnurra på tråden?

— Ja, svarade den unge Skytte lakoniskt. Han var rasande över hennes högdragna behandling av ämnet, och det ordentligt lättade honom att få säga henne sanningen lika kort och insolent som hon själv talade.

— Varför det, om man törs fråga?

— För det jag inte vill, att min kusin Agneta skall gifta sig! utbrast Joachim plötsligt brutalt, retad till det yttersta av hennes oföränderliga, likgiltiga köld.

Friherrinnan släppte sin »parfilage» och slog — plötsligt överväldigad — ihop bägge händerna.

— Nå, du min skapare, har man hört på maken! Och det sitter han här och säger mig — mig, Nils Olofs egen mor, rakt upp i ansiktet.

Joachim hade rest sig upp. — Jag har kommit hit för att tala med Stjerne om det, och det är ju så gott att friherrinnan får veta det med detsamma. Agneta Skytte — det har jag svurit på — gifter sig aldrig i världen med någon annan än mig.

Då Joachim började tala, hördes redan röster och steg i förstugan. Friherrinnan lyfte hastigt handen som för att tysta på honom, men det var för sent. I detsamma han yttrade de sista orden, trädde baronen åtföljd av Figge Wallqvist in i salen.

Nils Olof Stjerne stod mitt i dörren, han hade naturligtvis ögonblickligen fattat, hur alltsammans hängde ihop, vilket ju heller icke var konstigt, så klart och tydligt som Joachim uttryckte sig.

— Vad satan ...? Det var det enda, han på stående fot kom sig för att säga.

Det blev ett ögonblicks paus. Därpå gick Stjerne långsamt fram i rummet och vände sig, mörkröd av vrede, direkt till Joachim.

— Vad satan skall detta betyda? frågade han beslutsamt, med en viss värdighet.

Friherrinnan hade rest sig upp, hon samlade ihop sina trådar och lappar.

— Ja, ja, pågar, när friherrinnan Malvina blev upprörd, talade hon med alla samma starkt oförfalskade skånska, som hon annars reserverade för sina drängar och torpare. Slåss nu om tösen, det är det enda reella sätt man kan avgöra sådant på, när det skall vara honnett. Men slå inte ihjäl varandra, det behövs inte.

Nils Olof Stjerne höll dörren öppen för sin moder.

— Mamma kan vara aldeles lugn, mig pryglar Skytten inte.

Figge Wallqvist, som ännu obemärkt höll sig i bakgrunden, utbrast plötsligt vid denna häntydning på den celebra Stockholmsmandaten i ett nervöst fnittrande skratt.

Friherrinnan, som redan var utanför dörren, vände sig myndigt om.

— Wallqvist kan följa med mig, sade hon.

Joachim var rasande — först och främst på sig själv, för det han inte burit sig mera diplomatiskt åt, och därefter på Stjerne, som återigen vågade kasta honom den dumma historien om överstens Lotta i ansiktet, och det vid detta tillfälle, i förbindelse med Agnetas namn.

Stjerne stängde dörren efter sin moder och gubben Figge samt vände sig därpå till Joachim.

— Vill du vara så god och riktigt göra reda för, vad det här egentligen betyder, sade han kort.

Han var nu helt blek och skälvde en smula på händerna. Liksom mekaniskt gjorde han ett slags tecken till sin gäst, att han skulle taga plats, blott för att själv få anledning att sätta sig ned. Men Joachim Skytte blev stående.

— Det betyder intet annat än det jag redan har sagt: Agneta gifter sig icke med någon annan än mig.

— Såå? sade Nils Olof ironiskt, han var icke för intet uppfostrad av sin moder. Vad säger hennes nåd majorskan om det?

— Hon vet det inte ännu, svarade Joachim kort.

— Är det kanske, för att jag skall förbereda din fester på det här nöjet, som du kommer till mig? frågade baronen alltjämt i samma ton.

— Nej! Joachim kunde knappt behärska sig längre, till den grad retade den andres sätt honom. Jag kommer först till dig, emedan jag ansåg det lämpligast och ... och ... mest honnett, han höjde plötsligt stolt huvudet, att du, som mest intresserad i saken, först fick veta, hur det stod till.

— Vidare! ropade Stjerne brutalt. Han satt och trummade hårt med fingrarna på bordet; allteftersom Joachim återvann sin självbehärskning, förlorade han sin.

— Det är ingenting vidare, svarade Joachim ytterst saktmodigt. Det är bara det, som du nu har hört tre gånger, att Agneta vill ha mig och inte dig.

Nils Olof Stjerne reste sig upp och slog handen i bordsskivan, så att det rungade.

— Vill hon det? Det skall bli lögn! ropade han utom sig av raseri.

— Sakta i backarna, bror Stjerne! Joachim blev nu också het om huvudet. Uppger du icke dina anspråk med godo, så finner jag väl ett medel att tvinga dig.

— Res med henne till Norrbacka gästgivaregård, liksom du gjorde med den andra slynan. Efter det kan du vara förvissad om, att Nils Olof Stjerne inte skall reklamera

skatten!

Joachim höjde ovillkorligt hotande sitt ridspö, som han icke på hela tiden lagt ifrån sig. — Vet hut! ropade han förbittrad, du talar om fröken Skytte!

De tego bägge ett par ögonblick båda två liksom skamsna och avkylda genom Joachims hetsiga påminnelse. Stjerne satte sig åter tungt ned i en stol och bligade tyst men arg som en tjur med sina stora blå ögon på Joachim, vilken stod framför honom, smärt och rak, med hatten i hand och ridspöet under armen, färdig att gå sin väg.

Så reste baronen sig upp. Han sade långsamt och behärskat, med ansträngt lugn:

— Låt oss tala förnuftigt med varandra, bror Joachim — på det här viset komma vi ju ändå aldrig någon vart. Jag vet nog, att Agneta ä n n u inte, han såg ned och letade efter orden, har någon vidare ... känsla för mig. Men jag har hennes föräldrars löfte, och då flickan är mig kär, och jag tror mig om att kunna göra henne lycklig, så har jag inte i sinne att uppge henne till den förste bäste, som behagar få en kapris ... Jag står vid mitt ord, tillade han energiskt, liksom jag antar, att gubben majoren, när det gäller, står vid sitt.

— Gott! svarade Joachim lakoniskt. Så veta vi alltså det.

Han beredde sig redan att gå, då Stjerne — med en förvirrad känsla av att, hur sakerna än stodo emellan dem, han i alla fall vore värd och omöjligt kunde tillåta, att någon gick ifrån gården på det sättet, utan att ha fått varken vått eller torrt — halvt burdus välvilligt, halvt tafatt dröjande yttrade:

— Bror blir väl kvar och tar en sup och en smörgås med oss i kväll?

Joachim skakade överlägset, nästan föraktligt på huvudet. Visserligen var han både hungrig och törstig — det skulle gud veta — men att äta en bit bröd eller dricka en tår vatten under detta tak, så länge Stjerne fasthöll vid sina anspråk på Agnetas hand, det ansåg han vara under sin värdighet. Dessutom kunde han inte för sig själv neka till, att han efter detta slut på deras mellanhavande, helst ville undvika att råka gumman Malvina igen.

Det skulle han emellertid ändå inte slippa. Då han vid sidan av Stjerne, som hövligt följde sin gäst ut, stod uppe på stentrappan och väntade på sin häst, kom gamla friherrinnan.

Hon gick ogenerat fram och ställde sig mitt emellan dem, i det hon mycket spotskt på sitt vanliga rättframma sätt frågade:

— Nå, ha herrarna nu blivit eniga om, vem av er, som skall ha den lyckan att föra bruden hem?

Nils Olof Stjerne vände bort huvudet utan att svara sin mor, stött och generad över hennes sätt att ta saken. Joachim däremot tittade liksom nyfiket ned på henne, där hon stod bredvid honom, liten och rak i sin gammaldags snäva, kortlivade klänning, barhalsad, utan tecken till överplagg i den kyliga aprilkvällen. Och då han mötte den godmodigt satiriska, skeptiskt gåckande blicken ur hennes stora, klara ögon, kände han sig plötsligt friare till sinnes och i bättre humör, än han förut varit under hela eftermiddagen. Han böjde sig ned och tryckte galant sina läppar mot hennes magra, kyliga hand.

— Naturligtvis den, som bruden själv väljer, eller rättare: som hon redan har valt, sade han övermodigt och såg leende på henne med sina vackra ögon.

Friherrinnan var, som hon själv sade, »inte insensibel». Hon skakade på huvudet och knep ihop de tunna läpparna, i det hon lätt klappade löjtnant Skytte på kinden med sina smala, knotiga fingrar.

— Inte alltid, inte alltid, mon cher! Hon såg ut framför sig utan att längre möta hans blick. Åtminstone inte i m i n ungdom.

Och då han icke riktigt visste, vad han skulle svara — hennes röst hade varit så egendomlig — tillade hon, i det hon lade de magra armarna i kors över bröstet på den en gång koketta empiredräkten:

— Då var en flicka förståndig, man tog den, som hade gården och namnet ...

— Och den andre stackaren? frågade Joachim skrattande med en blick över skuldran — hästen leddes nu fram — och sprang ned för trappan.

Friherrinnan skrattade också.

— I b l a n d fick han komma bakefter ...

— Mamma! ropade Stjerne plötsligt chokerad över hennes cyniska ton, som han dock borde vara van vid.

— Herregud, Nils Olof, Joachim satt nu på hästen och hälsade leende upp till henne med hatten, litet uppmuntran skall karlen då ha! Hon såg på sonen och tillade torrt:

— För om jag känner flickorna rätt, så tar hon nog dig ändå.

Nils Olof Stjerne ansågs visserligen i allmänhet rätt trög, när det gällde att fatta eller genomdriva ett avgörande beslut, förslöad som han blivit genom moderns härsklystnad, men han var envis och trotsig som en äkta skåning och därtill starkt betagen i Agneta, vilken han, oaktat hennes tydliga motvilja — förlitande sig på föräldrarnas löfte — ansåg för sin trolovade brud. Icke heller var han synnerligen rädd för Joachim Skytte som egentlig friare betraktad — lagen, som icke utan särskild tillåtelse kunde upphävas, skilde ju kusiner åt — men ända sedan den unge mannen, företrädd av ryktet om sina lätta segrar hos det täcka könet, kommit till Munkeboda, hade baronen instinktivt varit svartsjuk på honom, och Joachims övermodiga och hänsynslösa sätt hade nu ännu ytterligare uppretat honom. Utan att spilla tid lät därför herren till Marieholm nästa morgon spänna för sin schäs, och utan att denna gång bedja sin sällskapsherre följa med, körde han ensam raka vägen till Munkeboda.

Joachim hade ännu icke fått tillfälle att tala med Agnetas föräldrar. Först då hela familjen redan satt samlad vid kvällsbordet, hade han kommit hem från sin utflykt till Marieholm, och icke förrän de om aftonen gingo uppför trappan — som vanligt övervakade av faster Charlotte med talgljuset — hade han fått tillfälle att med ett par hastigt viskade ord underrätta Agneta om, hur det gått.

78

Det var den första maj, och enligt en gammal tradition på Munkeboda skulle kreaturen då för första gången släppas ut på gräsbete. Då det emellertid var tunt med gräset denna första maj, blev det heller inte mycket med betandet — djuren kommo blott ut ur båsen, och hela festen inskränkte sig till, att de fingo ett par timmars motion och frihet. Korna stodo sävliga och tunga utanför fähusdörren och råmade stilla ut i den friska luften, i det de sträckte på halsen och slött stirrade ut framför sig med sina stora melankoliska ögon. Kalvarna däremot dansade klumpigt och muntert omkring med sina långa ben och hoppade ystra och bångstyriga åt sidorna, när man jagade dem, livade av solskenet. Högtidligheten — ty så ansågs det nästan på Munkeboda, där våren på detta sätt nu liksom officiellt erkändes — bevistades från början till slut av gubben majoren själv, som med långpipan dinglande i ena mungipan och kasketten skjuten tillbaka i nacken, tillika med Joachim egenhändigt hjälpt till att lösa kräken och nu stod och förnöjt betraktade dem. På kökstrappan sutto flickorna med schalar över axlarna och njöto barhuvade av solskenet, som verkligen i dag var ovanligt varmt och vårligt.

Vagnen från Marieholm körde långsamt in genom grindarna — ladugården var skild från manbyggnaden och dess grusade gård blott genom själva den smala Munkebodavägen — och baronen, som var en erfaren kusk och lantbo, tog naturligtvis vederbörlig hänsyn till de lösa kreaturen.

— Se god dag, bror Stjerne! ropade majoren jovialiskt emot honom, medan flickorna i samma ögonblick försvunno från trappan. Joachim, vilken tillika med ryktaren intresserad höll på att undersöka en kalvs skadade bakben, såg däremot icke strax den främmande.

79

Baronen steg långsamt ur schäsen — klappade lugnande vallacken, som oroligt skyggade för korna; och frågade ovanligt stelt och formellt, om hans ärade bror tillåte honom att säga honom några ord i erum.

Inne på kontoret, innan han ännu fått tillfälle att hälsa på majorskan, vilken — som vanligt, när det kom främmande — strax gjorde toalett, sade han genast sitt ärende och bad om tillåtelse att ännu i dag få tala med fröken Agneta: han hade skäl — här såg han upp med en blick, som gjorde gamle Niklas Skytte helt beklämd och obehaglig till mods — han hade skäl att önska förlovningen definitivt eklaterad så fort som möjligt.

Utan att göra vidare frågor — nästan rädd härför — lät majoren strax skicka bud på fröken Agneta och hennes nåd. — Bed för all del hennes nåd också komma! ropade han efter Bengta, helt nervös vid tanken på att vara ensam under den scen, som förestod.

Det första Joachim känt igen Marieholmsskjutsen, hade han strax givit den intressanta kalven en god dag och hastigt sprungit tvärs över gården uppför kökstrappan, där flickorna nyss suttit och ropat och nickat till honom. Han förmodade, att de gått upp på loftet, men på vägen genom köksförstugan hejdades han av Beata, som försiktigt stack ut huvudet genom den halvöppna dörren till den för ögonblicket tomma folkstugan, och hemlighetsfullt gjorde tecken åt honom att komma dit in.

På en av långbänkarna där inne framför det vitskurade matbordet satt Karin Maria, medan Agneta med schalen över huvudet låg på knä framför henne och borrhade ansiktet ned mot systemens klänning.

— Men i Herrans namn, flickor! ropade Joachim förfärad, i det han trädde in. Vad står då på?

80

Agneta såg upp med ett blekt, förskrämt ansikte — Joachim gick strax fram till henne.

— Men Agneta ... han lyfte upp henne och drog henne intill sig utan att det ringaste bry sig om Karin Maria och den sympatiserande Beata, som plötsligt börjat gråta. Är det, för det att Stjerne? ... Och du, som lovade mig att inte vara rädd!

— Jag är inte rädd, mumlade hon och tryckte sig fast intill honom med pannan mot

hans skuldra, inte för honom. Men mamma ... Jag har ju alltid varit van att lyda mamma!

Karin Maria reste sig plötsligt upp och ställde sig vid sidan av systemen: — I detta lyder du ingen utom ditt eget hjärta, Agneta, sade hon högtidligt.

Joachim såg upp — han räckte Karin Maria handen.

— Karin Maria ... Du håller med oss? ... utbrast han förvånad, tacksamt.

Karin Maria lade sin hand i hans och nickade tyst. Hon ville säga något, men i detsamma kom stuggpigan Bengta brådslande in. Beata, som skulle bevaka dörren, hade naturligtvis glömt sina plikter och stod och snyftade av rörelse med näsduken för ögonen.

— Fröken Agneta ... Pigan blev stående med öppen mun och spärrade upp ögonen: stod inte löjtnanten där och höll fröken Agneta i famn! Och ändå visste ju var själ i socknen, att det var hon, som skulle ha baronen på Marieholm!

Agneta rätade hastigt på sig — hon var alldeles blek.

— Vill du, att jag skall gå med? frågade Joachim sakta. De hade naturligtvis alla strax gissat, vad budskapet gällde.

Hon såg ett ögonblick tvekande på honom, frestad — Karin Maria sade bestämt och avgörande:

— Det duger aldrig i världen. Det är Agneta, som blir frågad, och Agneta allena skall svara ... För resten skulle det bara reta mamma förfärligt, tillade hon lägre, och honom naturligtvis också ...

Agneta tryckte bägge händerna mot bröstet — i dörren vände hon sig om och såg hjärtslitande på Joachim med sina praktfulla, nu tårglänsande bruna ögon. Han tog ovillkorligt ett steg efter henne.

— Låt henne bara gå, viskade Karin Maria. Och hon tillade högt, då Agneta tillika med pigan redan var utanför dörren: Du kan vara alldeles lugn, kusin — ingen tvingar Agneta lika litet som någon av oss andra.

Hennes nåd, vilken vid alla högtidligare tillfällen ansåg det nödvändigt att vara »i paryr», hade ännu icke infunnit sig, då Agneta som strax utan förberedelser efterkommit kallelsen, trädde in på kontoret till sin far.

Hon var blek och darrade, så att hon måste hålla sig fast i närmaste stol, medan hon med nedslagna ögon och detta trotsigt bestämda drag kring munnen, som ibland gjorde henne lik modern, neg för friaren.

— Agneta, min lilla flicka ... harklade majoren sig olycksbådande högtidligt. Han såg oroligt från sin dotter till baronen, och då ingen av dem tycktes vilja möta hans blick eller gåvo honom den ringaste uppmuntran, blev han strax bragt ur koncepterna, och i det han plötsligt vände ryggen och gick bort och ställde sig med händerna i byxfickorna vid det bortersta fönstret, mumlade han hastigt:

— Tala själv med henne, bror Stjerne — du är då egentligen närmare till det än jag.

Nils Olof Stjerne stod och såg på Agneta: späd och smärt, med den bara, vita armen fast stödd mot stolsryggen framför henne, huvudet djupt sänkt mot bröstet, som oroligt höjde och sänkte sig under den hemvävda, rutiga schaletten. Han närmade sig långsamt.

— Fröken Agneta, sade han lågt med en röst, som stockade sig. Er far har givit mig lov att fråga, om fröken ... om Agneta ... Han kom icke vidare, teg ett par sekunder och grep så plötsligt lidelsefullt hennes hand. Agneta, viskade han bedjande, allvarligt, jag lovar er, att min hustru aldrig skall behöva ångra, att hon sagt ja.

Agneta tittade skyggt upp. — Herr baron, började hon sakta, med svag röst, det gör mig ont ...

Han höll ännu hennes hand, som han häftigt tryckte.

— Säg icke mer! ... Agneta kommer att ångra sig. Tänk efter — tänk efter i fred och ro. Han talade hastigt, upprört. Låt icke den pojken med sina lösa fraser locka er från att bryta ett gammalt löfte ...

— Jag har aldrig givit något löfte, ropade Agneta indignerad.

I detta ögonblick öppnades dörren raskt utifrån, och majorskan stod på tröskeln. Hon hade i detsamma hon trädde in hört Agnetas sista ord och uppfattade genast, förberedd av pigan som hon var, vad som stod på.

— Dina föräldrar ha givit det i ditt namn, utbrast hon häftigt uppretad. Hon gav sig icke ens tid att hälsa på Stjerne — hon, som annars var så artig mot främmande. Du är så god och rättar dig därefter.

Denna brutala befallning väckte hela Agnetas ännu slumrande kvinnliga självkänsla. Hon ryckte hastigt sin hand till sig och vände sig mot modern.

— Mamma! Hon såg henne rakt in i ögonen. Ni kan försöka att tvinga mig, om ni vill, men aldrig i livet säger jag ja till Stjerne.

— Hon är tokig, brummade majoren borta från sitt fönster. Hon vet inte sitt eget väl. Men bror skall inte bry sig om det — det går över. Det går snart över, skall bror se ...

— Det går inte över, tog Nils Olof hett i. Det går inte över, säger jag, förrän den drummeln Joachim kommit från gården.

— Om jag så aldrig hade sett min kusin, ropade Agneta förbittrad, bragt till det yttersta, så ville jag ändå inte haft baron. Inte för något pris!

Majorskan tog sin dotter hårt i armen. — Står det så till? frågade hon skarpt. Har Joachim understått sig att gå och prata dumheter med dig? Var har jag då haft mina ögon, som inte har sett det!

Och då Agneta teg — trotsig och förbittrad — tillade hon lugnare, i det hon halvt frågande såg på Stjerne:

— Men det är omöjligt ... Jag skulle ha upptäckt det för länge sedan ...

— Vad han har sagt till Agneta, vet jag inte, utbrast baronen, nu alldeles utom sig, men åtminstone är det säkert, att han kommer till mig och på det oförsämdaste sätt i världen skryter av sin fortune hos min fästmo.

Majorskan betänkte sig ett ögonblick. — Skytte, sade hon myndigt, kalla strax på vår brorson. Och du, ma chère, hon vände sig till sin dotter, du skall få veta, innan det är för sent, att du har ett par föräldrar, som äro klokare än du! Har du så litet vett, att du hux flux går och förgapar dig i den förste bäste Corydon, som råkar säga dig ett par dumheter, så ... Ja, då förtjänar du sannerligen inte bättre, än att man tar i med hårdhandskarna!

Agneta svarade icke ett ord. Hon kände i detta ögonblick, under det hon väntade på Joachim, en så ohygglig och våldsamt spänning, att det var liksom om något inuti henne brast eller sprängdes. Nästan omedvetet rätade hon på sig i sin fulla längd och höjde huvudet — i denna stund, då hon, ansikte mot ansikte med sina föräldrar och den man, de valt åt henne, tvangs att försvara sin unga kärlek, sitt eget hjärtas rätt, blev hon fullvuxen.

Joachim, som, sedan han skilts från Agneta, väntat ute i förmaket, kom nu in tillsammans med farbrodern och låste dörren efter sig. Majorskan satte sig tungt ned i den kinesiska korgstolen, så att den knakade. Hon var så ond och upprörd, att de breda mössbanden under hakan riktigt skälvde.

Joachim gick bort och ställde sig bakom Agneta — han lade lätt armen kring hennes liv.

— Bäste farbror Niklas, goda faster Charlotte, började han fast men fullkomligt artigt och behärskat — han hade, medan han väntade där ute, tänkt över, vad han ville säga. Ni få icke uppfatta det som trots eller brist på vördnad hos en, som fullväl vet, hur mycket han är eder skyldig, men — det kan inte hjälpas — Agneta och jag måste ha lov att tillhöra varandra. Han såg vädjande på dem, och då ingen svarade, tillade han manligt avgörande:

— Nu vet ni det. Och det svär jag på, att varken godvilligt eller med tvång avstår jag från min kusin.

Vid hans ord, bara vid ljudet av hans röst kände Agneta en oändlig lättnad — liksom en känsla av befrielse från den ogillandets och ensamhetens tyngd, som hittills tryckt henne. Nästan utan att veta om det, lutade hon sig ofrivilligt tungt tillbaka mot Joachim — han märkte det och lade armen fastare kring hennes liv.

— Förskona oss åtminstone från era *scènes d'amour!* ropade majorskan förbittrad. Hon satt — som hon sedan anförtrodde sin man — och »skämdes ögonen ur sig» för Stjerne, som stod stel och rak med ena handen instucken i rocken, och lät Agnetas moder föra sin talan. Får man fråga, när majorskan var ond, föll hon gärna in i det förra seklets vana att tala franska, hur länge Joachim varit *aux petits soins* för min dotter?

— Sedan den första dagen jag såg henne! svarade den unge Skytte varmt.

— Det var bra fort efter din andra, mer celebra amourett! kunde majorskan i sin förbittring icke låta bli att utbrista.

Joachim blev mörkröd ända upp i pannan av skam och vrede. Agneta vände på huvudet och såg förvånad upp till honom.

— Charlotte! ropade majoren förebrående — rätt skarpt. Men då han i detsamma mötte sin hustrus blick, tillade han genast mera spakt:

— Är det inte onödigt, att Agneta får besked om den där dumma historien?

— Det är inte onödigt att din dotter får veta, vad det är för en lättsinnig don Juan hon i sitt oförstånd föredrar framför en hederlig och rangerad friare, avgjorde majorskan bestämt.

Det blev ett ögonblick alldeles tyst i rummet. Agneta stod orörlig i samma ställning, stödd mot sin kusins skuldra och med sänkta ögon.

Majorskan kände en plötslig avsmak för att tala mera om saken, men tvang sig till det. Hon reste sig upp och sade stående, med stor värdighet:

— Joachim är sannerligen inte värd ditt rena hjärta, min stackars lilla flicka. Om du bara visste, hur han nyss i Stockholm ...

Agneta rätade plötsligt på sig — hon slog upp ögonen och tog avvärjande ett steg fram emot sin moder.

— Mamma behöver ingenting säga — jag vet alltsammans! sade hon hastigt, stolt.

— Vet du det? ropade majorskan förbluffad. Vem i all världen har haft den oerhörda fräckheten att berätta dig ...?

— Jag vet alltsammans, upprepade Agneta tonlöst, denna gång med tydlig ansträngning.

De förstodo alla plötsligt, att hon talade osanning, att hon rakt ingenting visste, att hon, ömtålig i sin egen renhet, ädelmodig i sin kärlek, instinktliskt intet ville veta, som i hennes egna och andras ögon möjligen kunde nedsätta den man, åt vilken hon nu en gång givit sitt lilla stolta hjärta.

Och utan att vänta på svar, utan att se på någon, utan att vilja möta Joachims blick, då han — plötsligt blek av sinnesrörelse, häftigt, med utsträckt hand — tog ett steg fram emot henne — gick Agneta Skytte långsamt ut ur rummet.

Beata hade heligt lovat kusin Joachim, som sedan scenen i kontoret ej talat ett ord med Agneta, att hon på eftermiddagen nog skulle få system med sig till mamsell Fiken, om han ville passa på att möta dem där. Han skulle göra sig ärende med att beställa ett par broderade hängslen av mamsell Fiken.

Då flickorna vid tvåtiden på eftermiddagen kommo dit, satt Joachim redan där. Mamsellen hade rest sig från drällsväven och höll beskäftigt på att breda ut prover för »lajtnangten» på mönster och färger till de redan vederbörligen beställda hängslena, som hon smickrad lovade skulle bli ett par mästerverk. Då hon såg flickorna komma in — Agneta tyst, med kråkan djupt neddragen över ögonen och bägge händerna under schalen, Beata forcerat obekymrad och alltför oskyldigt förvånad med sitt: — Nej, se kusin Joachim! visste ju nog mamsell Fiken, vilken vind, som hade blåst herrskapet till hennes »låga hydda». Bengta hade naturligtvis icke kunnat hålla tand för tunga med vad hon sett i folkstugan — mamsell Fiken själv hade ju också haft sina aningar, och då hon i förmiddags sett baronen köra ifrån Munkeboda efter blott en knapp timmes besök, kombinerade hon med lätthet, hur sakerna hängde ihop. Och »fastän man var en stackars gammal mamsell», som hon sedan sade till Beata, och fick nöja sig med en inferiör plats här i världen, så var man dock kommen av bättre folk och hade gudskelov ett hjärta — här lade mamsell Fiken handen på bröstet — ett hjärta, vari Amor också en gång hade haft sin boning! Och nu fick Beata under många tårar höra den ofta hörda historien om studenten, som sedan blev vice pastor i Bunkeflo, »men då hade glömt sitt ungdomsstycke». Detta var så att säga den första verkliga kärlekshistoria, flickorna på Munkeboda hört — den hade spelat en roll i deras spädaste flickfantasier och stod alltid senare för dem som ett slags schematiskt mönster för en »riktig roman».

88

Flickorna hälsade — något tvunget — på mamsell Fiken, och satte sig, efter litet krus, bredvid varandra i den halta kanapén under den ovala spegeln, som inte ens Karin Maria någonsin kunde minnas ha haft något glas. Den förgyllda ramen inneslöt i stället en pappskiva, vilken den uppfinningsrika mamsell Fiken fått målare Andersson i byn att övermåla med ett slags skyigt himmelsblått, som skulle föreställa ett spegelglas' skiftningar. Väggarna voro strukna med gulockra, och allt detta blå och gula tog sig, som mamsell Fiken sade, så »svenskt» ut vid sidan av de små litografierna av Gustav Adolf och drottning Fredrika, mellan vilka hängde ett genomstunget hjärta, omgivet av pressade blommor, och därunder en födelsedagsvers på två rader, skriven av den trolöse pastorn i Bunkeflo — alltsammans satt inom glas och ram. Allra nederst — målade av en av Paris' första miniatyristerna och infattad i den finaste och mest smakfulla Louis XVI-ram — fanns en förtjusande pastell av Gustav Mauritz Armfelt, vilket porträtt i sin tid ägts av en faster till mamsell Fiken. Denna hade en gång varit berömd för sin skönhet och som korist tillhört Gustav III:s opera, tills hon, efter ett något äventyrligt liv i huvudstaden, lungsiktig och övergiven av sina glada vänner kommit hem igen till Skåne för att dö i »den låga hyddan». Hennes harpa, pietetsfullt bekransad med dammiga eterneller, stod ännu i ett hörn av rummet.

89

Ända sedan sin första barndom hade flickorna med aldrig svikande intresse betraktat dessa hyddans romantiska minnen, och till och med nu — trots alla bekymmer — kunde Agneta icke låta bli att vända sina ögon mot den stumma harpan i vrån, över vars brustna strängar de vita fingrar lekt, som Sveriges Alkibiades och hans muntra kamrater en gång älskat att kyssa.

Mamsell Fiken, som var långt mera erfaren än den oskyldiga Beata, förstod naturligtvis strax, att hon icke kunde göra sin gunstling »lajtnangten» en större tjänst än låta honom få vara ensam med den älskade. Sedan hon fått sina gäster till att taga plats, ställde hon sig själv mitt för dem med de ömkylda händerna i kors under bomullsförklädet och funderade välvilligt på en förevändning att — utan att tyckas ohövlighet — avlägsna sig tillsammans med Beata, som nu också började finna situationen tryckande. Om hon ändå hade haft litet kaffeböner i huset! — Men med de sista hade hon tyvärr måst traktera moran på Bofors i går eftermiddag.

— Vill lilla Beata kanske se på den värkensklänningen jag syr till klockarens Sissa? fann hon äntligen lyckligt på att säga. Den blir fasligt magnifik med en hel rad exkyser runt omkring kjolen — så här! Hon tecknade med pekfinger beskrivande en rand mitt över sina knän.

Beata drog icke ens på munnen — det var en känd sak, att i mamsell Fikens ordbok betydde »exkyser» volanger, och uttrycket hade genom mångårigt bruk nästan vunnit hävd i hela socknen. Hon reste sig ivrigt upp.

— Ack ja, söta mamsell Fiken, det vill jag så rysligt gärna!

Agneta nämndes icke med ett ord, men skenet ansågs i alla fall räddat, och mamsell Fiken förde strax, triumferande över sin diplomatiska skicklighet, Beata ut i köket, där denna utan att mottaga vidare förklaringar kröp upp på klaffbordet och trakterades med sin barndoms älsklingsrätt: sirap på grovt bröd med torkade äppleskivor, medan hon av hjärtans lust tillsammans med den romantiska och sympatiserande mamsell Fiken dryftade systemens olyckliga kärlekshistoria.

90

Men inne i kammaren satt Agneta ännu orörlig på soffan med händerna under schalen och såg ned på sina korsbandsskor.

— Agneta! viskade Joachim i detsamma mamsell Fiken äntligen stängde dörren

efter sig. Se på mig — tala med mig ... Jag vet ju inte, vad jag skall tro. Har du verkligen förlåtit mig eller ... eller ... är du i ditt hjärta missnöjd med mig? ... Agneta?

Hon skakade matt på huvudet utan att vilja möta hans bedjande blick. Han föll på knä vid den rankiga soffan och lade ömt bågge armarna om hennes liv — då först såg han, att de sänkta ögonen stodo fulla av stora tårar.

— Herregud, Agneta — låt mig nu få förklara dig det alltsammans, bad han sakta.

Agneta skakade ännu en gång på huvudet — litet mera energiskt. Det behövs inte, Joachim, mumlade hon utan att vilja se på honom, det lönar icke mödan ... Jag kan ju i alla fall icke gifta mig med dig.

— För den skull? frågade han misstrogen, halvt förödmjukad och halvt förvånad. För det ... du vet ... som faster Charlotte ville säga dig. Min älskade flicka — du begriper det nu inte riktigt, men tror du verkligen någonsin, att du får en man, som inte har en sådan synd på sitt samvete?

— Jag vet inte, storgrät Agneta plötsligt hysteriskt. Det är ju inte bara det! Det är naturligtvis stor skam av dig, det kan jag nog begripa, men — men ... jag har ju aldrig sett den där människan och Stockholm är ju så långt borta! Nej, Joachim, hon såg plötsligt upp på honom med sina stora, sorgset förebrående ögon, det är inte bara det. Fastän ... hon drog sig indignerad tillbaka mot väggen. Hur kunde du?

Men då Joachim ångerfull tryckte sitt ansikte ned mot hennes händer, böjde hon sig också fram över honom och viskade förtvivlad:

— Jag har aldrig tänkt på det förr — jag tror inte ens, att jag har vetat det ... Mamma har nu förklarat för mig, att det är förbjudet i lagen, att det rent av anses för synd — att gifta sig med sin köttsliga kusin.

— Inte annat än det! ropade Joachim lättad. Vi gå naturligtvis till kungs. Det göra så många.

Agneta skakade bedrövad på huvudet. — Det sade Karin Maria också, men mamma sade, att du kunde inte vänta, att kungen beviljade dig någon slags nåd, så som du burit dig åt i Stockholm — och mot en regementschef!

— Och så kunde väl omöjigen faster Charlotte hålla sig längre från att detaljerat berätta dig, vad det var, som var så illa gjort? frågade Joachim ironiskt, förödmjukad och förbittrad.

— Jag hade ju redan gissat det, mumlade Agneta lågt. Jag vet inte, hur det kom sig, men strax då jag såg ditt ansikte inne på kontoret, då mamma började tala om det, så förstod jag ... Jag ville bara slippa att höra det. Det är ju alltid detsamma, hon såg envist ned på sina fötter, och rösten blev litet lägre. Jag menar ... Hon tvärstannade och utbrast därpå häftigt:

— Det är ju själva saken, det kommer an på — vem människan är, är mig alldeles likgiltigt.

— Men det kan inte vara dig likgiltigt, att jag i ett ögonblicks förbannat övermod, för en tös, som jag bryr mig mindre om, än jag bryr mig om Bengta stugpiga, har förstört hela min karriär, ropade Joachim bittert och ångerfullt. Törs du — törs du verkligen ... när du nu vet, hur eländigt nyckfull och lättsinnig jag kan vara?

Agneta lade bågge händerna på hans skuldror. — Å, Joachim — jag är rädd för, att jag inte är riktigt dygdig, inte som mamma ... men ... men ... när jag nu har dig här hos mig — det liksom rör mig inte, allt annat, det är så långt borta, så dimmigt och överkligt ... Nej, jag kan inte säga, vad jag menar, och det är ju också detsamma — nu, när lagen ändå skiljer oss åt, slutade hon modlöst.

— Naturligtvis nekar kungen inte, ropade Joachim otåligt. Till och med om både han och kronprinsen och alla de andra höga herrarna där uppe äro aldrig så missnöjda med mig. Det nekas nästan aldrig — det är en ren formsak.

— Mamma säger, att det också för din skull vore ytterst oklokt att nu ingiva någon ansökan — det skulle blott tjäna till att riva upp skandalen på nytt, svarade Agneta sorgset men bestämt avvärjande. Hon säger, att alla människor på det högsta skulle tadla, att pappa så snart efter ... Och hon säger, Agneta viskade nu, plågsamt förvirrad, att folk ovillkorligen måste tro, att jag ... förstår du ... att jag är en bra underlig och lättsinnig flicka, som — som — är så angelägen om att ... nu då alla tala om dig ... Hon tystnade och sade därpå beslutsamt, med fastare stämma:

— Jag kan så väl begripa, att hon har rätt, att det naturligtvis måste se illa ut, att vi ... efter det du nu har bott här i huset så länge ... Hon tvang sig till att se på honom och böjde sig därpå fram, med bågge händerna för ansiktet. Å, det är som om jag skulle sjunka i jorden av skam, när jag bara tänker på, hur nedrigt ... hur folk kunna lägga ut allting!

Joachim hade hela tiden betraktat hennes ansikte, medan hon talade avbrutet och ansträngt. Han reste sig upp, vit ända till läpparna av vrede och ovilja.

— Du har rätt, sade han. Och förrän hela Skåne skall tala om Agneta Skytte, som om hon vore en förförd tjänstetös, som blir tvungen att gifta sig med den förste bäste don Juan — det var ju så din mor kallade mig? — så ...

Agneta teg. Hon var lika blek som han och slöt — liksom krampaktigt — en sekund hårt igen ögonen, medan han talade. Han hade förstått och omsatte nu hänsynslöst majorskans varsammare antydningar i rena ord.

De voro bågge tysta ett par minuter. Joachim gick ett par steg fram och tillbaka i rummet och sade tvärt, hårt:

— Jag visste inte, att jag hade så dåligt rykte.

Och då hon ännu ingenting svarade:

— Du är lätt att skrämna, min duva.

Agneta rätade på sig, hennes bruna ögon sågo trotsigt, förebrående in i hans.
— Ä n n u har ingen skrämt mig ifrån att göra vad jag vill.
Han vände sig hastigt emot henne.
— Och likväl säger du, att du icke vill veta om mig mera?
— Jo, svarade Agneta modigt och rodnade litet, men inte n u. Jag vill, att vi åtminstone skola vänta, tills stormen har lagt sig och folk hunnit glömma.
— Och under tiden skall jag gå här på Munkeboda, misstrodd av hela trakten, utspionerad och illa sedd av din moder, som kanske till och med hittar på att högt eklatera din förlovning med Stjerne. Du tycks ju inte göra synnerligt motstånd ...
— Joachim! ropade Agneta och stampade med foten. Du vet, att nu ljuger du ...
Men Joachim var utom sig och hörde inte på vad hon sade.
— Det är alltså din mening, fortfor han oresonligt, att jag som en annan mes skall gå här — kanske i åratal — och inte våga tala till dig, inte våga röra vid dig ... Agneta! Han tvärstannade mitt för henne. Jag säger dig, jag blir tokig av det.
— Men jag blir inte hemma, mumlade hon och såg upp med tårar i ögonen. Mamma vill skicka bort mig ...
— Såå? ... Han mötte hennes blick och tillade hastigt, beslutsamt:
— Du kan hälsa faster Charlotte, att det behövs inte. Inte för mi n skull. Jag reser i stället.

94

Han började återigen gå fram och tillbaka i den trånga kammaren — uppretad, otålig, med tummarna i västfickorna, medan han häftigt fortfor:
— Att taga avsked från armén hade jag alltid tänkt — för mi g finns det ändå ingen karriär längre på den banan. Och sanningen att säga är jag inte vidare ledsen över det! Sedan jag kom hit, känner jag tydligt, att jag egentligen duger bättre till att hjälpa farbror Niklas att plöja och bryta sten än till det enformiga och overksamma kasernlivet. Och kärleken till landet, till Munkeboda — till själva jorden här — den ligger i blodet på mig, som hos alla Skyttar. Men nu ... han slog ut med handen. Gudskelov, att fransmännen tyckas få fullt upp att göra i Afrika, annars såge det mörkt ut att finna en plats här i världen!

95

— Du menar då inte? ... Agneta sprang upp. Du ka n inte slåss sida vid sida med fransmän! ropade hon i det hon i sin ångest med plötslig sinnesnärvaro grep till närmast liggande invändning. Kom ihåg, att din far föll för en fransk kula!

Joachim blev stående mitt för henne — deras ögon möttes.

— Du tar fel. För det första stupade min far i kamp med ett av kejsarens tyska regementen, och för det andra tror jag inte det duger att ställa dem, som nu äro herrar i Paris, till ansvar för vad som skedde vid Leipzig anno 13. De skulle visst i hög grad betacka sig! Nej! tillade han egensinnigt, i det han vände sig om på klacken och åter började sin vandring fram och tillbaka mellan fönstren och dörren, i morgon dag vänder jag mig till chefen för det franska krigsministeriet. Han såg flyktigt upp på henne i förbifarten, och då hon inte svarade, tillade han litet exalterat:

— Grekland hade jag naturligtvis hellre offrat mitt blod, men det behöver mig icke längre. Å — hade det bara varit för femton år sedan! D å hade man överallt i Europa bruk för en förtvivlad karl och en ärlig värja.

— Joachim! Agneta tog ett steg fram, och schalen föll från hennes skuldror, i det hon lade handen på hans arm. Jag uthärdar inte att höra dig tala på det här sättet — jag förbjuder dig att resa.

Han stannade, och utan att taga händerna ur västfickorna, såg han henne rakt in i ansiktet, som nu var helt nära hans eget. De voro i detta ögonblick så lika varandra som bror och syster.

— Får jag fråga dig, vad annat som är för mig att göra?

Hon slog plötsligt bågge armarna om hans hals och böjde huvudet tillbaka. — Vänta, säger jag dig! Vänta!

96

Han drog henne häftigt intill sig.

— Men jag vill inte vänta, du — jag ka n inte vänta. Jag vill, att du i detta ögonblick, då det gäller att hålla ihop — modigt, utan alla förbehåll och utan allt betänkande skall säga ditt ja eller nej. Begriper du mig?

Agneta var så ond över hans okloka hänsynslöshet, som hon insåg blott skulle förstöra alla deras utsikter och inte föra dem ett steg vidare, att hon — i det hon gjorde en rörelse som för att rycka sig ur hans armar — häftigt svarade:

— Du vill alltså sätta mig kniven på strupen — du tror du kan tvinga mig? ... Men om du så hotar mig med vad som helst, så får du mig ändå inte till att låta bli att göra det som jag v e t vara klokt och rätt ... det enda förnuftiga ...

— Du är ändå faster Charlottes äkta dotter, märker jag, sade han hånande, utom sig av vrede över hennes sega och oväntade motstånd. »Klok» — »förnuftig» — framför allt!

Agneta höjde stolt huvudet: — Om du säger ett ord till om mamma, som, vad hon än gör, alltid vill mig väl — går jag. Med schalen på armen gick hon rak, med högburet huvud, mot dörren.

Han lade hastigt armen om hennes liv, och i det han — brutalt — böjde hennes huvud tillbaka, höll han henne fast som i ett skruvstäd.

— Du gå r i n t e, utbrast han nu alldeles desperat, inte förrän du en gång för alla sagt ditt ja eller nej, om du i detta vill göra gemensam sak med mig, som jag har rätt att fordra.

97

Agnetas ansikte var alldeles inunder hans — med handen tvång han hennes nacke mot sin skuldra — hennes bruna ögon gnistrade in i hans.

— Nej! sade hon kort, hest och slet sig med en kraftansträngning ifrån honom.

Kristianstad den 20 maj 1830.

Kära syster!

Genom pappa ha ni väl redan hört tillräckligt om resan, och till mamma skrev jag ju om, hur riktigt vänligt och aimabelt både moster Fagerhjelm och Susen, ävensom farbror själv togo emot mig i Kristianstad. Jag glömde bara att säga, att när vi ätit middag i Röinge, så glömde jag mammas sidenhalsduk, som hon lånade mig (ni vet, den smutsiga, gula, som mamsell Fiken färgade i vintras och som smiter). Men gästgiverskan har nog tagit vara på den, ifall någon hör efter den. Det var meningen, att jag skulle bott inne i Susens rum, men det upptäcktes, att det blev alltför trångt, och därför ligger jag i stället i det lilla gavelrummet. Där kan jag också se trädgården, som redan är alldeles grön. Var dag går jag till moster Netten och spelar för henne, och nu spelar jag riktigt svåra études och andra stycken. Om kvällarna läsa vi nästan alltid högt i professor Geijers böcker, som moster tycker äro så gedigna. Men vi sitta längre uppe än hemma, så att ibland är jag mycket sömnig.

Jag har varit på två supéer och en bal, sedan jag kom hit, och Susen säger, att det är riktig tur, då det är ovanligt, att någon ställer till något så sent på säsongen. På balen hos Rhenfelts hade jag min nya bobinettsklänning och jag blev mycket uppbjuden (till och med anglaisen, fastän jag i början inte kände många). Där var en ung kornett från Stockholm, som kände faster Anne-Ulla och många andra av vår släkt; han gjorde allt för att underhålla mig, men jag var mycket fiere och retirée. I det hela bryr jag mig inte stort om att höra på Kristianstadsherrarnas doux-propos som moster Netten säger, men naturligtvis är det roligt, att alla människor äro så snälla och artiga emot mig.

Här är riktig sommar nu, och det vore bra, om mamma kunde skicka mig min gamla sommarhatt att ha till vardags, den nya med blommorna är så ömtålig. Om mamsell Fiken är snäll och hjälper Beata med att tvätta banden, kan den bli riktigt snygg, och det är nog någon av bönderna, som snart far in till staden.

Ha pingstliljorna på min rabatt blommat ännu? Ack, mitt kära, kära Munkeboda! Jag skulle aldrig bry mig om att bo på något annat ställe i hela världen! Jag tycker inte, ni skriva om allting. Jag vill veta allting. Jag vet ju, att ni alla, pappa och mamma och ni allesammans läsa mitt brev, därför ber jag inte hälsa n å g o n särskilt, men jag tänker på er alla och på Munkeboda dag och natt. Varen förvissade om detta.

Eder innerligt älskande syster
Agneta Eliana Skytte.

Faster Charlotte hade beslutat att alltid egenhändigt bryta alla brev från sin yngsta dotter — trots den goda kristliga uppfostran, hon visste med sig att hon givit henne, var hon dock inte riktigt säker på, om det icke möjligen kunnat insmyga sig en eller annan förbjuden hälsning till »en viss person». I de få brev, som hittills kommit, hade hon emellertid icke upptäckt det allra ringaste av den sorten, och hon glädde sig redan över att Agneta började »ta sitt förnuft till fånga», samt gick så långt i sin godmodighet, att hon icke ens låtsade märka, att Joachim lika så väl som familjs övriga medlemmar med egna ögon läste breven från Kristianstad.

Det var nu bort emot slutet av maj. Karin Maria och Beata på var sin sida om marmorbordet läste skiftesvis igenom Agnetas sista brev, innan de med var sitt papper framför sig och ett trasigt bläckhorn mellan sig skulle till att besvara det. Kusin Joachim gick med händerna i fickorna otåligt fram och tillbaka på golvet.

— Hon talar inte om annat än sina gamla klänningar och hattar och kavaljerer och kornetter och skräp och bjäfs! Han stannade bakom Beatas stol och sträckte sig ännu en gång efter det ofta lästa brevet på bordet. Inte en enda gång nämner hon mig — inte med ett ord! Icke ens mitt namn! Han slog vredgat med avigsidan av handen mot papperet. Att nu icke tala om, att hon aldrig skriver en rad till mig eller svarar på brevet, som hon fick med sig, och som hon må s t e ha funnit. Ja, för du h a r ju packat ned det i kofferten, som du lovade? Han vände sig plötsligt misstänksamt, fientligt mot Beata.

— Jag försäkrar dig, sade den stackars Beata gråtfärdig, hon hade redan hundra gånger hört denna beskyllning. Jag lade det så ordentligt ned mellan två av hennes nya linntyg ...

Karin Maria satt och bet i gåspennan. Hon sade fundersamt:

— Jag undrar, om inte Agneta har menat dig med sina understrykningar av »alla» och »någon» och ... allt sådant där ... Låt mig se brevet igen!

Joachim räckte henne det — litet mera hövligt, än han tagit det. — Hon kunde då ha skrivit mitt namn åtminstone: »Hälsa kusin Joachim» — det hade inte varit kriminellt, och det hade visat att ... Enfin, att ... att hon åtminstone inte rent av hade glömt mig för sina förbannade kornetter, som kanske till på köpet tuta henne öronen fulla med sina dumheter! Han började åter nervöst spatsera upp och ned i rummet.

— Nämna dig, sade Karin Maria indignerad, varför skulle hon det? När hon vet, att det blott skulle ha irriterat mamma — och det till rakt ingen nytta. Och du kan då väl aldrig begära, att hon skall skriva till d i g s j ä l v?

— Varför inte? ropade Joachim häftigt. När hon vet, att jag går här och pinas ihjäl av oro, så som sakerna nu stå. Hon kunde göra det under mamsell Fikens adress, stiliserat till Beata ... Det vore den enklaste sak i världen — så lätt som fot i håsa!

— Något så fantastiskt, något så ... Karin Maria letade indignerad efter ord, romanaktigt, kunde gudskelov aldrig falla Agneta in.

— Nej, jag borde ha sagt henne det i mitt brev, mumlade Joachim upproriskt. Nu måste jag försöka att skriva till henne igen. Men det blir en fan så konstig historia, ty det kan väl inte ske på annat sätt, än att jag stjälar nyckeln till postväskan eller själv i hemlighet rider med brevet till Kristianstad. Ty här finns inte i hela trakten en människa — åtminstone ingen, som har med posten att göra — på vars välvilja eller diskretion jag kan lita, när det gäller mig och Agneta.

— Var nu inte galen, Joachim! avbröt Karin Maria strängt. Jag är säker på, att vi kunna hitta på råd.

— Så säger du alltid, kusin; Joachim vände uppretad sitt vackra, mörka ansikte mot Karin Maria. Det har snart inte sens commun längre. Här går jag och kan ingenting besluta, ingenting taga mig till, förrän jag hört ifrån henne. Jag har inte sett henne på nära en månad, inte ens fått en hälsning ifrån henne, jag vet inte ens om ... Joachim höll på att säga: »om hon har förlåtit mig», men han hejdade sig. Varken han eller Agneta själv hade med ett ord berättat flickorna, vad som den sista eftermiddagen förefallit dem emellan i mamsell Fikens kammare. Joachim hoppades, att Agneta lika bittert ångrade sin häftighet som han, men han hade icke fått den minsta bekräftelse därpå. Nästa morgon hade majoren själv fört sin dotter till Kristianstad med ett brev från majorskan till hennes släkting, krigsrådinnan Fagerhjelm. Detta våldsamma och förbittrade »nej» var alltså det sista ord, Joachim hört från Agnetas läppar, innan hon tidigt på morgonen — blek, med nedslagna ögon — i hela familjens närvaro formellt räckte honom sin hand till avsked. Natten hade han emellertid tillbragt med att skriva ett ytterst förtvivlat, ytterst romantiskt och ytterst osammanhängande brev, vilket han på morgonen fått den sympatiserande Beata att praktisera ned i Agnetas koffert. Men hon hade icke givit honom det minsta tecken på, att hon funnit och läst denna epistel.

Flickorna fortforo att skriva, ganska oberörda. De voro nu tämligen vana vid Joachims »Roquairoller», som Beata med en ytterligt begreppsförvirrad och sorgligt ogrammatikalisk häntydning på Jean Pauls berömda »Titan» kallade kusinens ofta återkommande anfall av otålighet och oro över att intet höra från den flicka han så varmt, så häftigt och uppriktigt älskade.

Ett ögonblick blev han obeslutsamt stående och betraktade halvt vredgat, halvt ironiskt de bägge fredligt sänkta huvudena och händerna, som sirligt och betänksamt präntade bokstav efter bokstav på papperet. Därpå tog han raskt i dörrklinkan, nickade otåligt och inte synnerligen hövligt till kusinerna och gick hastigt sin väg.

— Men kunde jag ändå inte ... Beata såg vädjande upp på system, kunde jag ändå inte på något fint sätt infläta något om Joachim — om hur bedrövad och villrådig han är? Vad tror du, Karin Maria?

Karin Maria skakade på huvudet. — Mamma upptäcker det strax och tycker, att det är dumheter av dig. Slutet på historien blir bara, att du inte får skicka i väg brevet.

Beata satt och stirrade ut framför sig med pennan i handen — hon hade i alla fall tagit sitt parti.

Den skeptiska Karin Maria märkte det icke, och utan att vidare meddela sig med varandra, fortforo de båda flickorna att skriva flitigt, oroliga för att matklockan skulle ringa och avbryta dem.

— Nu skall du höra, vad jag har satt ihop! Efter att noga ha genomsökt sitt verk och utplanterat en massa komma, punkter och utropstecken, strödde Beata rikligt med sand över det hela och viftade ännu ytterligare med det i luften för att få det torrt, innan hon med en viss författarestolthet började:

— Kära syster Agneta!

— Det kan du då hoppa över! avbröt Karin Maria otåligt.

— Herregud, de två orden! sade Beata stött och något avkyld. Ja — så har jag naturligtvis börjat med att berätta om allt möjligt här hemma, och att mamsell Fiken i går fått sex iglar för sin tandvärk av Lövsjö-Anna, och att jag nu vävt trettio alnar på det skotskrutiga bomullstyget och om prostinnans födelsedag ...

— Det har jag också skrivit om! avbröt Karin Maria igen med en blick ned i sitt manuskript.

— Naturligtvis, svarade Beata med stort sinneslugn. Hon kan väl begripa, att vi inte ha så många fêter att berätta om. Har du också nämnt, att komministern nu äntligen tycks ha beslutat sig för Ottilie?

— Ja visst. Det var ju det allra intressantaste ...

— Så får hon veta det från två håll då, det kan inte hjälpas! Beata ögnade resignerat igenom sin skrivelse och satte ännu ett par skiljetecken, medan hon talade. Hör nu efter vad jag vidare har sagt:

»Alla hos prostens frågade oändligen vänligt efter dig och bådo att bli ihågkomna, när vi skrevo. Baron Stjerne och herr Wallqvist voro också med, men de spelade för det mesta kort. Alla i hela trakten, icke blott ståndspersoner — hör nu väl efter! — äro så intresserade av dig och vilja så gärna tala om dig och din Kristianstadséjour. Lille Hans Larsson, du vet Lars Hanssons äldste, som vi fått till vaktepåg ...»

— Det heter vallgosse, rättade Karin Maria.

— Det har jag aldrig i mitt liv sagt utom i poesi, invände Beata missnöjd över de

oupphörliga avbrotten. Och det passar ju för resten inte alls på en sådan liten byting i värkensbyxor och träskor!

»— — — Och en, som han är lik, fortfor hon därpå med mystiskt eftertryck, gör aldrig annat än talar och tänker på Agneta.» Hon såg triumferande upp på systemen.

— Men vad i all världen är detta för galenskaper! utbrast Karin Maria förvånad och utan att förstå.

Nu blev Beata verkligen förnärmad. — Galenskaper! Det är ett mycket fint sätt — och dessutom det enda möjliga — att skicka Agneta en hälsning från stackars kusin Joachim, så att mamma icke upptäcker det. Minns du inte, att vi i början alltid brukade säga, att Joachim över pannan och ögonen hade ett sådant tycke med lille Hans? ... Agneta själv anmärkte det så ofta. Om jag tordes skulle jag stryka under »en» — då m å s t e hon förstå det, så vida hon inte är idiot.

— Låt mig se ... Karin Maria genomläste med mera aktning de sista raderna. Ja, du har rätt, det är ganska fiffigt ihopkommet, när man bara kan gissa det. Du kan mycket väl stryka under — det gör du ändå så ofta, att mamma alldeles inte fäster sig vid det.

Uppmuntrad av sin kritikers gillande, fortfor nu Beata i en mera dramatiskt deklamerande och känslfull ton än hon förut vågat använda.

»Ack, älskade Agneta! Du skulle bara veta, hur vi här uppe på loftet tala om och tänka på dig. När vi se de ljuva liljorna, som nu blomstra på din rabatt och höra de glada sångfåglarna, som ...»

— Det går aldrig an, Beata — mamma tror att du är tokig!

— Hon kan väl förstå, att våren inspirerar en till litet poesi ... Mamsell Fiken och prostens Ottilie tala ofta mycket grannare i bara vardagslag. Men naturligtvis kan du nog förstå, att det är h a n s känslor jag vill uttrycka och inte mina egna. Det begriper naturligtvis Agneta strax.

— Där är kusin Joachim på loftet. Karin Maria reste sig hastigt. Du måste nödvändigt låta honom höra det först, innan du skickar det i väg.

Karin Maria öppnade försiktigt dörren och vinkade på kusinen, innan han ännu hunnit försvinna i trappan. Beata läste ännu en gång upp sitt opus — med något lägre stämning och inte så stor aplomb. Joachim gapskrattade, plötsligt i gott humör, men förklarade nådigt, att »det var bättre än intet».

— För resten skall du inte göra dig så mycket besvär, min snut, han behandlade Beata på ett helt annat familjärt sätt, än han någonsin vågade använda emot Karin Maria. Nu har jag fattat mitt beslut, och vid första lägenhet — man måste ju alltid vänta på »lägenhet» i detta förbannade land — sätter jag det i verket!

— Det är då väl aldrig någon ny obetänksamhet, kusin? förmanade Karin Maria ängsligt, medan hon lade ihop sitt eget och systemens brev för att senare sändas inuti föräldrarnas.

— Jag vet inte, vad kusin vill kalla det, sade Joachim muntert, skälmaktigt retsamt. Själv tycker jag, att det är det enda förnuftiga, jag för ögonblicket kan göra. Och jag är förvånad över, att jag behövt nära på en hel odräglig månad för att komma till det resultatet.

— Jag hoppas, att du — vad du än gör — alltid tar hänsyn till pappa och mamma, fortfor Karin Maria i samma ton.

— I detta fall, kusin Karin Maria, svarade Joachim med mera allvar än förut, tar jag nu och alltid blott hänsyn till mig själv och Agneta. Jag skulle skämmas för mig själv, om jag gjorde annat.

Beata såg med en viss beundran upp på sin vackra kusin. Hon önskade i detta ögonblick, att någon ville tala om henne på samma sätt. Karin Maria teg.

— Hör på, kusin Beata! Joachim stod redan med handen på låset. Det är inte värt, att du deklamerar det där för andra — mamsell Fiken t. ex. — det där om likheten, menar jag. Folk räknar så förbannat dåligt, när det gäller att lägga ihop fakta. Han skrattade självsvådigt, i det han stängde dörren efter sig.

Beata blev röd som blod ända ned under halsringningen. Hon sade indignerad till Karin Maria:

— Han menar, att folk kunde hitta på att säga, att lille Hans var h a n s — hans pojke!

— Naturligtvis menar han det, svarade Karin Maria torrt. Du får akta dig för vad du säger, kära Beata. Andra människor ha nästan lika mycken fantasi som du själv.

— Du godaste! ... var det enda Beata kom sig för att säga.

Karin Maria hoppade lätt ur schäsen — rakt i armarna på den artige Nils Olof Stjerne, medan majoren, på samma gång som han sittande bockade sig för gamla friherrinnan, kastade tömmarna till stalldrängen och makligt beredde sig att stiga ur.

Överst på trappan neg Karin Maria ceremoniöst för sin »nådiga tant», som flickorna Skytte, i avvaktan på närmare släktskap, hade lov att kalla gumman Malvina. Majoren blev uppehållen nere hos hästen, vars bakben han varmt försvarade gentemot Figge Wallqvist, som oförsiktigt dristade sig till att kritisera det ena.

Gamla friherrinnan, rak och styv som vanligt i sin uringade, snäva empirekostym — efter 1810 hade moderna spårlöst gått förbi henne — betraktade ogenerat Karin Maria genom lornjetten, medan hon, utan att egentligen direkt vända sig till någon, talade rakt över hennes huvud med Nils Olof.

— Vad hon har vuxit till sig sedan jag såg henne i vintras! ... Eller är det kanske paryren?

Karin Maria hade en ny sommarsamojed av svart siden, suffletthatt med rosor under brättet, och höll sin lilla gröna parasoll graciöst hängande över ena handleden. Hon såg — som alltid — både bra och ståtlig ut och rodnade icke en gång över gumman Malvinas ogenerade kritik.

— Hon har ju blivit en riktigt prätig och reputerlig människa, ma chère, denna gång vände friherrinnan sig till den unga flickan själv. Och kan föra sig! Hon höll henne ut ifrån sig. Pas mal — pas mal du tout ...

Karin Maria smålog, sneglade litet generad bort till Nils Olof och sade något om att hennes nådiga tant var alltför god.

— Om jag kunde begripa, var Nils Olof har haft sina ögon! fortsatte friherrinnan lika högljutt sina reflexioner. Han går här och surar i månadtal och ställer till ett helvetes spektakel för den där andra lilla näbbgäddan, som förgapat sig i den galne kusinen, här gjorde Nils Olof ett förtvivlat men fullständigt hopplöst försök att avbryta sin moder, i stället för att ta reson och ha ögonen med sig och veta att vända dem åt det rätta hållet.

— Fröken Karin Maria kan vara stolt över att till den grad ha slagit an på mamma, inföll nu den stackars baronen med ett generat försök att skämta. Hon brukar annars vara rätt difficil mot unga damer.

Friherrinnan, hos vilken den gamla Eva momentant vaknade, nöp emellertid kritiskt i samojeden och därpå i den nya Walter Scottsrutiga bomullsklänningen.

— Jaså — det är modernt nu! ... Nå ja, inte illa — allting kommer ju an på, hur man bär upp en sak, och den här lilla har air — verkligen air ... Sådan vidd ni ha i klänningarna nu för tiden, hon vände Karin Maria om, som om denna varit en docka. Vem syr åt henne?

— Det göra vi själva, svarade Karin Maria blygsamt. Det vill säga mamsell Fiken brukar hjälpa oss.

— Såå? ... Vad tar hon? fortsatte den nyfikna och ytterst ekonomiska friherrinnan sin examen.

— Åtta skilling om dagen, svarade Karin Maria sanningsenligt.

— Åtta skilling! ropade friherrinnan Malvina och slog ihop händerna. Sex borde då vara nog, tycker jag, när hon också får födan.

Karin Maria undvek att vidare diskutera avlöningsfrågan med friherrinnan Malvina, som sedan kriget var så rädd om reda pengar, att hon alltid betalade sitt tjänstfolk *in natura* och blott var Michaelsmässan gav dem en tvåa banko »att gömma i lädikan».

Majoren, vilken äntligen lyckats övertyga gubben Figge angående bakbenet, steg nu, svettig och röd av sommarvärmen, uppför trappan, och Nils Olof bjöd herrskapet stiga in i salongen och »svalka sig med en kopp kaffe».

— Nå, sade friherrinnan, i det hon ett ögonblick såg upp från sin eviga parfilage. Kaffet var nu drucket, och herrarna diskuterade om höet borta i andra ändan av rummet. Nå, har hon nu tagit sitt förnuft till fånga — syster Agneta?

— Jag tror aldrig, att syster Agneta »tar sitt förnuft till fånga» på det viset som min nådiga tant menar, svarade Karin Maria vördnadsfullt men bestämt.

— Tjurhuvad som alla Skyttar! reflekterade den gamla damen. Bara hardiesse — ingen habileté! Och hon själv, lilla kusin! Vi ha inga hjärteaffärer, vi?

Karin Maria bekände skrattande, att hon inte hade några hjärteaffärer alls.

— Hon ser för få karlar, naturligtvis, sade friherrinnan välvilligt. Det är skada — verkligen stor skada! Och vi är väl nästan tjugufem år, eller hur?

— Tjugutre, rättade Karin Maria litet vasst.

Friherrinnan öppnade betänksamt sin snusdosa och tog sig långsamt en pris, medan hon hela tiden höll ögonen på Karin Maria. — Tjugutre, upprepade hon. Ack ja! Då var jag både hustru och mor — och änka också. Hon vet inte vad livet vill säga ännu, ma chère!

Karin Maria, som aldrig hört friherrinnan begagna denna ton förut, satt och såg ned på sina fingrar och visste inte, vad hon skulle svara.

— Men hon ser ut, som om hon vore livet vuxen, kusin Karin Maria, fortfor friherrinnan Malvina, vilken alltid haft »en viss faible», som hon sade, »för Skyttens äldsta flicka». Hennes skuldror tyckas vara carrées, och hon ser folk rakt i synen, när

hon talar. Jag tycker bättre om henne än om Agneta. Men, hon mätte henne med sin obarmhärtigt klara och kyliga blick, Agneta är grannare, det kan inte förnekas!

Karin Maria rodnade nu. Hon blev inte lätt generad, men friherrinnan på Marieholm hade en märkvärdig förmåga att alltid bringa folk ur koncepterna.

— Det kan hon för resten vara glad åt, ma petite, tröstade friherrinnan henne. Hon ser ju bra ut tillräckligt ... Skönhet är en farlig gåva. Hon satte den smala, beniga handen under kinden och såg ut framför sig — långt förbi Karin Marias ansikte. Mycket farlig.

Karin Maria tittade förstulet upp på friherrinnan. Nu när hon var av med den militäraktiga empirehatten med panachen och anständigt om än gammalmodigt klädd, kunde man se, att Malvina Stjerne en gång — om än för länge sedan — varit en stor skönhet. Ovillkorligt såg hon upp på den lilla miniatyren från 1780-talet, som hängde över soffan: en skär, fin och långlagd blondin — skälmsk, med stora, klara ögon och gropiga kinder under den höga, pudrade frisyren. Sådan hade fröken Lejonklo sett ut, då hon vid sjutton års ålder blev gamle baron Stjernes hustru. Den gamla damen vände sig om — hennes blick följde samma riktning som Karin Marias, och ett leende, halvt ironiskt, halvt vemodigt, gled över hennes läppar.

— Hon där, hon nickade till porträttet, hon var inte livet vuxen, min söta, då hon började bataljen. Och, tillade hon med något hånfullt cyniskt i stämman, som kom Karin Maria, vilken hört många gamla skvallerhistorier, att rodna, heller inte männen! Men hon blev det — hon blev det, ma chère!

— Men en sådan hustru, friherrinnan reste sig litet burdus upp och kastade parfilagen åt sidan, skulle inte duga åt min Nils Olof. I synnerhet då Corydonen inte är längre borta än på Munkeboda. Och han — den unge Skytten — han ser mig inte ut att ge tappt för en äkta man!

— Min bästa tant! ropade Karin Maria chockerad. Dessa ord om hennes syster och Joachim drev blodet upp till hennes kinder.

Friherrinnan såg ironiskt på henne, men ändå med en viss välvilja.

— Ja, ja min söta — gott ord igen! Jag känner världen, må hon tro, lilla Karin Maria, och männen och kvinnorna också. Man skall hålla sitt duvslag låst, eller också — och det är det klokaste — skall man låta bli att hålla duvor!

Hon teg litet. Därpå böjde hon sig fram och lade plötsligt sina händer på Karin Marias skuldror:

— Vad säger hon, min söta — kunde hon inte själv ha lust att bli friherrinna på Marieholm?

— Men tant Stjerne — bästa tant! utbrast Karin Maria alldeles perplex.

— Tänk på det, min tös — jag menar vad jag säger. Hon kunde passa åt Nils Olof. Han behöver ett kvinnfolk, som förstår att sköta ett par tömmar och emellanåt hålla dem litet strama. Hon är inte romantisk och inte douceuse — hon har skinn på näsan, det har jag alltid sagt. Tänk över det! Den som kommer efter mig, får både i säck och i påse det kan jag försäkra henne, lilla vän — det är inte som då jag i världen kom till Marieholm.

— Men nådigaste tant, försökte Karin Maria halvt olycklig, halvt skrattande att värja sig. Baron Stjerne har aldrig så mycket som sett åt mig.

— Åjo, nickade friherrinnan. Karlarna se minsann mera än vi tro, och mera än de själva ens veta om. Han är inte så galen, min Nils Olof, när man bara tar honom på det rätta sättet. Och det blir hennes sak, lilla vän. Om jag inte tar fel, så börjar han redan begripa, att det är en medioker lycka att föra en brud i huset, när älskaren står parat att hoppa in genom sängkammarfönstret. Ja, ja, friherrinnan smålog cyniskt och överlägset lugnande åt Karin Marias indignerade protest, hennes syster är väl inte bättre än andra! Hon har Skyttarnas heta blod, och vad tror hon tro och loven gäller i kärlek? Den lilla Agneta har ett par satans ögon. När hon har gråtit ett år eller ett halvt, så låter hon nog Joachim Skytte kyssa bort tårarna, så gjorde ... Nå, det är detsamma! Det ha så många gjort före henne. Friherrinnan teg litet. Karin Maria visste inte alls mera, vad hon skulle säga.

— Men hon är en förnuftig och rangerad människa, kusin Karin Maria som tar världen som den är, sans façon, cavalièrement — som den skall tagas. Och jag tycker om henne. Ska vi slå vad om, att det är hon, som blir fru på Marieholm efter mig?

Nu måste Karin Maria trots sin förargelse storskratta. Hur det nu var — denna den gamla damens envist återkommande proposition och nyktra tvärsäkerhet började i alla fall göra ett visst intryck på henne.

Nils Olof Stjerne hörde skrattet — det var så länge sedan en ung flicka skrattat i salen på Marieholm. Han vände sig om och kom fram till de båda damerna.

— Får man fråga vad fröken har så roligt åt? sade han på sitt formella sätt men med det vänliga, litet osäkra leende, som tyvärr alltför sällan visade sig på hans läppar.

Karin Maria rodnade häftigt ända upp till hårfästet och kastade hastigt en bedjande blick på den gamla friherrinnan, som raskt svarade:

— Jag spår kusin Karin Maria hennes framtid — och hon tycks finna sig däri. Nu skulle du för resten visa henne litet omkring på gården, Nils Olof, fortfor hon i en annan ton. Det är så sällan hon gör oss den äran, och hon ser mig ut till att ha intresse för både lador och stall. Och när herrskapet kommer in igen, skall supén stå på bordet. Kusin Karin Maria skall se, vad huset förmår.

Och då baronen litet osäkert frågande såg på sin moder — han var inte van vid

denna frytliga ton gentemot främmande — tillade hon med lägre stämma:
— Passa på, att här går ordentligt till. I kväll vill jag inte se Figge full.

På gavelrummet med utsikt över den lilla småstadsträdgården där pingstliljor och aurikler, innanför låga häckar av lavendel och salvia, kantade jordgubbslandet och de små sängarna med morötter och persilja, satt Agneta och tänkte på dem där hemma.

Det var en av de allra första aftnarna i juni, en mild och fuktig afton med dimma och svagt månsken. Doften från den stora fläderbusken invid muren trängde stark och dövande in genom det öppna fönstret, där Agneta satt uppkrupen i själva den låga karmen och kammade sitt hår för natten. Fingrarna gled mekaniskt smekande ned genom det långa, glänsande håret, som över skuldran hängde ned på bröstet, medan hon tankfullt flätade och flätade och — utan att hon ens visste av det — stilla gnolade halvt hörbara ord till en gammal, långsläpig melodi.

Det prasslade vid den låga muren, som skilde krigsrådets trädgård från den oansenliga, halvt utdöda bakgatan utanför. Agneta vände hastigt på huvudet — i den milda sommarnattsskymningen kunde hon urskilja allting omkring sig. Hon tog fast i en gren av fläderbusken och böjde sig fram för att se efter: nej — det var ingenting! Eller också hindrade den stora busken henne från att se riktigt. Och obekymrad, föga lättskrämmd som hon var, fortsatte hon ogenerat sin halvhöga, dämpade sång.

Då hörde hon åter — denna gång alldeles tydligt — någon försöka att tränga sig emellan fläderbusken och muren bredvid hennes fönster. Hon reste sig upp från sin plats i fönstret — och plötsligt kom hon att tänka på att det naturligtvis bara var Stina, som varit ute på dans med artilleristerna.

— Är det du, Stina? frågade hon sakta för att icke väcka någon i huset och bringa pigan i förlägenhet.

— Nej, Agneta, viskade en stämma, som hon alltför väl kände igen, oakttat den nu var mer än halvkvävd av undertryckt skratt. Du borde då kunna gissa, att det är jag!

Och löjtnant Skytte — triumferande, själaglad över att nu äntligen ha besegrat det sista hindret — trängde sig småleende fram bakom den täta, styva fläderbusken.

Hade han vid ljusan dag ångerfull och högtidlig presenterat sig i krigsrådets salong, skulle Agneta säkert — med tanke på deras sista stormiga möte i mamsell Fikens kammare — både varit en smula generad och därtill, som hon själv brukade säga, »fière och retirée». Men nu i afton, då han som en annan landstrykare, på en gång djärv och ödmjuk, skålmaktig och känslfull, sans façon klev över muren och smutsig, sönderriven och utan mössa plötsligt stod mitt för henne i månskenet under hennes fönster, då ... ja, då kunde verkligen inte Agneta ett ögonblick längre behålla sin överlägsna värdighet. Utan tanke på sin en smula bristfälliga toalett och sitt orediga, halvupplösta hår, sträckte hon okonstlat, långtansfullt bägge sina händer emot honom och viskade jublande:

— Kusin Joachim!

Det var icke tal om försoning eller förlåtelse — ingen av dem kom ens i ögonblicket ihåg, att något sådant kunde komma i fråga. Han lade blott bägge sina armar om henne, där hon ännu satt i fönsterkarmen, och då hon varmt, utan minsta motstånd, lutade sig ned emot honom, kysste han ömt och eldigt hennes ljuva läppar.

— Å, kusin, oskyldig och ändå lidelsefull, lade Agneta bägge sina bara armar om hans hals och tryckte ännu en gång självmant sina läppar mot hans. Å, kusin Joachim, så jag har längtat ...

Hans hår var fuktigt liksom sammetskragen på hans rock — hon strök sakta över den med handen.

— Men, hon såg plötsligt blygt på honom, hur har du kommit hit? Hur hittade du på ...?

— Fråga hellre, hur det kommer sig, att jag inte hittade på det förr! viskade han igen. Nu tycks det mig alldeles otroligt att jag dröjt så länge. Men dag ut och dag in gick jag ju och väntade på att få höra ett ord ifrån dig — få en hälsning eller ett brev. Och så gick jag där ödmjuk som en straffånge och from som ett lamm hemma på Munkeboda — oskyldigt misstänkt och bevakad av faster Charlotte och hela trakten. Jag torde knappt röra mig, han såg skrattande upp på henne, av bara nit för att visa mig väluppfostrad och dig värdig. Men då ingen senterade det, så ...

De smålogo mot varandra i halvmörkret — han höll ännu armarna om hennes liv — och deras ögon möttes förtroligt, utan spår av osäkerhet eller skyggghet.

— Du fryser väl icke, Joachim? frågade Agneta plötsligt oroligt.

— Fryser? ... Inte det minsta! svarade han förstrött.

— Ja, för jag törs ju omöjligt be dig komma in, mumlade hon halvt klagande, halvt blygt urskuldande.

— Min häst har jag satt in hos en bonde tio minuters väg från staden ... Jag hade naturligtvis litet bråk att komma in genom tullen någorlunda obemärkt, men det gick i alla fall. Nu skall jag för resten strax gå ... Jag ville bara se dig ...

Hans röst var inte längre riktigt naturlig — liksom så underligt förströdd och frånvarande — medan han icke ett ögonblick släppte henne ur sina armar. Agneta såg icke längre på honom, hon höll ögonen nedslagna under hans blick, och handen, som ännu mekaniskt strök hans rockuppslag, skälvde litet.

— Du himmelens Gud, Agneta! mumlade han plötsligt, en smula svävande på målet, och lutade i detsamma pannan hårt mot hennes svala skuldra. Varför är jag nu icke

din man?

Agneta blev på en gång så besynnerligt varm i hans armar — hjärtat klappade fortare, och hon kände, att hon rodnade ända ned på halsen, en rodnad, som brände ... Och utan att våga slå upp ögonen, mumlade hon förlägen och halvt olycklig:

— Det är så sent, kusin Joachim ... Hon försökte göra sig fri och draga sig innanför fönstret. Det går visst inte an, att du stannar här längre ...

— Blott ett ord! Trots hennes motstånd tryckte han henne ännu fastare intill sig. Jag kan inte gå här en evighet och hänga med huvudet och vänta. Antingen lovar du mig, att du tillsammans med mig vill göra allt för att vi så fort som möjligt skola få varandra, eller också, han såg stadigt, allvarligt på henne, tar jag mitt parti och går med första lägenhet till Frankrike. Brevet till krigsministeriet ligger här i min ficka. Du skall avgöra — och det nu! — om det skall skickas i väg eller icke.

— Och om det nu inte hjälper, vad jag än gör, viskade hon ångestfull. Om mamma är obeveklig?

— Herregud, Agneta — så rymma vi vår väg! utbrast han plötsligt helt desperat. Det ha andra gjort före oss. Men om vi bara hålla ihop, så skall du se att trots giftomannarätt och omyndighet och syskonbarnskap och Gud och hela världen, så ... Gråter du, Agneta? ...

— Nej! snyftade Agneta med huvudet mot hans skuldra. Jag kan bara inte uthärda att höra dig tala på det sättet ...

— Lovar du mig då, min duva, fortfor han igen obarmhärtigt, men icke fullt så häftigt, att du vill vara mera modig och mera säker i din sak nu än för en månad sedan?

— Ja, viskade hon passionerat, storgråtande. Jag lovar dig allting — jag skall göra allt vad du vill ... om du bara inte reser ur landet!

— Om du bara blir min, skall jag gärna stanna hela mitt liv på Munkeboda, viskade han tröstande. Se så, älskade ängel ...

När hon väl lugnat sig, skämde Agneta en smula över sin oförställda, lidelsefulla ångest. Hon torkade sina ögon med avigsidan av båda händerna och mumlade nästan otåligt, liksom förnärnad:

— Du säger inte ett ord om hur det står till med dem där hemma ...

Joachim började plötsligt skratta. Han var själaglad över att äntligen med en dristig kupp ha övervunnit sin rebelliska kusins betänkligheter och motstånd och det föreföll honom nu på en gång så oemotståndligt komiskt att här, på natten, utanför den älskades fönster, helt beskedligt ge sig till att konversera om familjens befinnande.

— Har du ingenting mera att fråga mig om, söta Agneta? frågade han muntert. Om hur det går med stackars mamsell Fikens eviga tandvärk eller faster Charlottes vävnad eller lille-Hans' katekes, som Beata troget förhör honom uti var dag, eller Karin Marias syrener, som inte på villkor vilja blomma i år eller ...

Joachim tystnade tvärt, förvånad över att Agneta plötsligt, nästan förtvivlat, åter kastade sig i hans armar. Han hade icke tänkt sig, att hans ord kunde ha någon som helst verkan, men detta hans skämtsamma, hastiga uppräknande av händelser och förhållanden i hemmet, hade på ett eller annat mystiskt sätt plötsligt väckt hela Agnetas slumrande hemsjuka.

— Å, Joachim! ... Så jag längtar hem till Munkeboda! ... Jag kan inte uthärda att stanna här! Nej, jag kan det inte ...

Agneta visste icke själv att den häftiga, passionerade längtan efter hemmet, som nu till den grad överväldigade henne, i verkligheten mest var en förklädd längtan efter honom — hans kärlek, hans älskade närhet. Hon tryckte sig hejdlöst gråtande intill honom.

Joachim satte raskt foten på en utskjutande sten i muren och svingade sig vigt upp, så att han nu också kom att sitta i fönsterkarmen, men med benen hängande utanför. Över Agnetas skuldra kastade han hastigt en blick in i det halvskumma rummet — såg klaffbordet med den ljusa duken, spegeln på väggen och i alkoven hennes vita, orörda säng.

— Min lilla Agneta, sade han ömt, nästan broderligt. Tro mig — jag skall snart komma och hämta dig.

Dimman hade nu nästan skingrat sig. Det var alldeles stilla — icke ett blad rörde sig i trädgården — och månen stod blek, men stor och strålande, rakt över den styva, mörka fläderbusken. Natten var så ljudlöst tyst — Joachim kunde höra sitt eget hjärta slå mot Agnetas.

— Jag måste gå, Agneta ... Och då hon, halvt omedvetet, höll honom kvar: Älskade, jag förs inte stanna längre ...

Agneta såg upp — som väckt ur en dröm — och tog långsamt, förvirrad, ett steg tillbaka.

Men Joachim blev likväl sittande orörlig, med ryggen mot fönsterposten — hans blick vilade som bunden på Agneta. Aldrig, tyckte han, hade han sett henne så förtjusande, som hon nu stod där mitt i månskenet: blek med sina stora, ömma och skygga ögon och det silverljusa håret madonnalikt över skuldror och hals, ända ned till den smala, mjuka midjan. I detta ögonblick kände han som aldrig förr mannens eviga, svärmiskt tillbedjande dyrkan för det oberörda hos kvinnan, för jungfruligheten, den unga flickan. Hon var hans — han älskade henne av hela sin själ, han åträdde henne med var blodsdroppe, var nerv i hela sin starka, unga kropp, natten och ensamheten förenade dem, och likväl ... Han sträckte icke ut sin hand efter henne, drog henne icke intill sig — hon, som blott var en handsbredd borta ifrån

honom — sjönk icke till hennes fötter och bestormade henne med böner, som hon i detta ögonblick, det visste han, icke hade kunnat motstå. Kanske var det just denna saliga visshet, detta jublande segermedvetande av att vara så älskad, som gjorde den hetlevrade och obetänksamme löjtnant Skytte mera hänsynsfull och ridderlig än andra män med samma känslor möjligen skulle varit i hans ställe. Han hade så lätt som ingenting från sin plats i fönsterkarmen kunnat svinga sig in i rummet — han besegrade denna frestelse. I det han beredde sig att gå, tog han Agnetas hand, som släppt hängde utmed hennes sida och förde den en sista gång dröjande till sina läppar. Men han sade icke ett ord — han visste, att han icke längre kunde lita på sin stämna.

Först när han åter stod utanför hennes fönster och kände den våta jorden under sina fötter, viskade han — så sakta, att Agneta knappt kunde höra honom:

— Gud vet, om du någonsin skall kunna begripa, hur mycket jag nu älskar dig ...

Han lutade sig in med armbågarna på fönsterkarmen och — han tyckte, att han såg Agneta småle i halvmörkret. Men hon höll ögonen orörligt nedslagna, stilla som en madonna, under sitt benade, nedfallande hår.

Joachim grubblade ännu länge över detta svävande, hemlighetsfulla småleende, medan han — plötsligt i det svartaste lynne — förtvivlad, ohyggligt missnöjd med sig själv, red hemåt i den fuktiga natten.

Men när han gått, stod Agneta ännu länge i det öppna fönstret, mitt i månskenet. En gång lyfte hon vänstra handen och såg på den — den hand, Joachim sist kysst — och förde den stilla, långsamt till sina läppar.

Karin Maria hade de sista dagarna varit en hel del — som mamma uttryckte sig — »*préoccupée*». Beata påstod, att det var alltsedan hon kom hem från Marieholmsfärden, en insinuation, som Karin Maria tillbakavisade med förnäm köld. Och inte blev det bättre med »*préoccupationen*», då baron Nils Olof två gånger i samma vecka — först på tisdagen för att efter sin mors order låna en finfin vävsked, och sedan på lördagen med en låda asterplantor, en present från gamla friherrinnan till Karin Maria — gjort visit på Munkeboda. Han och Joachim talades inte vid, när de träffades, och bugade blott kallt för varandra, men »sågo gudskelov icke ut till att vilja duellera», som Beata lättad anförtrodde mamsell Fiken. Bägge gångerna hade baronen — om av eget initiativ eller påverkad av modern, det kunde Karin Maria inte komma riktigt underfund med — visat äldsta fröken en deciderad uppmärksamhet.

Emellertid gick nu äldsta fröken hela de långa ljusa somrardagarna igenom — medan hon satte ut de små asterplantorna i rabatterna eller med hjälp av ett spänt rep tillika med Bengta delade köksträdgårdens sängar, mellan vilka lille-Hans i ryktarens stora träskor därefter fick »trö» en gång — och funderade hit och dit på gamla friherrinnans konstiga propositioner. Och sådan makt har ett en gång fritt uttalat, klart och bestämt ord — ett ord, bakom vilket det står en plan och en vilja — att Karin Maria, först med en viss ovillig skygghet, därefter med mer och mer lugn, man kunde nästan säga resignation, märkte, att hon faktiskt började att räkna med gumman Malvinas djärva förslag som med en acceptabel möjlighet, en möjlighet, som kunde bliva bestämmande för hela hennes liv och framtid. Utan att hon visste det, eller ville göra sig reda därför, började hon mer och mer sysselsätta sig med Nils Olof Stjerne, vilken hon sedan sin barndom aldrig tänkt på utom i hans egenskap av oundviklig, äldre granne, och senare, efter det famösa frieriet till Agneta, av pur sympati för systemen, okritiskt betraktat med samma ögon som denna själv och Beata. Men Karin Maria fyllde i denna månad tjugufyra år — hon var nästan fem år äldre än Agneta, och hon började se världen med i någon mån andra ögon. Hon visste lika väl som sin moder, att baron Stjerne utan jämförelse var det bästa partiet på många miles omkrets, och att man i hela norra Skåne finge leta efter en sådan egendom som Marieholm. Dessutom hade Karin Maria, trots all den sista tidens fördom mot »friaren», personligen en viss stilla sympati för Stjernes timitt välvilliga och en smula melankoliska väsen: hon mindes ännu, att hon som en liten åtta à tio års flicka, då han redan var en vuxen karl på tjugufem, alltid varit hans förklarade gunstling, fått leksaker och konfekt och blivit kallad »lilla fästmon». Det var märkvärdigt, men allt detta erinrade hon sig nu plötsligt med ett visst nöje. Under sin allra tidigaste ungdom hade hon icke sett mycket till honom på Munkeboda — det hade varit hans »vildaste tid»; utledsen på hemmet och gamla friherrinnans besynnerligheter hade han för det mesta »legat i Kristianstad» och levat om med officerarna, eller flackat land och rike omkring på långvarigt gästande hos vänner och bekanta. Sedan hade Karin Maria själv varit borta ett par år i Stockholm, och när hon kom hem igen, hade hon återfunnit Nils Olof Stjerne ungefär sådan som hon mindes honom sedan sin barndom, blott litet äldre, litet fetare och litet mera melankolisk. Hon hade icke tänkt vidare på honom, förrän han plötsligt blev kär i Agneta och uppträdde som dennas förklarade friare. Då hade hon strax liksom Beata deciderat tagit parti emot honom och på det högsta känt sig upprörd över att modern av världsliga skäl ville tvinga systemen in i ett äktenskap som denna fann till den grad motbjudande. Nu, då Agneta var borta och hon åter började betrakta sig själv som förgrundsfigur hemma på Munkeboda kom Karin Maria efter hand att se litet annorlunda på förhållandena. Det var inte för intet som hon var mest lik sin moder av systrarna; hon började förstå, att »världsliga skäl» också äro skäl, och att man kan se en sak från två sidor. Naturligtvis, Nils Olof var varken en *beau ténébreux* eller en rasande Roland (det hade nu gått så långt med Karin Marias kätterier, att hon med ett inre, lätt överlägset leende tilldelade kusin Joachim dessa epitet), men han var en god, svensk adelsman, som verkligen inte såg så illa ut — i synnerhet när han en och annan gång bekvämade sig till att småle. Han drack mycket — här rynkade Karin Maria litet ovilligt sina vackra ögonbryn — men han tålde också mycket; det fanns få eller ingen, som någonsin sett honom drucken. Och vad sällskapandet med Figge Wallqvist och konsorter anginge, så skulle hon nog sätta *p* för det, om ... om ... hon komme i tillfälle till det. Gamla friherrinnan hade sett rätt, när hon inbillade sig, att Karin Maria hade skinn på näsan, och att hon åt ingen med större säkerhet kunde överlämna regeringstömmarna än åt henne: såväl Marieholm som Nils Olof själv voro nu en gång vana att styras av kvinnohänder. Karin Maria var stolt, hederlig och klok, en riktigt bra och präktig flicka, men hon hade icke mycket av Skyttarnas natur: den svärmiskt impressionabla, oroligt entusiastiska, trotsigt upproriska gränsbonaturen — »snapphaneblodet», som gubben Niklas med en viss stolthet kallade det. Hon hade icke deras överflöd på fantasi, hon såg vad hon skulle se, och vad hon ville se, icke mera. Mamma brukade berätta, att hon under sin skoltid på 1780-talet av sin franska guvernant lärt sig »tänka efter linjal». Trots Karin Maria så till vida var ett barn av sin tid att hon både med stor känsla kunde sjunga »Hulda Rosa» och många gånger hade gråtit sina modiga tårar över dikter och romaner, hade hon likväl innerst inne icke så litet av denna det förra seklets *bon sens* och rätlinighet, vilken ännu karakteriserade hennes moder och bestämde alla dennas handlingar.

Efter beskickningen med astrarna hade baronen ännu en tredje gång besökt Munkeboda. När Beata genom gavelfönstret såg den välbekanta schäsen köra in på gården, sade hon till systemen:

— Herregud, där är Stjernen igen! ... Vad i all världen tror du han vill här jämt och samt, när han vet, att Agneta är borta?

— Det är inte gott att veta, svarade Karin Maria kort.

Beata satte sig indignerad mitt i soffan med händerna i kors och såg tyst systemen taga fram sina nättaste skor, släta sitt hår framför spegeln, fästa en näpen muslinsschalett över halsringningen och slå eau de Portugal på sin näsduk. Karin Maria kände sig förstas en smula generad av denna oförställda förvåning, men hon låtsade inte ta notis om den.

— Skall du inte snygga dig litet, Beata? frågade hon likgiltigt i det hon öppnade dörren till loftet.

— Det kunde aldrig falla mig in att gå ned och hälsa på honom, utan att mamma rent av befäller det, svarade Beata uppstudsigt.

Karin Maria var ond, då hon långsamt gick nedför trappan i sina bästa skor. Hon hade icke haft någon särskild avsikt med sin oskyldiga toalett, men Beatas omisskännliga, föraktliga förvåning gjorde, att hon nu kände sig som en låg ränksmidarska och beräknande kokett.

Inne i salen reste baronen sig strax hon kom in — han hade ögonskenligen väntat på henne.

Hon neg artigt och började genast mycket omständligt höra sig för hur friherrinnan mådde och därefter, lika omständligt, tacka för astrarna, som »tagit sig så utmärkt». Då han ingenting svarade, som kunde hjälpa henne på traven och bidra att hålla samtalet vid makt, blev hon generad och rodnade. Det klädde i hög grad Karin Maria att bli en smula förlägen — hennes ansikte miste då sitt stela och alltför säkra uttryck.

Majoren satt och nickade över »Post- och Inrikes tidningar». Han hade blivit störd mitt i sin middagslur och önskade Marieholmaren dit pepparn växer. I det hela var han inte mycket trakterad av dessa franska visiter. Stjerne nekade, av hänsyn till Joachim, regelbundet att stanna till kväll, ja, det var med knapp nöd man kunde förmå honom att dricka en kopp kaffe eller en toddy. Ett parti whist eller boston var det inte tal om, då Figge, efter gumman Malvinas order, icke mera tordes följa med.

— Vill baronen inte själv se, hur präktigt de stå? frågade slutligen Karin Maria resolut med ett förtvivlat försök att uttänja ämnet om astrarna så långt som möjligt.

Nils Olof fick strax fatt i sin hatt, och de vandrade tillsammans ut i solskenet.

I trädgården, som stod under Karin Marias speciella överuppsikt, kände hon sig strax på egen botten och återvann genast all sin vanliga säkerhet och världsvana. Med verkligt intresse och stor älskvärdhet visade hon den tyste men uppmärksamme Nils Olof sina planteringar och arrangemang.

Till slut kommo de in i en liten berså, som Karin Maria särskilt protegerade, och i vilken hon upphängt en eolsharpa, som hon nu ville visa baronen.

Emellertid — hon hade knappt, med pekfingeret ivrigt uppräckt mot hängbjörken, börjat med sina förklaringar, förrän han plötsligt böjde sig fram och, i det han lätt lade handen över Karin Marias, avbröt henne.

— Fröken Karin Maria, började han nästan högtidligt — det spända förhållandet mellan honom och flickorna under »frieriet» hade gjort, att de aldrig kommit att lägga bort titlarna — ni är den enda, som jag utan alltför stor olust kan tala med om ... om ... Han stannade, såg på henne och satte sig plötsligt tungt ned på gräsbänken med ett: tillåter fröken?

Karin Maria böjde artigt på huvudet; hon tog själv plats ett stycke därifrån.

— Jag har, började han åter med någon förlägenhet och utan att se på henne, hela denna månad inte hört något angående Agneta. Icke ett ord, han såg hastigt upp.

— Ja, sade Karin Maria osäkert, jag vet icke ...

— Ni vet, under vilka förhållanden vi skildes? ... För mig icke särdeles gynnsamma eller hoppfulla ... Han såg åter vädjande upp på Karin Maria. För första gången blev hon klart medveten om, att han verkligen hade mycket vackra blå ögon och mycken »känsla» i blicken.

— Herr baron, sade hon plötsligt bestämt, lika formellt som han, men med vänligt och uppriktigt allvar, ni har en gång gjort mig den äran att önska er mig till syster. Tillåter ni, att jag ett ögonblick talar med er, som om jag verkligen vore det?

— Bästa fröken Karin Maria, han tog med uppriktig tacksamhet hennes hand, det är ju det jag vågade hoppas, att ni skulle göra.

— Nåväl, Karin Maria drog lätt sin hand tillbaka, jag tror ... jag tror ... För Guds skull, missförstå mig icke! Men jag tror, att det vore rättast mot er själv och ädelmodigast emot min syster, om ni, rent av, droge er tillbaka, uppgåve era anspråk på hennes hand och löste mina föräldrar från deras löfte.

Baronen såg stadigt på Karin Maria, reste sig upp, gick ett par slag fram och tillbaka i den lilla smala bersån och satte sig ned igen.

— Agneta har varit mig mycket kär, sade han omsider med en viss ansträngning, sakta, nästan tonlöst.

— Och hon, herr baron, Karin Maria talade med lika mycken takt som värme, jag är säker på, att om hon, utan tvånget av den påtänkta förbindelsen, hade riktigt lärt känna er, sådan som ni verkligen är, skulle ingen skattat er ömhet högre än Agneta. Men, som det nu är ... Karin Maria stannade och såg vädjande upp till honom. Han

böjde blott tyst på huvudet till tecken, att hon skulle fortsätta.

— Ja, som det nu är — Agneta är mycket ung, mycket trotsig och halsstarrig — fruktar jag, att min syster aldrig kommer att hålla av er som hon bör ...

— Å, fröken, om ni bara visste, mumlade Nils Olof vemodigt. Jag fordrar ju så litet. Blott hon ville bli min, ge mig lov att älska henne ...

Karin Maria reste sig upp. Hon höll ögonen nedslagna under det stora hattbrättet.

— Men Agneta föredrar Joachim ... Och det förekommer mig, hon såg envist ned, att om en kvinna än kanske icke är i stånd att ägna sin man den allra största och varmaste känsla, så ... så är det likväl absolut nödvändigt för båggederas lycka, att hon åtminstone icke sätter någon annan före honom ...

De tego bägge ett par sekunder. Så reste Nils Olof sig upp.

— Tack, fröken Karin Maria! Han tog ännu en gång hennes hand. Ni har sagt mig sanningen, eller rättare, visat mig den på ett sätt ... som ... jag aldrig skall glömma.

— Jag hoppas, sade Karin Maria på en gång med sin ståtligaste air och sitt vackraste uttryck, att ni ... att ni icke skall uppfatta det som någon slags malis ...

— Malis? Jag! Han böjde sig ned och kysste handen, som ännu vilade i hans, och deras ögon möttes. Ni tror sig kanske icke, det drog ett halvt vemodigt, halvt humoristiskt leende över hans ansikte, vilket Karin Maria förstod och senterade, men det är verkligen första gången som jag med nöje låtit mig ledas av en kvinna.

Karin Maria svarade icke, men hon smålog fint, och hennes hjärta klappade plötsligt fortare. Hon vände sig långsamt om för att lämna bersån, då baronen ännu en gång hejdade henne:

— När nu Agneta kommer hem — jag gissar, att hennes »förvisning», han betonade ordet litet bittert, icke behöver vara längre — tillåter ni mig då, trots allt som varit, han såg menande på Karin Maria, som förstående böjde huvudet, att ännu komma hit?

— Det tror jag, att varken mamma eller Agneta kunde ha något emot, svarade Karin Maria lågt, inte fullt så säker som förut.

— Heller ingen annan? Han såg stadigt på henne.

— Nej, mumlade Karin Maria, mer och mer osäker, så vida inte baron tror, att Joachim ...

— Joachim och jag göra upp saken oss emellan! avbröt Nils Olof kort och högdraget.

De gingo långsamt bredvid varandra ut ur bersån och genom hela den långa, raka gången. Karin Maria var nedstämd och missnöjd med sig själv, hon visste icke riktigt varför.

Mitt för rabatten med astrarna stannade Nils Olof.

— Fröken Karin Maria, han såg frågande på henne, halvt bedjande, om jag en annan gång behöver ett råd, som jag icke vill be någon annan om, får jag då komma till er?

Karin Maria nickade. Hon smålog litet, men hon kunde omöjligt i ögonblicket hitta på att säga något annat än ett stelt men ärligt:

— Var så god.

Karin Maria var så besynnerlig och orolig hela eftermiddagen, sedan baron Stjerne rest, att det var ett rent underverk, att ingen gav akt på och anmärkte det. Men Beata var — efter det hon indignerat kommenterat, att Karin Maria kunde »göra till den grad affär av friaren» — så upptagen med att göra en gammal sommarhatt, som hon funnit på handkammaren, och som var minst tio år gammal, »precis som ny», att hon icke hade ögon eller öron för annat. Joachim gick på sista tiden omkring som en drömmare och tumlade om med alla möjliga planer i sin hjärna — dunkla och himmelsstormande — han varken hörde eller såg. Majorskan inventerade linneskåpen och förberedde sig på midsommarsbyken — hon hade huvudet fullt av lakan, servetter och handdukar, hela och defekta dussin, och hade icke en tanke över för något annat.

I kvällningen beslöt Karin Maria att gå bort och tala med mamsell Fiken, hon var alltid flickornas tröst, när något stod på. De hade allesammans en förnimmelse av, att ingen i världen egentligen kände dem bättre än mamsell Fiken, som — långt innan mamma fann det »nödvändigt» — för sina egna fattiga styvvar köpt deras första dockor på Röinge marknad, vakat över dem i mässlingen, tåligt hört dem i Lafontaines fabler och katekesen, skarvat deras kjolar, fiffat upp deras hattar och dikterat deras första brydsamma gratulationsbrev till släktingar, vilka alltid oundvikligen slutade med: »Med estime och affection framhärda», berättat dem förbjudna spökhistorier och trakterat dem med likaledes förbjuden sirapsmat. De gnatade ofta på mamsell Fiken och gjorde narr av henne sinsemellan, men när något tog emot eller var i olag, var det likväl alltid till »den låga hyddan», de togo sin tillflykt. Ty visserligen var mamsell Fiken ett »pjåk», som mamma kategoriskt brukade beteckna henne, men hennes fattigdom, hennes beroende av många skilda människors nyckfulla välvilja, hennes prekära ställning på gränsen mellan »bättre» och »sämre» folk, själva hennes hårdnackade kamp för »den låga hyddans» existens — allt hade hos henne utvecklat en egendomligt skarpsinnig människokänedom, en viss slughet och snarfyndighet, som till och med hennes nåd majorskan, med all sin stora självklohet och erkända praktiskhet, ofta inte höll sig för god att anlita. Flickorna gjorde det — som sagt — alltid, icke minst Karin Maria, som annars var så »stor på sig».

Karin Maria behövde icke gå långt. Från trädgården såg hon strax mamsell Fiken, vilken, med sin stärkta kråka djupt ned över ögonen, spatserade nere i ängen och — i det hon böjde sig för vart steg — plockade blommor och gräs. Karin Maria visste, att hon i juni brukade samla förgätmigej, hjärtgräs och andra växter, som hon sedan med stor konst pressade och klistrade upp omkring silhuetter och födelsedagsverser. Dessa sentimentala kompositioner, infattade i guldpapersramar, skattades under namn av »minnesblad» högt av de finare bondflickorna, och inbragte mamsell Fiken mången välbehövlig tolvs killing eller plåtsedel.

Karin Maria hälsade på henne och gav sig också till att plocka förgätmigej, i det hon diplomatiskt inledde samtalet med ett vardagligt kallprat angående vädret, höet, den förestående halvårsbyken o. s. v., o. s. v. Då de samlat tillräckligt många blommor, satte de sig bredvid varandra på den förfallna träbron över bäcken med fötterna dinglande ut över vattnet.

Borta på vägen ett stycke ifrån dem hörde de Joachim och ett par av drängarna komma med hästarna, som skulle ned till vattningsstället, innan de fördes i stall för natten. Ridande barbacka med en à två löshästar vardera veko de av in på en sandig, nedtrampad sidoväg och redo långt ut mellan stenarna i det grunda åvattnet. Joachim såg de bägge fruntimren och hälsade småleende, medan han muntert fortfor att prata med drängarna, som plötsligt på hans uppmaning började stämma upp en sång. Mitt emot gick solen, som en stor röd skiva, ned bakom Marieholms skogar.

— Det är eget vad »lajtnangten» tycks trivas här uppe bland göingarna, sade mamsell Fiken med sin lågmälda, en smula släpande stämma och högst egendomliga uttal, i det hon med huvudet på sned ordnade en krans av smultronblad omkring den färdiga buketten.

— Å, det är ju helt naturligt, han är ju själv göing och kommer väl att ha sitt hem här alltid.

— Men när man har varit i Stockholm och varit på hovet som löjtnanten ...

— Det skall visst inte vara mycket kusin Joachim har sett vid hovet! skrattade den rättframman Karin Maria. I alla fall tror jag inte, att han saknar det.

— Nej, det kommer väl an på, var man har sitt hjärta, suckade mamsell Fiken menande.

Karin Maria välsignade mamsell Fiken för det hon strax så behändigt kom in på just det ämnet, hon ville tala om. Hon sade plötsligt allvarligt, men utan att taga sina ögon från hjärtgräset, som hon höll på att sortera:

— Söta mamsell Fiken — jag har just fått veta något — något om Agneta — som gör, att jag är i så stort beråd ... Hon stannade obeslutsam.

— Men, lilla Karin Maria, mamsell Fiken nästan darrade av intresse och nyfikenhet. Vad i all världen! ... Låt mig då äntligen få veta det ...

— Jo, Karin Maria betänkte sig icke längre. Baron Stjerne har ju varit här i eftermiddag ...

— Ja, jag såg ... Jag såg, att herrskapet spatserade nere i trädgården ...

— Det var just då, sade Karin Maria rodnande. Hon kunde egentligen inte begripa, varför i all världen hon satt där och rodnade, ty Gud skulle veta, att hon då sannerligen icke hade någon som helst anledning till det! Han lät mig förstå — jag fattade det åtminstone på det sättet — som om ... som om ... han efter moget övervägande äntligen uppgav sina anspråk på Agneta. Men jag vet inte, jag kan inte avgöra, om jag har någon rätt att låta Agneta själv eller någon av de andra veta det. Han har ju inte givit mig något uppdrag ...

Hon såg frågande, osäkert på mamsell Fiken och fortsatte ännu mera tvekande:

— Jag är naturligtvis inte rädd för att säga det till mamma, det kan mamsell Fiken nog förstå ... Hon kunde kanske uppfatta det som en förolämpning — mot vår familj, menar jag — att det är han, som bryter. Och då jag vet, att baron Stjerne sätter mycket värde på både pappa och mamma, så ... Karin Maria teg förvirrad. Jag vet verkligen inte, hur jag skall göra, slutade hon rådvill.

— Jag tror inte, att Karin Maria skall säga det till mamma strax, sade mamsell Fiken försiktigt. Det enda sättet, på vilket det kommer riktigt naturligt är genom löjtnanten ... Han skulle tala med baron Stjerne.

— Men då är jag rädd, att baron Stjerne, som av ren generositet, av bara godhet, så att säga, ger Agneta fri, skulle uppfatta det som ett slags övermod från Joachims sida, ett försök till tvång, om han ...

— Inte om löjtnanten bär sig klokt åt! Och när han får höra detta, blir han ju så glad, att vi nog kunna få honom till att böja den styva nacken en smula.

Karin Maria såg tillitsfullt, nästan beundrande upp på mamsell Fiken. — Då skulle jag alltså först tala med kusin Joachim?

— Om jag törs råda Karin Maria, mamsell Fiken blev mer och mer ödmjuk, ju säkrare hon kände fast mark under fötterna, skulle Karin Maria göra det strax, innan hennes nåd får nys om saken. Vi kunna ju kalla på honom ...

— Å ja, det vore visst bäst, utbrast Karin Maria lättad. Så kunde mamsell Fiken också vara med om det ...

Mamsell Fiken tog strax av sig sitt stora förkläde och gav sig till att på det ivrigaste vifta till den unge Skytte.

— Vill ni mig något? ropade han över ängen ifrån hästryggen.

— Ja! skrek Karin Maria gällt, med stor bestämdhet. Kan inte Truls taga dina hästar?

Joachim skakade på huvudet. Han vinkade beslutsamt till lille-Hans, som bar bent, med fingrarna i munnen, hela vägen hade traskat efter de tillbedda krakarna, och gjorde honom själagläd först genom att anförtro honom en häst och därefter genom att kasta till honom en sexstyver för besväret. Därpå sprang han hastigt tvärs över ängen, och med ett litet likgiltigt: — Vad i Herrans namn står på, kusin? kastade han sig raklång på magen i det höga gräset nedanför bron. Karin Maria och mamsell Fiken drogo strax blygsamt fötterna upp under sig.

— Å, mina damer, genera er inte! ropade Joachim skrattande. Parole d'honneur, om jag ser annat än sulorna!

— Kusin Joachim! sade Karin Maria strängt och ordnade kjolen rigoröst omkring sig. Om du visste, vad det är för allvarliga saker, vi ha att tala med dig om ...

Joachim reste sig hastigt upp på armbågen. — Har du hört något från Agneta? frågade han oroligt.

Karin Maria gjorde en avvärjande rörelse och berättade honom det huvudsakliga av sitt samtal med Stjerne, ungefär på samma sätt, som hon förut berättat det för mamsell Fiken.

Den unge Skytte hade rest sig upp. Han stod nedanför bron, lätt stödd mot den yttersta brostolpen och betraktade ivrigt, uppmärksamt sin kusin.

— Men ... men jag förstår inte! ... Han, som brukar vara tjurhuvud som bara fan ... Något måste ha influerat på honom ...

Joachim stod och tänkte på sitt nattliga besök i Kristianstad för en veckas tid sedan. Han hade under dessa dagar ofta förebrått sig att genom sin obetänksamhet ha satt sin älskades rykte i fara och fruktade nu strax, att någon möjligen sett honom och Agneta tillsammans och utlagt det på ett sätt, som ... Han blev både kall och varm vid tanken på, att Nils Olof kanske från ett eller annat håll fått nys om saken.

— Influerat på honom! upprepade Karin Maria och rodnade häftigt. Ja ... det är möjligt, att gamla friherrinnan, hon har alltid ända från början varit emot partiet, som du vet ...

— Så kunde hon sannerligen ha begagnat sitt inflytande litet förr, tycker jag, mumlade Joachim.

— Men, Joachim, är det verkligen möjligt, att du rakt inte förstår att värdera en sådan nobless, som Stjerne nu visar? utropade Karin Maria förargad.

— Jag måste väl först veta, vad som ligger under, svarade Joachim, ovanligt misstänksam — ännu med tanken på sitt möte med Agneta spökande i huvudet, och på sitt sista stormiga samtal med »friaren». Det tycks mig så onaturligt, att någon så där, mir nichts, dir nichts, kan avstå från Agneta. Det stämmer rakt inte med vad han annars har låtit mig förstå.

Joachim var icke nog psykolog för att kunna inse, att hos en person med ett sådant temperament som Stjernes — lymfatiskt och melankoliskt — ger ofta den första upptrubning, det första kraftfulla motståndet vika för en slö och trist modlöshet, en tungsint olust att vidare göra någon ansträngning, vilken man dock icke längre hoppas skola krönas med något som helst resultat. Joachim eggades av motstånd,

Stjerne slappades — det var hela hemligheten, som den unge Skytte nu stod och grubblade över utan att kunna fatta.

Mamsell Fiken med sin vidsträckta, om än något dunkla och osammanhängande människokänedom förstod det — hon visste blott icke, hur hon skulle uttrycka det. Hon såg tvekande på Joachim, och sade på sitt lågmälda, välvilliga sätt:

— Jag tycker likväl löjtnanten skulle tala med herr baronen ännu en gång. Det kan ju hända, att herrarna då komma bättre överens. Och när han själv har sagt till Karin Maria, att han vore hågad att träda tillbaka ...

— Det skall vara med courtoisie man träder tillbaka för mig, om jag skall kunna taga emot det med honnör! utbrast Joachim med sin ömtåliga hederskänsla häftigt.

— Käre kusin, Karin Maria samlade försiktigt ihop sina kjolar och reste sig upp. Du kan väl inte begära, att Nils Olof Stjerne skall presentera dig Agneta på en silverbricka och be dig vara så god och taga henne ... Du får vara nöjd, när han löser pappa från hans löfte och bara går ur vägen för dig ...

Joachim skrattade — plötsligt i gott humör igen, medan han galant i sina armar tog emot kusinen och mamsell Fiken, då de från bron hoppade ned på ängen för att gå genvägen hem genom trädgården. Han sade godmodigt:

— Du har rätt, kusin Karin Maria. Jag stod bara och tänkte på något, som ... Han avbröt sig hastigt. Gud give du finge rätt!

— Det får jag alltid, svarade Karin Maria tvärsäkert.

Den, som icke blev synnerligen uppbyggd, då hon hörde talas om baronens »ridderliga tillbakaträdande» var hennes nåd majorskan. Hon blev rent av dödligt förnärnad. Icke endast hade hela trakten nu i ett halvt år på det ivrigaste diskuterat partiet, som lagmanskan med sina fem döttrar höll på att förarga sig grön över, men hon hade också skrivit om det till svägerskan i Stockholm. Och till på köpet hade hon varit tvungen att inviga Fagerhjelm i hela historien, då hon hux flux skickade Agneta till dem. Där satt hon nu med skammen och »*tous les frais*», som hon häftigt indignerad sade till Karin Maria. Skulle det sluta på det viset, kunde verkligen de hellre för länge sedan brutit för Agnetas räkning — det hade åtminstone sett litet bättre ut, än att hon, stackars barn, skulle bli ratad på det sättet! För den skull hade de ju inte behövt att kasta henne i armarna på den där odågan Joachim. I hela Göinge härad fanns ingen flicka så vacker som Agneta — hon skulle kunnat få vem hon pekade på, innan den där dumma historien kom på! Majorskan satt uppe på loftet under takfönstret, rak som en pinne, och skrev egenhändigt — under dessa och åtskilliga andra parenteser — den stora tvättnotan, under det Beata och Karin Maria, märkvärdigt ödmjuka och betryckta, men hemligt förnöjda bägge två, stodo böjda över kläderna och efter moderns kommando sorterade dem i högar. Att räkna till stortvätt anförtroddes i det Skytteska huset inte åt lejda händer.

Joachim hade dagen förut kommit tillbaka från sin andra visit på Marieholm, där han nu »gjort upp saken» med Nils Olof. Vad som egentligen föregått dem emellan fick ingen så noga reda på — det behövdes icke heller, då resultatet i alla fall förelåg alldeles klart. Det första han stigit av hästen, gick Joachim nämligen rakt in till sin farbror och faster och berättade kort och gott, att han nu hade baron Stjerne ord på att denne efter sin moders råd, och då han insett, att han ingen utsikt hade att någonsin vinna sin tilltänkta bruds hjärta, frivilligt löste Agnetas föräldrar från deras ord och trädde tillbaka från sitt frieri.

Majorskan satt alldeles som förlamad. I synnerhet irriterade detta henne: »Efter sin moders råd»... Hon hade vid Gud i himmelen aldrig tänkt sig, att gumman Malvina kunde vara en sådan gammal lömsk intrigant!

Men ute i den stora förstugan tog Joachim Karin Maria om livet och såg henne länge skälmaktigt in i ögonen. Han frågade, om hon ville, att han skulle upprepa, vad gamla friherrinnan sagt — att yppa det till h e n n e kunde han nog försvara! Karin Maria blev röd som blod och nekade värdigt indignerad att höra på hans »bêtiser». Varpå han gapskrattande viskade henne något i örat och kysste henne häftigt på kinden, innan han rusade uppför loftstrappan till Beata, hos vilken han alltid med säkerhet påräknade att finna en bottenlös fond av sympati.

Karin Maria stod länge och gned sig tankfullt på kinden med förklädessnibben, tills den blev ännu rödare, än den förut varit, och till slut en liten sällsynt grop började visa sig nere vid mungipan. Hon blev enig med sig själv om, att hon nog vid första tillfälle skulle locka ur Nils Olof vad som blivit sagt mellan honom och kusinen. Vad gamla friherrinnan tänkte eller sade, kunde däremot naturligtvis rakt inte intressera henne!

I själva verket hade Joachim alls icke behövt göra någon hemlighet av sitt samtal med Stjerne. Det hela hade gått mycket formellt till, och då den unge Skytte ända från början uppträtt ovanligt sansat och sobert, hade Nils Olof, som under den sista tiden icke hört annat än moderns cyniska profetior om »en brud, som för älskaren med i boet» — efter det han med ett par avmäta men långt ifrån känslolösa ord yttrat, att då han nu mindre än någonsin såge någon utsikt att vinna Agneta Skyttes hjärta, ville han åtminstone icke vara orsaken till, att hon för hans skull hölles avlägsnad från hemmet och familjekretsen. Han hade hela tiden funnit för gott att behandla Joachim som ett slags befullmäktigad *envoyé* från Munkeboda och icke med ett ord berört deras rivalskap. Joachim hade strax förstått detta och heller icke å sin sida vidrört denna ömtåliga punkt. Det angick ju egentligen heller icke Nils Olof Stjerne, hur Agnetas öde hädanefter formade sig, då han nu upphörde att spela en roll i hennes historia.

Därefter hade gubben Figge, som taktfullt, efter högre order, låtsade om ingenting, kommit in, och de hade alla tre druckit en toddy i bästa kamratskap. Stjerne var en smula tystare än vanligt och drack inte så litet mera än de andra. Därefter hade friherrinnan bjudit på en tidig kopp te, och Joachim hade från hennes läppar fått den första egentliga förklaringen på »omslaget», vilken i hög grad roade honom.

— Ja, ja, min käre Corydon, den gamla damen klappade honom vänligt men hårdhänt på kinden med sina små beniga fingrar. När vi nu snart få vår Amaryllis i brudsäng, tänka vi då någon gång på gamla Malvina Stjerne, som inte har så liten förtjänst därvid?

— Min nådiga friherrinna kan vara säker på, att det finns ingen, jag oftare skall tänka på, svarade Joachim med handen på hjärtat, uppriktigt tacksam för hennes värdefulla diplomatiska inblandning, om den än egentligen icke skett för hans skull.

— Munväder! svarade friherrinnan skeptiskt och skakade på huvudet. Jag skulle känna världen illa, om jag trodde, att en gosse som han mindes en gammal käring längre än han ser henne. Nej, tänk han bara på sin Amaryllis — entre nous, så är hon värd det! — och sörj för att han har ett par duktiga tvillingar innan nästa midsommar.

Joachim var icke synnerligen trakterad av hennes skämt, men han skrattade godmodigt och lovade, att hon nog skulle få stå fadder.

— Jag tar honom på ordet, mon cher! ropade friherrinnan och hötte åt honom med pekfingeret. Gud nåde honom, om han narrar mig! Bara nu inte tösen har bleksot, hon ser mig ut till varjehand ... Ja, nu har jag rätt ut det värsta av härvan för honom — nu får han göra resten själv. Nils Olof blir jag väl nödd till att taga under armarna ännu en stund.

Därpå hade hon låtit Joachim kyssa sig på handen, bett honom hälsa Karin Maria och i sista ögonblick undersökt sadelgjorden på hans häst, vilken hon strax sett, att stalldrängen spänt alltför vårdslöst på. Friherrinnan hade ett öga på vart finger och fick nu också den triumfen att göra narr åt ungdomen, som »amourn gjort blind».

Joachim var ofantligt nöjd med sin färd, när han äntligen klockan nio på kvällen red in på Munkeboda.

Nu på sommaren, då dagsljuset varade så länge, kunde faster Charlotte omöjligt kontrollera, hur länge de unga voro uppe. Det visade sig nämligen fullkomligt hopplöst att få Joachim och flickorna att gå till sängs på det reglementsensliga klocks laget då solen ännu stod på himlen och inte ens fåglarna ännu gått till vila. Med gitarren i ett band om halsen satt Joachim på den breda gamla stentrappan ut till gården, medan Karin Maria och Beata — oftast mamsell Fiken också — stilla sutto bredvid varandra ett par trappsteg ovanför honom.

Och på sitt okonstlat känslofulla och dramatiskt-patetiska sätt sjöng den unge Skytte till gitarren professor Geijers manliga sånger och emellanåt, utan något som helst ackompanjemang, alla de gamla skånska, ursprungligen danska, folkvisor, vilka han kunnat i sin första barndom och efter hand lärde på nytt av folket omkring Munkeboda. Drängarna och pigorna på gården sutto i en mörk klunga under den stora hängbjörken vid husknuten och hörde lika andäktigt på som flickorna — också, när han sjöng de små franska »chanson'er» från förra seklet, som Joachim en gång lärt av sin glada moder, och som gubben Niklas — vilken stilla rökte sin aftonpipa i det öppna fönstret — regelbundet begärde *da capo*. Till och med den stränga faster Charlotte kom en och annan gång ut på trappan och stod där överst uppe i dörröppningen med sin höga stärkta mössa och den trånga, malättna pelissen över de kantiga axlarna.

— Kom nu in, flickor, sade hon när visan var slut. Ni borde för länge sedan ha varit i säng!

Men ingen låtsade höra. Upproret låg i luften — det kunde icke längre dämpas. Faster Charlotte måste dagligen medgiva för sig själv, att med Joachim hade en ny tid och en ny anda dragit in på Munkeboda.

Ty »den unge Skytten», arvingen — hade efter hand blivit den, omkring vilken allting rörde sig på gården. Icke blott hade han för Agneta och hennes systrar blivit den viktigaste personen i hemmet, utan också gubben Niklas, som i nära trettio år varit majorskans förste och lydigaste undersåte, gick med var dag mer och mer över till fienden. Det var icke blott den unge mannens muntra bekymmerslöshet och eldiga, djärva manlighet, som tilltalade den gamles sinne, men han återfann med hemlig, vemodig glädje i själva hans svärmiska och lättrorliga temperament en så tydlig släktlikhet med sitt eget, att den mer än försonade honom med brorsonens obetänksamhet och uppstudsighet. Och för Joachims något dunkla och oklara framtidsplaner, hans ärliga och lidelsefulla anslutning till den stora revolutionens odödliga, nu småningom återupplivade principer kände farbrodern en naturlig och varm sympati, som varken hennes nåds förståndiga regemente på det ödsliga Munkeboda eller den heliga alliansens tvungna fred över Europa någonsin had kunnat kuva. Ty Niklas Skytte hade, då han år 89 ännu var en ung kornett i kung Gustavs här, varit — som han själv sade — »en stor jakobin», och den stolta friheten, det kraftiga personliga initiativet, hade ingen uppriktigare tillbedjare än han. Med ett slags naiv beundran såg han upp till den unge mannen — alltid snarfyndig, alltid oegennyttig, alltid med tusen dristiga projekter i huvudet, vilka han sedan med all övertygelsens värme, en gränslös envishet och en outtömlig våltalighet visste att försvara. Faster Charlotte skakade på huvudet och höll igen, så gott hon kunde, men hennes klokhet kunde icke hindra, att godsets skötsel efter hand mer och mer gick över i Joachims händer. Majoren började känna sig gammal och trött — litet slö också; när hans hustru förebrädde honom, att regeringstommarna gled honom ur händerna, ursäktade han det med, att det ju för alla parter var bäst, att Joachim under hans ledning, medan han ännu levde, satte sig in i förhållandena — han skulle ju ändå en gång övertaga det hela! Och folket — detta bråkiga, oberäkneliga, envisa och sluga gränsfolk, som är så svårt att handskas med, och som instinktivt blott respekterar den självmedvetna kraften — hade ju redan tio gånger mera respekt för den unge löjtnanten, vars order, till och med om de voro en smula förhastade och icke alltid de mest välbetänkta, dock alltid voro klara och precisa, och vilken både förstod att ge en örfil vid rätt tillfälle och en plåtsedel till den, som gjorde honom till lags, än för den gamle majoren, som blev arg, gnatade, förlät och tog sig en pris på förargelsen.

Joachim hade redan lagt in om avsked från regementet. Kunde hans faster icke, innan året var slut, bevekas angående hans och Agnetas giftermål, var det hans fasta beslut att, trots alla den älskades invändningar, för en tid gå i utländsk krigstjänst. Att gå här hemma på Munkeboda dag ut och dag in och se på varandra, insåg han skulle i längden överstiga deras krafter. Bättre då att skiljas under några år och se

tiden an. De till ytterlighet spända förhållandena i Polen, där man vart ögonblick väntade på att upproret skulle bryta ut, sysselsatte nu alla unga sinnen, och många svenska hjärtan klappade av lust att ila det betryckta folket till hjälp. Ty i Sverige glömde man icke, att Polen en gång varit broderlandet och därefter det rike, vilket de stora Karlarna offrat sina flesta tankar och mest blod; att kämpa för dess frihet emot den moskovitiska arvfienden stod för Joachim Skytte, som för så många andra av hans jämnåriga, såsom ett högst eftersträvansvärt och ädelt dåd. Ofta under dessa långa sommarkvällar talade han med Beata och Karin Maria därom.

147

Man var nu ett gott stycke in i juli, men ännu nämndes icke ett ord om Agnetas återkomst. Karin Maria, som på sista tiden blivit otroligt djärv — mamma tyckte »egenmäktig» — häntydde väl på det ett par gånger, och majoren lät undfalla sig ett par försiktiga vinkar om att, »då det ändå inte blev av med Marieholmaren, tjänade det ju inte till någonting att tvinga flickebarnet» — men hennes nåd var obeveklig. Hon tänkte förnämligast på, och det gjorde hon ingen hemlighet av, hur »illa det nu skulle se ut», om Agneta, efter det att baron Stjerne »ratat» henne — vid detta ord brukade majorskan stolt knipa ihop läpparna och se den hon talade med rakt in i ögonen — om Agneta nu hux flux giftes bort med Joachim. Man hade pratat nog om Agneta i trakten — nu borde folk få tid att glömma henne.

— Men mamma, kunde då Beata säga, alldeles gråtfärdig, om kusin Joachim då går ut i krig?

— Så får han gå, svarade majorskan trankilt. Det kunde bara göra honom gott. I min ungdom hörde det till, att en karl hade varit med åtminstone om ett fälttåg, innan han slog sig till ro.

— Men mamma, invände Beata blygt, han kunde göra mycket mera nytta här hemma på Munkeboda.

— Menar du det? ... Han gjorde klokare, om han läte stenarna ligga på åkern i fred, svarade majorskan kort, och mössbanden skälvde under hakan, då hon tänkte på alla de reformer Joachim föreslagit och delvis redan utverkat farbroderns samtycke till. Där de ligga, kosta de varken krut eller pengar och plats ha vi gudskelov nog av i Göinge härad!

Den enda, som inte gjorde någon direkt ansträngning att beveka faster Charlotte och i det hela på sista tiden tycktes vara komplett likgiltig för om Agneta kom hem eller stannade i Kristianstad, var kusin Joachim själv. Han talade nästan heller icke mera om henne, och hans lynne var det bästa man kunde önska sig — något ojämnt, men i regeln briljant — för gott, tyckte flickorna, stötta på systemens vägnar, och Beata hade aldrig anledning att mera klaga över några »Roquairoller».

148

Karin Maria hade emellertid sina misstankar: hon hade givit akt på, att kusin Joachim på sista tiden hade onaturligt mycket maskopi med mamsell Fiken, och då hon ihågkom hans ord vid ett föregående tillfälle, slöt hon därav med rätt stor bestämdhet, att han äntligen på ett eller annat sätt vetat sätta sig i förbindelse med den älskade. Men hon meddelade ingen sina misstankar och sökte aldrig få veta något — vad skulle det tjänat till? Det hade ju blott varit att besvära sitt samvete med en ny börda, och Karin Marias samvete var redan icke så fritt, som det brukade vara.

Men med stackars mamsell Fikens samvete var det ännu sämre beställt, ty, som Karin Maria gissade, så förhöll det sig verkligen. Med en djup övertygelse om att i krig och kärlek äro alla medel tillåtna, hade Joachim skickligt förlett den beskedliga mamsell Fiken att vara mellanhand i en högst livlig brevväxling mellan honom och Agneta. Hon hade naturligtvis gjort litet svårigheter och talat både om hennes nåd och om fjärde budet, men då hon dels var mycket romantisk och hade det ömmaste hjärta i världen och dels, i sin halvt omedvetna världsklokhets, räknade ut, att det kanske en gång i framtiden inte kunde vara så dumt att ha gjort den blivande ägaren av Munkeboda en tjänst, gav hon under många tårar efter för »lajtngangens» bedårande men något sofistiska vältalighet. Hon tog emot breven till Joachim under sin adress och fann med en outröttlig, aldrig svikande påhittighet oupphörligt nya utvägar att utan ringaste uppseende framskaffa hans epistlar till Agneta. Avtalet om denna brevväxling hade skett vid ett nytt nattligt besök i krigsrådets trädgård. Dessa hemliga ritter genom natt och mörker för att en halvtimme stå under den älskades fönster, hålla henne i sina armar, höra hennes röst och se in i hennes ömma, bruna ögon tilltalade i allra högsta grad den unge Skyttes sinne för det äventyrliga och romantiska. Emellertid — då han sista gången på ett hår när hållit på att upptäckas av den yrakna och nyfikna fröken Susen, var han för framtiden hänsynsfull nog att avstå från detta vågsamma och i mer än ett avseende alltför farliga nöje. Med själ och sinnen, med allt som fanns hos honom av trots och fantasi älskade han sedan månader tillbaka Agneta — denna trägna och ömma brevväxling, i vilken hon naivt och hänsynslöst gav honom det innersta av sitt väsen, band honom ännu fastare vid henne. Han kunde timtals ligga ute vid en åkerren eller i den lummiga kalvhagen och läsa om och om igen dessa söta brev — omedvetet trånande, förtrollande, dristiga och lidelsefulla som Agneta själv och därtill så oskyldigt snusförnuftiga och flickaktigt modesta, beständigt i stilen bärande vittne om mamsell Fikens pertentliga: »Med estime och affektion framhärda ...»

149

Agneta förebrådde sig naturligtvis varenda dag sitt högförräderi mot mamma och sin dubbelhet mot moster Fagerhjelm och Susen. Men när hon hela eftermiddagen suttit och broderat i krigsrådets syrenlusthus och genom grenarna kikade ut på gatan efter Susens gradpasserare, medan moster Netten med outröttlig känslsamhet läste högt M:me Cottins »Mathilde» och förlorade sig i reflexioner över medeltidens

150

»vackra sentiments» — kunde hon om aftonen, om det så gällt hennes liv, inte låta bli att titta inom hos Bak-Ulla och höra efter, om det inte vore »något bud hemifrån»... Breven till välborna och dygdädla fröken Agneta Skytte lades nämligen inuti ett papper, som adresserades till mamsell Fikens kusin, Ulla, vilken höll ett anspråkslöst konditori i huset näst intill krigsrådets. På det viset undgick Agnetas i hög grad utvidgade korrespondens all uppmärksamhet.

Men varken Susen eller moster Netten kunde begripa, varför Agneta ibland på de allra mest rörande ställena i »*Mathilde*» plötsligt kunde låta arbetet sjunka och sitta och se ut framför sig med stora frånvarande ögon, som hon sedan plötsligt slöt med ett leende — ett leende så ömt och ljust och överlyckligt, att den gamla M:me Cottin visst aldrig i sitt liv framkallat ett liknande.

— Agneta! ropade Susen och kittlade henne med sin virknål i nacken. Vad är det nu igen! ...

Men moster Netten Ekebeck såg ett ögonblick upp över de runda glasögonen och vände bladet med sin sticka.

— C'est la chaleur, sade hon förstrött, ännu med franskan från »*Mathilde*» i öronen. Och därpå — i det hon närmare såg på Agneta, som plötsligt rodnade och åter började brodera för brinnande livet — välvilligt och skalkaktigt förstående:

— La chaleur de la jeunesse! ...

På morgonen den 20 juli stodo Beata och Karin Maria och plockade sockerärter i köksträdgården. De stodo på var sin sida av den smala sängen, där de gängliga, gulgröna ärtrevorna klängde sig högt uppåt riset och vävde sig så tätt in i varandra, att Beata, när hon skulle tala med Karin Maria, inte kunde se annat än hennes vita kråka. Vad Karin Maria angick, så var samtalen av en sådan natur, att hon för sin del inte alls hade någon lust att se på systemen.

Beata stod nämligen och »undrade» — som hon nu gjort i en månads tid — över vad Nils Olof Stjerne då ville så ofta på Munkeboda. Senast i går kväll hade han varit där igen, och då de efter kvällsmaten allesammans hade följt honom ett stycke på väg, gick han själv med hästens tygel om armen och Karin Maria bredvid sig långt bakom alla de andra. Vad i all världen hade de då talat om? Här stack Beata sin näsa så långt in mellan ärtriset som den kunde komma, men liksom förut såg hon bara den nedböjda kråkan och Karin Marias händer i halvvantarna, vilka stilla avplockade de tunna, gröna skidorna.

— Man skulle nästan tro, han vore kär i dig! utbrast slutligen Beata efter en kort paus, indignerad.

Denna gång svarade Karin Maria. Hon sade spakt men ändå med värdighet:

— Vore det så underligt? Jag är ju den enda, som alltid har varit hygglig emot honom.

— Alltid? kunde Beata trots sin häpnad över detta otvetydiga medgivande inte låta bli att ironiskt fråga.

— Ja, menade Karin Maria oförskräckt — hon insåg att nu var tiden inne att bekänna färg. I g r u n d o c h b o t t e n har jag alltid haft både estime och sympati för Stjerne.

— Du gode Gud, Karin Maria, Beata nästan sjönk ned mellan ärterna, så oerhört föreföll henne detta förräderi. Du menar väl aldrig, att du också är kär i h o n o m?

Karin Maria hade nu tagit det första svåra steget och kände sig mer och mer som herre över situationen.

— Kär, sade hon och drog litet på ordet, det ... det har jag nu så litet anlag för att bli ... Beata kunde lyckligtvis inte se, hur hon rodnade under kråkan. Men jag måste ärligt tillstå, att jag under denna tid, då vi träffats så ofta, börjat att ... att ... tycka mycket bra om Nils Olof.

Karin Maria kunde alltid säga en sak så, att den lät plausibel — Joachim påstod, att hon hade en förmåga, som var alldeles ovärderlig, att tysta munnen på folk, bara hon öppnade sin. Det lyckades också denna gång. Beata kom sig på flera sekunder icke för att säga något.

— Han har kanske redan friat till dig? frågade hon äntligen med ett spakt försök att ännu vara sarkastisk. Hon började nämligen redan känna den respekt för saken, som envar förständig människa instinktivt alltid har för en *fait accompli*.

— Ja, svarade Karin Maria alldeles lugnt och med en viss stolthet. Han lät undfalla sig några ord i går, som ... som ... jag tror mig ha rättighet att uppfatta på det viset.

Här kände Beata ovillkorligt nästan beundran för sin äldre syster. En prinsessa av kungligt blod hade icke kunnat omtala en regerande furstes frieri med större på en gång blygsamhet och aplomb.

— Vad svarade du? frågade Beata mer och mer imponerad, nu utan ringaste spår av sarkasm i rösten.

— Jag bad honom vända sig till pappa och mamma — naturligtvis.

— Men då vill du ju ha honom? ... utbrast Beata med en sista rest av klenroghet.

— Jag är väl inte tvungen att ha precis samma smak som syster Agneta? sade Karin Maria litet högdraget och en smula vasst. Tror du till exempel, att jag vill ha kusin Joachim?

Beata kunde inte få fram flera invändningar. Hon medgav för sig själv, att Karin Maria övergick hennes förstånd.

Det var ett ögonblick alldeles tyst emellan de båda flickorna. Bina surrade sömnigt i solskenet över sångarna, och från klöverängen intill köksträdgården hörde de det svagt vinande ljudet av Truls' lie, då han slog grönfoder till vagnshästarna. Karin Maria, som nu hade hela sin korg full, gick runt omkring ärtsängen och satte sig tyst mitt på den smala gången vid sidan av sin syster.

— Kära Beata, sade hon som den naturligaste sak i världen, nu kunna vi få Agneta hem till mammans födelsedag.

Beata såg upp — mötte systemens ögon, och plötsligt slog hon, alldeles försonad med »friaren» och hela tillställningen, bågge armarna om hennes hals.

Karin Maria sade ingenting, men hon besvarade omfamningen med mera känsla, än hon brukade ägna åt Beatas »anfall».

Den 11 augusti, Susannadagen, var hennes nåds, fru Charlotte Susanna Skyttes, födelsedag och tillika namnsdag, därför firades denna dag av hela familjen såsom den — näst julaften — största högtidsdagen på hela året. Härskarinnan på Munkeboda var ju annars, som Gud och var man visste, ingen vän av »hams», men denna dag fann hon — trogen 1700-talets traditioner — det passande att låta sig »surprenera». Därför tvang hon sig till att ligga ett par timmar längre i sängen än vanligt och hade alltid, när hon visade sig, ett välvilligt leende för flickornas och

mamsell Fikens »syrpriser». Dessa inleddes gärna med en utklädning och deklamation om morgonen vid kaffet, som, när vädret tillät, serverades i trädgården — den obligatoriska vardagsöloten kom naturligtvis inte i fråga på denna högtidsdag. Därefter kom var och en fram med sina presenter och lyckönskningar, vilka alla blevo nådigt mottagna och berömda, och efter middagen kommo grannarna på minst tre mils omkrets till gratulationskaffe och supé. »Syrprisen» förringades aldrig i minsta mån av, att majorskan åtminstone en vecka innan Susannadagen själv vänt upp och ned på hela huset med skurning, storbak, polering av silver och koppar samt äntligen de allra sista dagarna med slakt av lamm och höns, bakning av alnshöga spettekakor, tillredandet av efterrätter och bålar. Trots dessa storartade förberedelser, vilka naturligtvis voro en offentlig hemlighet (mamsell Fiken utfrågades fjorton dar i förväg, om man skulle ha gäddan med pepparrot eller ugnstekt, och om det skulle bli persiljekyckling eller vildänder till kvällen), var det ingen, som någonsin ens drog på munnen, då hennes nåd klockan nio precis avbröt dansen och bad herrskapet hålla till godo med en enkel smörgås och vad man annars »tillfälligtvis hade i huset».

Denna 11:e augusti hade emellertid icke hägrat på långt när så festlig för flickorna som de föregående. Beata, som annars var den ivrigaste, när det gällde att fira familjehögtider, hade inte ens kunnat förmå sig till att rådslå med mamsell Fiken om så mycket som en liten tarvlig utklädning. Efter samtalet med Karin Maria bland sockerärterna tycktes emellertid allting oförmodat klarna upp, och under middagen satt hon redan och arrangerade i sitt huvud festens sluttablå med de älskande paren, omslingrade av blomstergirlander i mitten, såsom hon sett på en gammal teckning av en fest på Drottningholm, där Hedvig Elisabeth Charlotta varit hjältinnan. Hon vaknade upp nästan som ur en dröm, då Bengta kom in och andfådd anmälde, att hon utifrån kökstrappan hade sett baron Stjernes schäs med vallacken uppe på backen.

Beata blev röd som blod och fick strax en förfärlig hjärtklappning. Medan de alla i hast reste sig från filbunken, såg hon med nästan brottsligt skuldmedvetande över bordet på Karin Maria, som höll sig tappert men också rodnade.

— I dag igen! utbrast gubben Niklas förargad, i det han kastade servetten. Snart slår han sannerligen upp sina bopålar på Munkeboda! Han kom ta mig fan inte hälften så ofta den gången han gick på friarefötter!

— Pappa, sade Karin Maria mycket nervöst — Joachim och Beata togo icke ögonen ifrån henne. Jag tror ... jag är nästan säker på ... att baron Stjerne har ett särskilt ärende till pappa och mamma i dag ...

Hon fick inte tid att säga mera — Nils Olof trädde bugande, litet rödare än vanligt i ansiktet, in i salen och blev av mamma genast fördd in i förmaket. Karin Maria och Beata gjorde energiskt tecken till sin far, att han skulle följa efter, och litet förbryllad gick gubben dit in.

Karin Maria hade nu blivit alldeles blek — hon stod kapprak borta vid sin bordsända och lade mekaniskt ihop servetterna. Då hon såg upp, stod kusin Joachim bredvid henne.

— Karin Maria? ... sade han bara och lade sin hand frågande över hennes.

— Ja, Joachim, svarade Karin Maria lika uttrycksfullt och såg förfärligt brottslig ut. Beata var så uppskakad, att hon kunde ha krupit under bordet bara för att inte vara med om vad som förestod.

Plötsligt tog Joachim i sin överströmmande glädje Karin Maria om livet och lyfte hennes haka i vädret.

— Käraste kusin, sade han innerligt, mycket belåtet, det här ställer ju allt till rätta!

— Du tror kanske, att det är för d i n skull jag gör det? mumlade Karin Maria halvt skrattande, halvt förtretad.

Joachim skrattade också och försäkrade henne på sin ära, att så inbilsk var han inte. Därpå svor han i sin förtjusning en dyr ed på, att Nils Olof Stjerne var den präktigaste och hederligaste karl i världen — om han än naturligtvis inte förtjänade en sådan pärla som Karin Maria Skytte! En komplimang, som Karin Maria tillika med den ty åtföljande lyckönskningsskyssen tog emot med klädsam modesti.

Beata stod och hade en förskräcklig hjärtklappning, medan hon väntade på att mamma skulle öppna dörren och kalla Karin Maria in i förmaket. Denna ceremoni förekom Beata som något av det fruktansvärdaste hon ännu varit med om näst utsikten att sedermera själv bli inkallad och mitt på golvet få stå och niga och lyckönska den nye svågern, som kanske till och med skulle anse för sin plikt att omfamna henne.

— Nu! viskade Beata nästan hysteriskt och drog häftigt in andedräkten, då hon inifrån förmaket hörde någon lägga handen på låset.

Karin Maria rätade krampaktigt på sig och trädde in. Ett ögonblick stodo Joachim och Beata orörligt tysta, ofrivilligt lyssnande utan att höra någonting.

— Kan du begripa, utbrast Joachim plötsligt tvärs över rummet i ett slags hög viskning, att hon vill ha honom?

Men nu blev Beata på en gång förnärmat på systemens vägnar. Hon hade redan under dessa timmar, sedan samtalet i förmiddags, lärt att betrakta Stjerne med helt andra ögon — nu, då han, så att säga, tillhörde familjen — och det var ingen ände på alla de förträffliga egenskaper, hon tillade Karin Marias fästman. Men plötsligt — vid ett buller i rummet näst intill — avbröt hon sig tvärt.

— Kusin Joachim, hon tittade bönfällande upp på honom och drog sig hastigt baklänges ett par steg mot köksdörren. Säg till de andra, om de skulle fråga efter

mig, att jag ... att jag gått upp till mamsell Fiken ett ögonblick. Jag ... hon slog nästan tragiskt ut med handen, jag k a n inte uthärda längre!

På aftonen före den högtidliga Susannadagen kom Agneta, hämtad av pappa själv och åtföljd av farbror Fagerhjem och fröken Susen. Genom brev från Joachim och mamma samt äntligen genom fadern själv hade hon fått underrättelse om Karin Marias oväntade förlovning — nu fick hon om aftonen av Beata vid första lägliga tillfälle veta alla detaljerna så gott som Beata själv, huvudsakligen genom hjälp av sin fantasi, kände dem.

Agneta hade nu varit så länge borta, och det vilade till att börja med en så stadsboaktig nimbus över henne, att hon hela den första kvällen behandlades nästan lika ceremoniellt som Susen. Pappa påstod, att hon hade vuxit, och mamma konstaterade vid första blick, att hon blivit fylligare och lagt ut över bröstet. Hennes klänning hade ett modernare snitt, hennes hårfrisyr var mer kokett, hennes sätt hade vunnit betydligt i världsvana och säkerhet. När hon på aftonen — de kommo inte fram till Munkeboda förrän klockan åtta — ute i förstugan kastade av sig den bruna kamlottskappan och i sin ljusa, blommiga kattunsklänning trädde in i salen, blek efter resan och med de stora bruna ögonen strålande av hemkomstens glädje, tycktes hon dem alla i den milda sommarskymningen vackrare och skärare än någonsin. Joachim tyckte det åtminstone, då han med konventionell artighet förde hennes hand till sina läppar — en varmare hälsning hade faster Charlotte under närvarande prekära förhållanden aldrig förlåtit honom. Agneta rodnade en liten smula med sänkta ögon; då hon därefter höjde dem och mötte hans varma, allvarliga och betagna blick, drog ett fint, förrädiskt, skålmaktigt löje över hennes läppar — ett leende, som i samma nu gjorde den unge Skytte yr av lycka, munter och skålmsk som hon själv. Ty först nu kände han i den fina fröken riktigt igen sin söta, egensinniga, passionerade och rebelliska kusin Agneta, som nog kunde spela en artig komedi, men inte tog varken artigheten eller komedien så fasligt allvarligt.

159

Emellertid fick han icke tillfälle att tala ett ord med henne den kvällen. Dels lade den outtröttliga Susen med älskvärt koketteri uteslutande beslag på honom, dels visste de bägge, att mamma, fastän hon nu satt där och hörde så uppmärksamt på krigsrådets historier, nog hade ögonen med sig. Joachim var så glad, att han icke gjorde sig samvete av att kurtisera Susen till den grad »skamligt», att Beata blev helt upprörd över det. Efter supén, som drog långt ut på tiden, gick man nästan strax till ro; dels skulle de resande ju vila ut efter färden, dels väntade man, att Susannadagen som vanligt skulle bli rätt ansträngande.

Av artighet låg Karin Maria inne i gästrummet hos Susen. På det sättet fick Beata redan samma kväll tillfälle att inviga Agneta i alla »detaljerna».

Mamma följde själv flickorna upp på rummet och såg efter, att det var ordentligt bäddat och i ordning åt Agneta samt visade henne, hur hon hade lagt all den nystrukna tvätten till rätta i hennes byrå. Hon stannade mycket längre, än hon hade tänkt — hela tiden, medan flickorna klädde av sig — och när hon äntligen gick, vände hon om ännu en gång i dörren och tog plötsligt sin yngsta dotters huvud mellan bägge sina händer, i det hon, med mera värme än hon annars ansåg nyttigt eller ens passande att visa sina barn, kysste henne på bägge kinderna.

160

— Sov gott! sade hon bara, harklade sig litet och gick fort ut ur rummet.

Men Agneta och Beata reste sig upp med armbågarna mot huvudgården och huvudet i handen och viskade länge — ända tills tupperna började gala utanför fönstren och den ljusa augustidagen grydde i öster.

Husets tre döttrar stego tidigt upp följande morgon — frukosten skulle dukas ute i lusthuset, bordet och mammas stol skulle konstfärdigt klädas med blommor. I sina tunna korsbandsskor utan klackar smögo de sig nedför trapporna och tystade på Bengta, som tanklöst gnolade på en visa, medan hon städade förstugan.

Där stod redan mamsell Fiken och väntade på dem och kusin Joachim med en stor kniv i handen, just färdig att gå ut och skära björk- och granris.

— Vill inte kusin Agneta gå med? frågade han oskyldigt, så att stuggpigan Bengta och de allesamman kunde höra det.

Agneta svarade icke strax. Hon såg ut på den ljusa, litet disiga sommarhimlen utan sol, vilken lovade en riktigt varm dag, och band sin stora hatt med blommorna över frisyren.

— Gå du bara, Agneta lilla, auktoriserade Karin Maria henne myndigt. Du kan kanske hjälpa Joachim att bära hem kvistarna. Och hon tillade likgiltigt, liksom i förbigående:

— Mamma frågar inte efter dig ännu på en stund. Du vet, hon ligger alltid så länge på sin födelsedag ...

Agneta fick en korg på armen, som Joachim artigt envisades att bära. Mamsell Fiken sade en förskrämd men välment kvickhet om att »det då inte gick an, att löjtnanten gick med korgen», åt vilken de allesammans hjärtligt skrattade i överdådigt gott lynne. Varpå Joachim och Agneta, vilken senare alldeles överflödigt med bägge händer lyfte upp sin korta kattunsklänning, spatserade ut från gården in i köksträdgården — följda ifrån trappan av tre par välvilliga, något bekymrade ögon.

161

— Nu må s t e då mamma väl ge med sig! utbrast plötsligt Beata.

— Ja ... svarade Karin Maria litet svävande. Men så återstår det att få kungens samtycke ...

Mamsell Fiken berättade tröstande om två kusiner hon hade, som gått till kungs under Karl XIII:s tid, och det »hade gått som en dans», försäkrade hon.

Karin Maria blev stående på trappan med handen skuggande för ögonen, ända tills system och kusinen försvunno bakom björkarna på stigen ned mot ån.

Klockan nio stod frukostbordet dukat i bersån — inte i den med eolsharpan, vilken Karin Maria för resten nu protegerade mera än någonsin, utan i det stora lindlusthuset nära kökstrappan, vilket låg så »rahänt» för maten. Mamma var, som alltid på Susannadagen, mycket nådig — redan i full paryr med splitterny mössa av finaste rosentyll, vilken Agneta haft i kommission att köpa i Kristianstad. Karin Maria hade broderat en »sonnette» med pärlor, som blev mycket beundrad, Beata hade vävt en kaffeduk med blomsterbård, vilken efter tyst överenskommelse artigt betraktades som en »syrpris», oaktat mamma själv hjälpt till med den besvärliga solvningen, och Agneta hade sytt en negligé på bobinett, som högtidligt förklarades »alldeles utmärkt magnifik». När yngsta dottern rodnade presenterade detta mästerverk — detsamma hon arbetat på, medan moster Netten föreläste »*Mathilde*» i krigsrådets trädgård — mönstrade hennes nåd henne ännu en gång med hemlig stolthet: hon såg sannerligen ut som en hovdam i den där ljusblommiga kattunsklänningen och ametist-»sévigén» på pannan! Och att så tänka sig ... Här kvävde den styva majorskan en suck, och hennes blick gled ovillkorligt förbi Joachims tomma plats, glad över att han icke var där i detta ögonblick och kunde triumfera över henne. Därpå suckade hon ännu en gång — mera deciderat, nästan ostentativt. Hon hade ju redan i sitt inre givit med sig — ända från den dagen, då Karin Maria vände upp och ned på alltsammans och så oförmodat förlovade sig med Stjerne, insåg hon tydligt, att det icke längre tjänade till att spjärna emot. Hon förstod, att Joachim, som redan i så mycket blivit herre här på Munkeboda, också i detta med tiden måste få sin vilja fram, men det kostade på ... det kostade på ... Agneta, som kunnat fått en greve, om hon velat — med de ögonen! En tröst var det naturligtvis, att hon komme till att stanna på Munkeboda, att en av hennes flickor dock bleve fru på den gamla gården ...

Joachim var för ögonblicket icke tillstades. Han hade, strax efter det han plockat grönt tillsammans med Agneta — vilket för resten icke tog så litet tid — strax, utan frukost, satt sig på sin häst och i sporrsträck ridit bort till prostgården, där man vid detta laget borde ha fått posten. Farbror Niklas hade anförtrott honom nyckeln till väskan: mamma borde i dag inte få vänta ett ögonblick på det vanliga gratulationsbrevet från faster Anne-Ulla, och det skadade ju heller inte att få tidningen litet förr än vanligt!

Fröken Susen, vilken ju också firade namnsdag, hade klätt sig som genius i lätta draperier av vitt tarlatan och en otalig mängd rosor i håret. I denna skepnad frambar hon en pall, broderad på stramalj. Hon var den enda, som hade »kostym» — till stor tröst för mamsell Fiken och Beata, vilka egentligen obligatoriskt fordrade en sådan högtidlighet, men denna gång icke kommit sig för att själva »ställa om något».

Innan man ännu hunnit så långt som till den första påtåren, hördes dubbelt hästtrav på gården. Agneta såg ofrivilligt bort på Karin Maria, som mötte hennes blick, varpå de bägge rodnade häftigt. Det kunde inte vara Joachim, som redan var tillbaka ... Beata tordes inte se upp, och själva mamsell Fiken, som dock varit med om icke så litet i sitt liv, fnittrade nervöst och omotiverat åt majorens allvarliga ängslan för »att det här vädret visst omöjligen kunde hålla sig, tills man fick in rågen». Beata tryckte tröstande och sympatiserande Agnetas hand under bordet, i detsamma Nils Olof Stjerne, åtföljd av gamle Figge, trädde in i trädgården.

Nils Olof var också rödare i ansiktet, än han brukade vara, då han bockade sig för Agneta och tappert strävade att uttrycka, hur glad han var över att hon nu kommit hem igen. Alla voro generade, och ingen tordes avbryta honom. Agneta neg gång på gång; först när han, fullkomligt bragt ur fattningen av den ohyggliga tystnaden omkring dem, hjälplöst avbröt sig mitt i en fras, såg hon äntligen upp på honom och — för första gången i sitt liv — såg hon och senterade det bottenärliga, hjärtegod uttrycket i hans något slöa blick. Hon begrep plötsligt — ännu motvilligt — att Karin Maria ändå kanske kunde »se något på honom».

Figge Wallqvist räddade situationen genom att med furstlig ridderlighet presentera majorskan de första orrarna för säsongen. Han ordade vitt och brett om hur han och bror Stjerne om morgonen fått syn på dem rakt utanför parken, där de slagit sig ned. — Präktiga, försäkrade han entusiastiskt, och feta som slaktgäss ... Sådana bröst! Han tryckte upprepade gånger fingerspetsarna ned mellan dunet, innan han kunde förmå sig att överlämna fåglarna till Bengta, som otåligt stod och väntade på att få bära in dem i köket. Karin Maria hade nu återvunnit hela sin vanliga sinnes närvaro — med artighet och »lagom empressement» bjöd hon sin fästman platsen vid sin sida och hällde kaffe i hans kopp, utan att ens låtsa märka Susens genomträngande blickar.

Åter hördes hästtrav på gården — starkare än förut, och i nästa ögonblick stormade Joachim, dammig av ritten, häftigt in i bersån.

Utän att ens ge sig tid att gratulera faster Charlotte eller hälsa på de främmande, kastade han vårdslöst det väntade brevet från Stockholm på bordet och drog fram tidningen ur bröstfickan. Alla hade rest sig upp — avvaktande, väntande. De förstodo genast, att han kom med stora nyheter.

Den unge Skytte sköt mössan högt upp i pannan och torkade sig mekaniskt i hårfästet, medan han — ett ögonblick liksom njutande av den spänning han framkallade — triumferande, jublande såg ned på dem alla, där han stod mitt i själva ingången till lusthuset.

— Kungadömet är fallet i Frankrike! Karl X är bortjagad! — Det är en ny, stor revolution ... Han slog med flata handen mot tidningen, i det han räckte den till sin farbror. Läs själv! — Det står här ...

Mamsell Fiken gav till ett rop, och de började alla tala i munnen på varandra, i det de sträckte sig över varandras skuldror för att läsa i det lilla tidningsbladet, som farbror Niklas med glasögonen på näsan nu höll långt ut ifrån sig. Vem kunde tro det! — Vem kunde då tro det? Nu hade ju världen så länge haft fred!

Joachim var i eld och lågor, så upprörd, som om han själv satt hela julirevolutionen i scen.

— Där, farbror Niklas, ropade han ivrigt och pekade i tidningen, där! Å, att tänka sig! ... Hans blå ögon strålade. De ha åter kämpat under den trefärgade fanan, och folket har åter sjungit Marseljäsen ... Och när Frankrike börjar, så reser sig hela Europa! Det är friheten — friheten, förstår ni — som börjar.

— Ja, sade gubben Niklas långsamt och lade stilla tidningen ifrån sig på bordet. Det är kanske något nytt, som börjar igen ...

— Och så, tillade han betänksamt, då ingen svarade honom, när det har varat en stund, så ser man att det ändå bara var det gamla ...

— Nej! ropade Joachim Skytte energiskt. Jag har tänkt mycket över det på sista tiden, och jag tror, jag tror ... I dag har det liksom blivit mig så klart, att trots reaktion, trots furste- och prästtvång, trots själva den förslavade allmänna opinionen och hela ömkligheten i allting, så ... så ... gå vi ändå framåt. Världen står inte stilla, och detsamma kommer aldrig igen.

Han talade så allvarligt, så entusiastiskt, hans vackra ögon lyste så käckt under den manligt öppna pannan, då han stolt kastade huvudet tillbaka och, liksom vädjande, såg på dem alla — djärv och trotsig, orubbligt säker på sig själv och den generation han tillhörde. Till och med den konservative Nils Olof Stjerne, den legitimistiske Figge och den världskloka faster Charlotte kunde i detta ögonblick inte låta bli att hysa en viss, halvt medlidsam, halvt beundrande sympati för honom.

— Kusin Joachim! Ännu med tårar i ögonen dels av entusiasm för upproret, dels av rörelse över »den stackars gamle kungen», ryckte Beata honom diskret i rockskörtet. Du har ju alldeles glömt att gratulera mamma ...

Joachim bad förlägen om ursäkt, bockade sig och kom pliktskyldigast med den vanliga harangen. Faster Charlotte smålog fint, och Karin Maria serverade honom en, som hon sade, »välförtjänt» kopp kaffe. Joachim bad artigt, i det han satte sig ned, att de andra, som redan voro färdiga, för all del inte skulle vänta på honom ...

Och den kloka och taktfulla Karin Maria föreslog genast, att hela sällskapet skulle gå in och binda upp girlanderna mellan lampetterna i förmaket, så att allt kunde vara i ordning till middagen — så kunde mamma på samma gång själv se, hur det tog sig ut. De reste sig allesammans och gingo pratande i solskenet över den grusade gången förbi kökstrappan; blott gubben Niklas blev kvar i sin skuggiga vrå med sin pipa och tidningen samt Agneta, som utan vidare egenmäktigt åtagit sig att passa upp på Joachim. Mamma såg det ju nog men låtsade om ingenting och kallade henne icke till det övriga sällskapet. I detta ögonblick gav hon stillatigande — alla förstodo det — sitt samtycke till det oundvikliga.

Agneta stod bakom kusin Joachims stol och såg honom med duktig aptit taga för sig av maten. Hans vackra, kraftiga nacke var rödbrun av solbränna och det lockiga mörka håret ännu fuktigt efter den hastiga ritten. Han satt självsvåldigt med det ena benet långt framsträckt och armbågen på bordet, medan han åt. Agneta tittade skyggt bort på sin far, som ännu höll tidningen utbredd framför ansiktet — hon märkte, att också han utan ord givit efter och på detta sätt tyst auktoriserade hennes förhållande till kusinen. Därpå böjde hon sig ned och lade blixtnabbt ett ögonblick sin kind mot hans hjässa.

Under vanliga förhållanden skulle hon aldrig av sig själv i någon annans närvaro bestått honom en smekning, men nu ... För första gången i sitt liv tyckte hon, att Joachim, försjunket i sina egna tankar, liksom glömdes hennes närhet. Det var en svartsjuk instinkt, som drev henne att göra sig påmind.

Han böjde huvudet tillbaka och smålog tryggt rakt upp i hennes ögon. Han vred sig om på stolen, och, med oerhörd djärvhet, utan att det minsta genera sig för farbror Niklas, lade han armen om hennes liv.

— När du står så här hos mig, Agneta, viskade han, och passar upp mig och ... och ... allt sådant där, så är det liksom vi vore hemma. Jag menar — hemma i vårt eget hem ...

Agneta stod nu mitt för honom och stödde sig mot bordet med båda händerna bakom sig och fötterna litet framsträckta, i det hon — allvarligare än han någonsin förut sett henne — såg Joachim in i ansiktet.

— Du, sade hon sakta, halvt tvekande, kan du ... tror du, att du alltid kan trivas här?

— Vad menar du? frågade han förvånad.

— Jo ... hon slog ned ögonen och visste inte riktigt, hur hon skulle uttrycka sig. Var gång du hör något utifrån ... som nu om det i Paris ... så är det — liksom det drog dig, kom det häftigare, halvt förebrående.

Han smålog utan att se upp och tog hennes hand. Han lade de smala fingrarna över varandra och såg noga på de många små fina linjerna på insidan av handen, vilken han därpå långsamt lade mot sina läppar och kysste.

— Du drar mig mera, mumlade han ömt, med stor innerlighet. Och, fortfor han lättare, halvt generad över att på detta högtidliga sätt yppa sin innersta tanke, jag sitter just här och tänker på, Agneta, att i stället för att offra främmande länder mitt blod, är det kanske både modigare och bättre att giva mitt eget land mina krafter ... Bryta sten i Göinge härad, tillade han skämtande, i stället för att bygga barrikader i Paris.

Agneta lade bägge händerna på hans skuldror och såg varmt ned på honom. I detta ögonblick ignorerade hon fullständigt sin far, som ännu satt orörlig i sin vrå med tidningen för ansiktet.

— Man börjar med att frigöra jorden, fortfor han i samma ton, så kan det ju hända, att man på det viset drar sitt strå till stacken till att efter hand frigöra folket ... Från fattigdom och okunnighet, åtminstone ... Hans stämma blev lägre för vart ord.

Agneta böjde sig raskt ned och kysste honom häftigt — återigen liksom svartsjuk på uttrycket i hans ansikte.

Han såg upp och slöt henne intill sig. Och du skall hjälpa mig ... viskade han.

— Jag skall hålla av dig, svarade Agneta litet kort, m y c k e t. Jag börjar tro, att det är det enda, jag egentligen förstår mig på, tillade hon i lättare ton, inte så lidelsefullt.

Gamle Niklas Skytte hostade diskret bakom tidningen — de hörde honom alls icke. Joachim förde henne småleende ut ifrån sig med bägge armar och såg på henne — förmiddagssolskenet, som silade sig in mellan de stora löven i lindlusthuset, glittrade i gyllne fläckar över hennes silverljusa hår, hennes ansikte och bara, mjuka skuldror, från vilka spetschaletten glidit undan. Och alla idealistiska framtidsplaner, alla svärmiskt dristiga utopier bleknade i samma sekund för hennes varma, unga skönhet, som var själva det levande nuet.

— Och jag lovar dig, att jag skall vara lycklig ... Jag börjar tro, att d e t förstår jag mig på ...

På Munkeboda, som nu är förfallet och undanskymt av andra gårdar — icke mer så ensamt, sedan jorden blivit styckad och bortsåld — satt ännu för några år sedan den gamle Joachim Skytte i sin nötta karmstol vid det mellersta salsfönstret, där hans svärmor hade suttit den där vårdagen 1830, då han kom till Göinge härad för att stanna där en livstid. Där satt han med »Aftonbladet» utbrett framför sig och någon av de gamla böckerna från hans ungdom bredvid sig: romantikens rödaste och dess mest himmelsblå skalder, nästan alltid en diktsamling av Victor Hugo och en eller annan del av Geijers historia — de böcker, som följt honom under hela hans liv och delvis uppfostrat honom till den man han blivit. Han läste mycket, men allt som oftast böjde han sig fram och hans matta ögon — nu så lugna under de stora ögonbrynen — sågo ut över all den jord han ärvt, odlat, besått, dränerat och brutit sten ur, tills åkrarna omkring hans hus blivit släta och jämna och buro frodiga skördar — för andra. Ty Munkeboda, som tålt 1600-talets krig och fejder, reduktioner och inkvarteringar, som efter Stenbocks fälttåg knappt ägt en silverbägare eller en lödig daler innanför sina murar, som under Mössorna åter fått kalk på väggarna, plogar i skjulet, kor i båsen — ja, till och med silver på bordet — och så igen, under sista hälften av 1700-talet dragit Gustav III:s tunga skattepålägg, tålt sina herrars frånvaro under krig och örlig och utskrivning av godsets bästa ungdom, samt ärligt betalt sin skärv till »blodsstyvern» 1809 — Munkeboda hade icke kunnat bära den unge Joachim Skyttes romantiska entusiasm för »friheten» och utförandet av hans djärva, i blodet borna, efter hand rotfästa demokratiska teorier. Det hade fordom funnits tider, då jorden låg i träde året runt och skogarna hänsynslöst fälldes; men ek och tall växte till igen, och när bättre dagar kommo, svedjades ljung och ogräs av på nytt och åkrarna buro åter råg och havre — domänen förminskades aldrig. Men den siste ägaren av Munkeboda hade frigjort och styckat sin »bundna» jord och låtit bönder och torpare köpa åkerlappar för billigt pris. Han hade utan att straffa dem — ty »en Skytte gjorde aldrig sak av bagateller!» — låtit dem skjuta sitt villebråd och köra hem hela lass av ved och enris ur sin skog samt hade lugnt leende sett på, hur deras kreatur systematiskt snyltade sig till bete på hans ägor. Och han hade byggt skolor för sitt folk och skrivit sitt namn som borgen för böndernas lån i de nya sparbankerna, som han hjälpt till att upprätta; ensam, på egen bekostnad hade han dränerat jorden och torkat ut mossarna för att bekämpa den gemensamma fienden: kvallsdimmorna och nattfrosten. Och under alla dessa år hade han naturligtvis — såsom det överensstämde med hans ärvda begrepp om gammal svensk gästfrihet — hållit öppet hus på Munkeboda för vem som ville gästa honom. Det maltstarka ölet jäste i brygghuset och brännvin, kaffe och punsch bjöds envar, som hade ärende till gården. Men filisteerna samlade sig i Simsons hus och med hjälp av den evigt unga Delila — den bedårande, löftesrika gudinnan i den frygiska mössan, som varit hans ungdomskärlek, vilken han gjort till sitt livs mål och ärelystnad att tjäna — klippte och plundrade och bundo de till händer och fötter den käck, godtrogne svärmaren.

170

171

Så kom det sig, att Skyttesläkten miste Munkeboda, och att gamle Joachim, som under en mansålder hade satt sin eldiga stolthet, sin glada kraft — och väl också sin fåfänga — i att vara den politiska frihetens och den europeiska civilisationens pionjär där uppe i västra Göinge härads magra skogsbygd, när han blev gammal, satt med ett par tomma händer, tankfullt hopknäppta över Victor Hugos dikter och Hiertas Aftonblad, och med sitt vita huvud böjt mot rutan stirrade med sina lugna blå ögon ut över åkerfälten, som icke längre voro hans, och vilka den nya järnvägen nu skar igenom. Han tänkte då på så mycket — återupplevde i minnet hela sitt liv. Han tänkte på sin första barndom, över vilken ekot av den store kejsarens kanoner vid Austerlitz alltid så löftesrikt och ödesdigert rullat, ända tills han vid tio års ålder gråtande förstod, att efter Waterloo blev en soldat varken marskalk eller konung. Han tänkte på sin skoltid, de hårda kadettåren, den korta, muntra officerstiden med spel och dryckeslag och heta kärleksäventyr. Och så — när han var tjugufem år — återkomsten till Skyttarnas gamla stamgods, kärleken till Agneta, i vilken spirade kärleken till hembygden, till den ärvda gården, till hans och hennes folk: detta hetsiga, trotsigt sega gränsfolk, som han alltid med liv och själ kände sig tillhöra. Och den från farfadern ärvda, oklara men svärmiskt estetiska frihetsentusiasmen tog mer och mer överhand över den ytliga militärdisciplinen och förband sig med den likaledes ärvda feodalkänslan, tills den äntligen under de heta sommar dagarna 1830, då Europas hela ungdom, självmedveten och segerdrucken, brast ut i jubel över det nya revolutionsbudskapet från Paris, blossade upp i en låga så klar och stark, att den skulle förmå belysa hela hans liv. Han tänkte över det alltsammans igen, där han nu satt, gammal och glömd av bygden — den »gamle, galne Joachim Skytte», som hade planterat skog och torkat ut mossar och brutit sten och svedjat ljung, tills han ingenting annat ägde än gårdens förfallna murar och den stolen han satt i, medan andra togo in skördarna på hans åkrar, talade västra Göinge härads sak bland folkets representanter, stiftade landets lagar och buro kungens ordnar.

172

Det tänkte han också på någon gång — men icke ofta, ty han var slö och likgiltig för världen nu, och Agnetas död och barnens frånvaro tänkte han mest på.

Han hade en gång tyckt, att livet var som ett högt berg, där det gällde att nå toppen, och han hade föresatt sig, att han skulle nå den — han skulle leva livet så,

som de största och de starkaste hade levat det. Beständigt, under år av sitt liv, klättrade han högre — tyckte han — och ofta lade han allt till rätta för att taga ansats och äntligen våga det avgörande steget, vinna den stora segern. Och så en dag, så såg han, att det höga berget, som skulle »tagas», hade krympt ihop till många små mullvadshögar, att det stora livet, vilket från barndomen hade legat framför honom som det förlövade landet i soluppgång — »livet», med alla sina planer, beräkningar, föresatser och förhoppningar, det hade plötsligt krympt ihop till en räckta dagar — i dag — i morgon — i övermorgon — många små mullvadshögar, vilka man var för sig måste sörja för att komma över. Det hade gått upp för honom plötsligt, på en gång — den gången för tio år sedan, då han miste sin hustru Agneta. Då hade smärtan trängt in i hans liv och sorgen blivit bofast innanför hans dörrar. Han hade älskat henne, och han hade, så länge hon levde, ärligt hållit sitt löfte till henne: han hade »förstått sig på att vara lycklig». Och hon hade hållit sitt löfte till honom. De hade älskat varandra i enighet och oenighet, i med- och motgång, i klara och mulna dagar — levat tillsammans glada och fria på den jord, som i århundraden närt deras fäder, i det hus, inom vars murar de bägge blivit födda. När barnen kommo, hade de troget delat ångest och lycka, förhoppningar och misräkningar, glädje och smärta. Ty smärta hade det ofta funnits i deras liv, men aldrig sorg — illusioner hade brustit för dem, men icke den stora illusionen, den, på vilken ettvarit liv vilar. Tiderna hade i yttre hänseende varit hårda nog ibland — till exempel under den stora krisen på 50-talet — men alltid hade de känt, att de voro två om att bära bördorna, och att de, trots allt, levde och andades i en stor kärleks varma solsken. Så dog Agneta och han blev ensam. Åren gingo och den häftigaste saknaden lade sig, men — livsillusionen var bruten: det fattades bakgrund för hans tillvaro, denna bakgrund av intressen och hopp, av idelig omtanke för en annan, framtidsängslan och framtidsplaner, vilken är nödvändig om man skall kunna känna någon lycka på jorden. Barnen voro nu också vuxna och hade mer och mer glidit bort från sin far. De slöto sig inom sig själva, hade planer och drömmar för egen räkning — fadern hade blivit en biperson i deras liv. Och naturligtvis — han förstod det så väl, nu, då han kände sig gammal och icke mer kunde tro på framtiden och sin egen styrka — de hade naturligtvis svårt att förlåta honom, att han så egenmäktigt, så oegennyttigt och oklokt gjort av med deras arv, släktens förmögenhet. De förebrådde honom icke, men han kunde ej undgå att se, vad de tänkte. De tillhörde en annan, mera rationalistisk generation, och hans tids idealer voro för dem tomma drömmar — kulan hade rullat tillbaka.

173

En gång hade han liksom vaknat upp på nytt till intresse för dygnets tilldragelser och frågor. Det var de septemberdagarna 1870, då det andra franska kejsardömet föll och republiken proklamerades. Den dagen — han satt ensam som vanligt — kom hans svägerska Karin Maria, gamla friherrinnan Stjerne på Marieholm, över till Munkebodavägen, och hon hade telegrammet om den fjärde september i fickan. Hon kom körande allena över backen i sin egen gammaldags enspännare, ty fastän hon var fyllda sextiofyra år, så kunde Karin Maria mycket väl ännu sköta ett par tömmar.

174

Joachim Skytte reste sig upp från sin plats vid salsfönstret och satte handen för ögonen — septembersolskenet var så starkt, och det var så sällan någon körde på Munkebodavägen nu. Så tog han sin käpp, satte kasketten på huvudet och stod och bockade sig i förstugudörren, då drängen hjälpte friherrinnan ur vagnen.

Hon steg in i salen och hushållerskan kom med kaffe och neg. Den gamla silverkannan togs fram ur skåpet — höstsolen sken så klart in på den vita servetten, som mamsell Brita bredde över kaffebordet framför soffan. Karin Maria satt och följde henne med sina skarpa ögon.

De hade talat om värmen och skörden, om hur präktigt de fått in sin havre på Marieholm, just strax innan det stora åskvädret föll, om friherrinnans gikt och huruvida Joachim nyligen fått brev från Karl Niklas eller lilla-Agneta. Och så äntligen hade Karin Maria sagt — helt lugnt och liksom i förbigående, i det hon drog telegrammet upp ur fickan:

— Tänk, min son Olof telegraferar till mig från Rouen, att nu ha de proklamerat republiken där nere.

Den gamle Skytte satt stilla — romflaskan, som han höll i handen för att hålla i sitt kaffe, satte han plötsligt orörd tillbaka igen.

175

— Republiken, sade han långsamt, och hans stämma lät klarare än annars, då han upprepade detta ord, i vilket han en gång drömt sig så mycket: Republiken ...

— Ja, sade Karin Maria. Folk blir ju inte klokare. Och litet efter: minns du för fyrtio år sedan, kusin Joachim?

Jo, han mindes — han mindes dem allesammans: den gamle Niklas Skytte, som aldrig övervunnit sina ungdomssympatier för den stora revolutionen och det stora kejsardömet, vemodigt skeptisk under faster Charlottes skarpa ögon — den kloka faster Charlotte, som, trots all klokhet, i djupet av sitt oavhängiga hjärta höll med dem som förstodo att göra uppror. Och Karin Maria, ung och entusiastisk, men förståndig — och Beata, som grät över den »lille hertigen av Bordeaux» och den »stackars gamle kungen»... Och han själv — Joachim Skytte — med armen om Agnetas liv i lindlusthuset, jublande och strålände, som om han nu vunnit livets stora seger — vilket han ju egentligen också hade, då han vunnit Agneta ... Den unge Joachim Skytte ...

Och plötsligt kände han, att han i verkligheten hela sitt liv igenom alltid varit densamme »unge Skytte» — sig själv och sin ungdom trogen. Han kände, att han, grånad, ensam och ruinerad, av de flesta betraktad som en slagen man, aldrig — icke

ens då han i minnet återkallade denna dag, på vilken han med så stort förtroende till framtiden och lyckan mottagit Agnetas löfte och framlagt sin första klara livsplan — någonsin behövde skämmas för sig själv och sitt verk.

Han reste sig upp — svägerskan märkte plötsligt till sin förundran, hur rak han ännu var, hur föga de många tunga åren böjt honom. Han såg på henne, och det kom ett ögonblick glans och oro i hans annars så trötta, lugna ögon — handen på bordskivan skälvde.

— Karin Maria, sade han och såg stadigt på henne tvärs över bordet. Hon hade också rest sig upp — halvt förskräckt. Karin Maria — när du ... när du ... han hade efter hand fått så svårt för att uttrycka sig, när du berättar mig det där, så märker jag att jag — tror ännu.

Karin Maria såg på honom — det gamla rummet, i vilket hon kände alla möbler, nu maskätna, ripade och nötta — utsikten genom fönstret — de främmande åkrarna, som nu gingo upp till trädgårdsgärdet ... Men på bordet stod ännu Skyttarnas gamla silverkanna av fint silver med Karl XII:s bröstbild på locket, blank och skurad. Karin Marias ögon fäste sig på kannan — hon tänkte så underligt, så osammanhängande: det var som om nya tankar och gamla minnen från vart föremål i rummet trängde sig in på henne — till slut såg hon bara detta stora, blanka lock, i vilket höstsolen klart speglade sig. Och hon tänkte något sådant som: när man bara håller skölden ren, så

...

Hon sade ingenting — det var ju så förvirrat alltihop. Men över bordet grep hon efter svågerns hand, och i det hennes ögon — fyrtio år yngre — mötte hans, mumlade hon sakta:

— Herregud, Joachim, då ...

Noteringar:

Originalets stavning och interpunktion har bibehållits. Ett fåtal uppenbarliga fel har rättats som följande (innan/efter):

- ... vävilligt småbröd på mamsell Fiken, som redan radat ...
... vålvilligt småbröd på mamsell Fiken, som redan radat ...
- ... — Ja, se det vet jag rakt inte, bekände Beata modfälld, ...
... — Ja, se, det vet jag rakt inte, bekände Beata modfälld, ...
- ... hade glömt sitt ungdomstycke». Detta var så att säga den ...
... hade glömt sitt ungdomsstycke». Detta var så att säga den ...
- ... målad av en av Paris' första miniatyrister och infattad i en ...
... målad av en av Paris' första miniatyrister och infattad i ...
- ... i Afrika, annars såge det mörkt ut att finna en plats här ...
... i Afrika, annars såge det mörkt ut att finna en plats här ...
- ... små beniga ifngrar. När vi nu snart få vår Amaryllis i ...
... små beniga fingrar. När vi nu snart få vår Amaryllis i ...
- ... hjälp till med den besvärliga solvningen, och Agneta hade ...
... hjälp till med den besvärliga solvningen, och Agneta hade ...
- ... Och så, tillade han betänksamt, då ingen svarade honom, ...
... — Och så, tillade han betänksamt, då ingen svarade honom, ...
- ... så igen, under sista hälften av 1700-talet dragit Gustav ...
... så igen, under sista hälften av 1700-talet dragit Gustav ...

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SKYTTES PÅ MUNKEBODA:
HEMLIV I SKÅNE 1830 ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound

by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a

Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person

or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork

and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.